

**LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI
GMINY OŻAROWICE DO 2022 ROKU**

**Inwestor: Gmina Ożarowice
ul. Dworcowa 15
42-625 Ożarowice**

**SEMPERUM S.C.
Anna Tomsia-Zajac, Janusz Parkitny
ul. Stara Kłodnicka 50
40-701 Katowice**

Katowice, wrzesień 2016r.

Spis treści

1. Cel opracowania	6
2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy	8
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	10
3.1 Analiza gminy z uwzględnieniem wybranych danych	10
3.2 Sytuacja demograficzna, ekonomiczna i społeczna	12
3.3 Analiza i identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów gminy	14
3.4 Analiza porównawcza obszarów gminy ze względu na występowanie czynników i zjawisk kryzysowych na podstawie wybranych danych statystycznych	22
3.4.1 Problemy demograficzne	22
3.4.2.1 Ubóstwo	24
3.4.2.2 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	26
3.4.2.3 Niepełnosprawność	27
3.4.2.4 Alkoholizm	27
3.4.2.5 Problem bezrobocia	28
3.4.2.6 Zadłużenie	31
3.4.2.7 Przeszłość	32
3.4.2.8 Poziom edukacji	32
3.4.2.9 Kapitał społeczny	33
3.4.2.10 Uczestnictwo w życiu publicznym	36
3.4.2.11 Uczestnictwo w życiu kulturalnym	37
3.4.3 Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej	39
3.4.4 Zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej	40
3.4.5 Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	42
3.4.5.1 Infrastruktura techniczna i społeczna	42
3.4.5.2 Komunikacja publiczna	46
3.4.6 Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej	47
3.5 Analiza obszarów kryzysowych na podstawie badań ankietowych	49
3.6 Wyznaczenie obszarów zdegradowanych	53
4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	58
4.1 Obszar OŻAROWICE – PYRZOWICE	63
5. Wizja, planowany efekt rewitalizacji i założenia programu	68
6. Cele i kierunki działań	71
7. Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	75
8. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych	83

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem	86
10. Indykatywne ramy finansowe.....	92
11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	96
12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji.....	103
13. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	107
14. Postępowanie w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	112

Spis tabel

Tabela 1 Charakterystyka sołectw w gminie Ożarówice	11
Tabela 2 Struktura ludności	12
Tabela 3 Działające na obszarze gminy podmioty gospodarki narodowej	13
Tabela 4 Działające na obszarze Ożarowic podmioty gospodarki narodowej, z uwzględnieniem sektora rolniczego, przemysłowego i budowlanego	13
Tabela 5 Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej.....	13
Tabela 6 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych.....	14
Tabela 7 Obiekty edukacyjne na terenie gminy Ożarówice.....	19
Tabela 8 Obiekty wpisane do rejestrów zabytków na terenie gminy Ożarówice.....	21
Tabela 9 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Ożarówice w latach 2012-2016	23
Tabela 10 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą ze względu na ubóstwo w latach 2014-2016 ...	24
Tabela 11 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2016.....	26
Tabela 12 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność w latach 2012-2016	27
Tabela 13 Liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem alkoholizmu w latach 2012-2016	28
Tabela 14 Liczba osób bezrobotnych w latach 2014-2016.....	28
Tabela 15 Struktura bezrobocia w Gminie Ożarówice. Dane z PUP Tarnowskie Góry.....	29
Tabela 16 Liczba osób posiadających zadłużenie w poszczególnych sołectwach w latach 2014-2016	31
Tabela 17 Przestępstwa na terenie Gminy Ożarówice	32
Tabela 18 Egzamin po 6 klasie w latach 2014-2016	33
Tabela 19 Liczba organizacji uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych Gminy	34
Tabela 20 Aktywność mieszkańców - wnioski i interpelacje radnych Gminy Ożarówice w latach 2014-	

2016.....	36
Tabela 21 Frekwencja wyborów samorządowych.....	37
Tabela 22 Wykaz bibliotek na terenie Gminy Ożarówice	37
Tabela 23 Wykaz wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Bibliotekę i Ośrodek Kultury Gminy Ożarówice w Tąpkowicach w latach 2014-2016	38
Tabela 24 Imprezy kulturalne na terenie Gminy Ożarówice organizowane przez Bibliotekę i Ośrodek Kultury Gminy Ożarówice w Tąpkowicach w latach 2014-2016	38
Tabela 25 Przedsiębiorcy działający na terenie Gminy Ożarówice pod względem rodzaju wykonywanej działalności – 20 najpopularniejszych wg CEDIG w roku 2016r.	39
Tabela 26 Aktywne podmioty gospodarcze na terenie Gminy Ożarówice w 2016 r. wg CEDIG	40
Tabela 27 Gminna infrastruktura społeczna	42
Tabela 28 Stopień skanalizowania Gminy Ożarówice (stan na dzień 24.03.2017 r.).....	44
Tabela 29 Liczba występujących awarii na sieci kanalizacji sanitarnej z podziałem na sołectwa w latach 2015- 2016.....	44
Tabela 30 Obszary Gminy Ożarówice nie podłączone do sieci kanalizacyjnej	44
Tabela 31 Obszary na terenie Gminy Ożarówice o niskich walorach estetycznych	46
Tabela 32 Gminne zasoby mieszkaniowe.....	48
Tabela 33 Główne problemy społeczne w ujęciu procentowym cz 1.....	50
Tabela 34 Główne problemy społeczne w ujęciu procentowym cz 2.....	50
Tabela 35 Wskazanie miejsc, obszarów, obiektów wymagających interwencji.....	52
Tabela 36 Syntetyczna ocena zjawisk kryzysowych w poszczególnych miejscowościach Gminy Ożarówice.....	55
Tabela 37 Cele i kierunki.....	72
Tabela 38 Wskaźniki produktu	73
Tabela 39 Wskaźniki rezultatu	73
Tabela 40 Listy planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	76
Tabela 41 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla projektów podstawowych.....	82
Tabela 42 Zestawienie pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych	83
Tabela 43 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	84
Tabela 44 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	93
Tabela 45 Harmonogram wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice.....	106
Tabela 46 Elementy LPR poddawane monitoringowi.....	108
Tabela 47 Zakres działań monitorujących.....	109
Tabela 48 Elementy podlegające ewaluacji	110

Spis map

<i>Mapa 1 Lokalizacja Gminy Ożarówice na terenie Województwa Śląskiego</i>	<i>11</i>
<i>Mapa 2 Lokalizacja Gminy Ożarówice na terenie powiatu tarnogórskiego.....</i>	<i>12</i>
<i>Mapa 3 Mapa rewitalizowanego obszaru.....</i>	<i>62</i>
<i>Mapa 4 Wyznaczony obszar rewitalizacji.....</i>	<i>64</i>

Spis wykresów

<i>Wykres 1 Przyrost naturalny w latach 1995-2015 w gminie Ożarówice.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 2 Produkcyjne grupy wieku, 2015.....</i>	<i>15</i>
<i>Wykres 3 Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Ożarówice w latach 2004-2015..</i>	<i>16</i>

1. Cel opracowania

Zgodnie z założeniami Narodowego Planu Rewitalizacji przygotowanego przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020 rewitalizacja jest jednym z obszarów szczególnej uwagi i koncentracji działań. Doświadczenia w zakresie rewitalizacji wskazują na konieczność intensyfikacji interwencji oraz integracji podejmowanych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego działań, w celu osiągnięcia maksymalnych korzyści realizowanych projektów. Rewitalizacja to proces polegający na wyprowadzaniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. Musi on być prowadzony w sposób kompleksowy, czyli uwzględniający zarówno prowadzenie działań na rzecz lokalnej społeczności, jak i działania dotyczące przestrzeni oraz gospodarki. Jego działania muszą być również skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ożarówice do 2022 roku (określany w dalszej części dokumentu jako LPR, Lokalny Program Rewitalizacji, Program Rewitalizacji, Program) ma za zadanie wskazać kierunki zmian w celu wielofunkcyjnego wykorzystania zdegradowanego obszaru zlokalizowanego na terenie gminy Ożarówice. Celem opracowania i wdrożenia Programu jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. Należy podkreślić, że Program Rewitalizacji ma charakter wielokierunkowy, ze szczególnym uwzględnieniem zdiagnozowanego obszaru problemowych. Skutki realizacji działań rewitalizacyjnych odpowiadających na zdiagnozowane problemy, powinny być dostrzegane nie tylko z perspektywy obszaru poddanego rewitalizacji, ale również z punktu widzenia całej gminy Ożarówice.

Projekty realizowane w ramach niniejszego Programu są ukierunkowane na rozwiązanie indywidualnych problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, zdiagnozowanych na obszarze zdegradowanym. W szczególności kategoria problemów społecznych odgrywa kluczową rolę w planowaniu kompleksowej rewitalizacji, jako jej fundament i główna rama realizacyjna. Ostatecznym celem działań podjętych w ramach opracowanego Programu, powinno być bowiem doprowadzenie do trwałych zmian społecznych, które mają decydujące znaczenie z perspektywy dokonywanych zmian infrastrukturalnych, determinując ich trwałość i akceptację przez mieszkańców obszaru zdegradowanego.

Podjęcie działań w ramach niniejszego Programu to sprawa szczególnie istotna, nie tylko ze względu na zainicjowanie procesów społecznych, poprawę warunków życia czy podniesienie jakości przestrzeni publicznej, ale również dlatego, że jest znaczącym czynnikiem podnoszenia jego konkurencyjności. Założenia Programu muszą być katalizatorem rozwoju wielu różnorodnych dziedzin, jakie składają się na funkcjonowanie gminy. Główne sfery, które należy poddać gruntownej analizie oraz odpowiednim działaniom to sfera społeczna, ekonomiczno-finansowa oraz przestrzenna. W trakcie planowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych zdefiniowanych w ramach Programu, konieczne są integracja i skoordynowanie wszystkich powyższych czynników. Ich praktyczne zastosowanie będzie miało efektywny wpływ na wykonanie zaplanowanych działań, jak i pozwoli określić stopień zrealizowania założonych celów.

2. Opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Powiązanie niniejszego Programu ze strategicznymi i planistycznymi dokumentami dotyczącymi rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego rozpatrywane jest na kilku poziomach. Powiązanie występuje na poziomie programowym (Program wykazuje powiązania z dokumentami programowymi i planistycznymi na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym), zintegrowaniu sektorowym (współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego), zintegrowaniu zasobów (strategia zaplanowanymi działaniami odnosi się do zasobów obszaru) oraz zintegrowaniu obszaru (w wyniku zrealizowanych zaplanowanych działań na wyznaczonym obszarze stanie się on bardziej spójny).

W kontekście zintegrowania programowego, Program wpisuje się w ustalenia dokumentów na poziomie gminnym, krajowym, wojewódzkim, powiatowym - z dokumentami strategicznymi poszczególnych poziomów administracji samorządowej i centralnej.

Powiązanie z dokumentami na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym wykazane jest w części 9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym Programem.

Na poziomie lokalnym potrzeby rewitalizacyjne są ściśle powiązane ze strategicznymi dokumentami rozwoju przestrzennego oraz społeczno-gospodarczego gminy. Znaczenie i potrzebę działań potwierdza Lokalna Strategia Rozwoju LGD Brynica to nie Granica, w skład, której wchodzi Gmina Ożarówice. Mowa tu o:

- Celu ogólnym I. Poprawa jakości infrastruktury technicznej, transportowej, społecznej i publicznej, w tym cel szczegółowy 1.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury o charakterze społecznym i publicznym, tj. elementów infrastruktury pełniących ważne funkcje publiczne, infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, infrastruktury kulturalnej.

W ramach tego celu określono także planowane to realizacji przedsięwzięcia są to m.in. 1.1.1. Budowa i remont obiektów pełniących ważne funkcje publiczne oraz 1.1.4. Rewitalizacja przestrzeni w gminach LGD, służąca lokalnym społecznościom. Cel ogólny I zbieżny jest z celem C3 niniejszego LPR),

- Celu ogólnym II. Wsparcie inkluzji społecznej i rozwoju gospodarczego, w tym:

a) cel szczegółowy 2.1 podniesienie kompetencji społecznych i zawodowych osób z obszaru LGD, w ramach tego celu określono także planowane to realizacji przedsięwzięcia są to m.in. 2.1.1 Realizacja działań o charakterze szkoleniowo-edukacyjnym, kulturalnym,

wychowawczym oraz rozrywkowym rozwijających kompetencje społeczne i kulturowe mieszkańców obszaru LGD oraz 2.1.2 Wsparcie grup defaworyzowanych polepszające ich status społeczno-zawodowy;

b) cel szczegółowy 2.2 Wzmocnienie gospodarki lokalnej i lokalnej produkcji towarów i usług poprzez stworzenie możliwości rozwoju szeroko rozumianej działalności gospodarczej, w ramach tego celu określono także planowane to realizacji przedsięwzięcia są to m.in.: 2.2.1 Tworzenie i rozwój inicjatyw lokalnych o charakterze usługowym, w tym kreowanie współpracy

c) cel szczegółowy 2.3 Rozwój usług zmniejszających dysproporcje między obszarami wiejskimi a miejskimi, w ramach tego celu określono także planowane to realizacji przedsięwzięcia są to m.in.: 2.3.1 Rozwój usług wyrównujących szanse edukacyjne i zawodowe mieszkańców LGD
Cel ogólny II zbieżny jest z celami C1 i C2 niniejszego LPR.

- Celu ogólnym III. Wzmocnienie kapitału społecznego w kształtowaniu i rozwoju obszaru LGD, w tym cel szczegółowy 3.2 Wspieranie inicjatyw lokalnych na rzecz integracji społeczności poprzez organizację wycieczek tematycznych, wyjazdów i wizyt studyjnych, spotkań, kół zainteresowań, w ramach tego celu określono także planowane to realizacji przedsięwzięcia są to m.in.: 3.2.2. Działania inicjujące i wspierające powstawanie lokalnych wspólnot i grup.
Cel ogólny III zbieżny jest z celami C1 i C2 niniejszego LPR.

Ponadto działania rewitalizacyjne wiążą się z lokalnymi politykami sektorowymi a zwłaszcza energetyczną i środowiskową i realizują cele wskazane w rozdziale 2.2 Programu Gospodarki Niskoemisyjnej tj.:

- Poprawa jakości powietrza,
- Ułatwienie podejmowania decyzji o lokalizacji inwestycji przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych,
- Zwiększenie efektywności energetycznej.

Powyższe cele PGN zbieżne są z celem C3 niniejszego LPR.

Ponadto konieczność działań rewitalizacyjnych wyrażonych w celu C3 niniejszego LPR, wynika z zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy oraz opracowanych na ich podstawie Miejscowych Planów Zagospodarowanie Przestrzennego dla sołectw Ożarówice oraz Pyrzowice.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności programowej Programu Rewitalizacji w niniejszym rozdziale przeprowadzono pogłębioną i usystematyzowaną analizę zjawisk kryzysowych na obszarze gminy Ożarówice. Dla poszczególnych miejscowości przeprowadzono diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz ocenę skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych na podstawie zebranych danych statystycznych i przeprowadzonych badań ankietowych a także konsultacji społecznych w formie warsztatowej, przy uwzględnieniu identyfikacji specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów. Diagnoza obejmuje aspekty sfery społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej wraz z analizą natężenia, nawarstwiania lub utrwalania się zjawisk kryzysowych, (np. tendencja wzrostowa wskazująca na postępujący proces zubożenia społeczeństwa) oraz zaobserwowanych zjawisk i trendów.

3.1 Analiza gminy z uwzględnieniem wybranych danych

Gmina Ożarówice jest jedną z dziewięciu gmin Powiatu Tarnogórskiego, położoną w centralnej części województwa śląskiego w granicach dwóch regionów: Doliny Małej Panwi i Progu Środkowotriasowego. Przeważają tu płaskie i szerokie doliny o łąkowym dnie. Na pograniczu Ożarowic z Celinami, Tąpkowicami i Sączowem znajduje się dolina Potoku Ożarowickiego będącego dopływem rzeki Brynicy. Gmina leży w strefach ochronnych zbiornika wody pitnej w Kozłowej Górze oraz zlewni rzeki Brynicy, co wymusza konieczność szczególnej ochrony wód. Gmina zajmuje 44 km² powierzchni. Liczba mieszkańców wynosi ok. 5 622 osób. Gmina Ożarówice graniczy:

- od północy z gminą Miasteczko Śląskie (powiat tarnogórski), gminą Woźniki (powiat lubliniecki), gminą Koziegłowy (powiat myszkowski);
- od wschodu z gminą Siewierz (powiat będziński);
- od południa z gminą Bobrowniki (powiat będziński), gminą Mierzęcice (powiat będziński);
- od zachodu z gminą Świerklaniec (powiat tarnogórski).

Tabela 1 Charakterystyka sołectw w gminie Ożarówice

Miejscowość	Liczba mieszkańców (stan na 31.12.2015r.)	Liczba mieszkańców (stan 31.12.2016r.)	% ilość mieszkańców w poszczególnych miejscowościach
Ożarówice	1621	1629	28,89%
Tapkowice	1014	1016	18,02%
Zendek	1166	1164	20,65%
Ossy	476	491	8,71%
Celiny	228	228	4,04%
Pyrzowice	572	573	10,16%
Niezdara	545	537	9,52%
Razem	5622	5638	100%

Źródło: Urząd Gminy Ożarówice

Mapa 1 Lokalizacja Gminy Ożarówice na terenie Województwa Śląskiego

Źródło: <http://bip.slaskie.pl/mapki/1086345034.jpg>

Mapa 2 Lokalizacja Gminy Ożarówice na terenie powiatu tarnogórskiego

Źródło: Plan Odnowy Miejscowości Ożarówice na lata 2016-2023

3.2 Sytuacja demograficzna, ekonomiczna i społeczna

Według danych z rejestrów gminnych na dzień 31.12.2016r. Gminę Ożarówice zamieszkiwało 5 638 osób, w tym 2 751 mężczyzn (48,8%) i 2 887 kobiet (51,2%). Średnia gęstość zaludnienia dla gminy wynosi 124 osób na km². Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Ożarówice oparty o wykształcenie zasadnicze zawodowe a średni wiek mieszkańców wynosi 40,6 lat

Tabela 2 Struktura ludności

Jednostka terytorialna	Ludność	Płeć		Średnia gęstość zaludnienia (km ²)
		mężczyźni	kobiety	
Ożarówice	5638	2751	2887	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rejestrów gminnych na dzień 31.12.2016 r.

Opisując potencjał rynku pracy, przywołać należy dane o podmiotach gospodarki narodowej w podziale na sektor prywatny i publiczny – ten pierwszy w 2015 roku stanowił 98,18% podmiotów działających na obszarze gminy Ożarówice. Całościowe porównanie lat 2009-2015 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 3 Działające na obszarze gminy podmioty gospodarki narodowej

Jednostka terytorialna	podmioty gospodarki narodowej (ogółem)		sektor publiczny (ogółem)		sektor prywatny (ogółem)	
	2009	2015	2009	2015	2009	2015
Ożarówice	580	659	11	11	569	647

Źródło: Opracowanie na podstawie Banku Danych Lokalnych

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, na wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców gminy i rosnące nasycenie obszaru gminy w podmioty gospodarcze.

Biorąc pod uwagę podmioty gospodarki narodowej ogółem, wyszczególnić można z kolei liczbę podmiotów działających w sektorze rolniczym i przemysłowo-budowlanym. Na obszarze gminy Ożarówice najczęściej podmiotów lokuje się w sektorze przemysłowo-budowlanym. Szczegółowe dane z roku 2015 zaprezentowane zostały w tabeli poniżej:

Tabela 4 Działające na obszarze Ożarowic podmioty gospodarki narodowej, z uwzględnieniem sektora rolniczego, przemysłowego i budowlanego

Jednostka terytorialna	ogółem	w tym w sektorze	
	2015	rolniczym	przemysłowo-budowlanym
Ożarówice	659	8	110

Źródło: Opracowanie na podstawie: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015 (<http://katowice.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>)

Analizując dane dotyczące pomocy społecznej na obszarze gminy Ożarówice wskazać należy liczbę gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W przypadku gminy można zaobserwować tendencję malejącą. Jednakże wysoka wartość wskaźnika pomocy wskazuje na konieczność podjęcia odpowiednich działań rewitalizacyjnych przez gminę na zidentyfikowanym obszarze interwencji.

Tabela 5 Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej

Jednostka terytorialna	2009	2013	2014	2015
	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.
Ożarówice	77	127	135	130

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych oraz danych OPS Ożarówice

W 2009 dodatki mieszkaniowe przyznane zostały dla 9 gospodarstw domowych. W kolejnych latach, do roku 2013 liczba ta zmalała do 0 i stopniowo rośnie od 2014 roku. W roku 2015 pomocą objęto 4 gospodarstwa domowe.

Tabela 6 Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych

Jednostka terytorialna	2009	2011	2013	2014	2015
	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.
Ożarówice	9	0	0	2	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Banku Danych Lokalnych oraz danych OPS Ożarówice

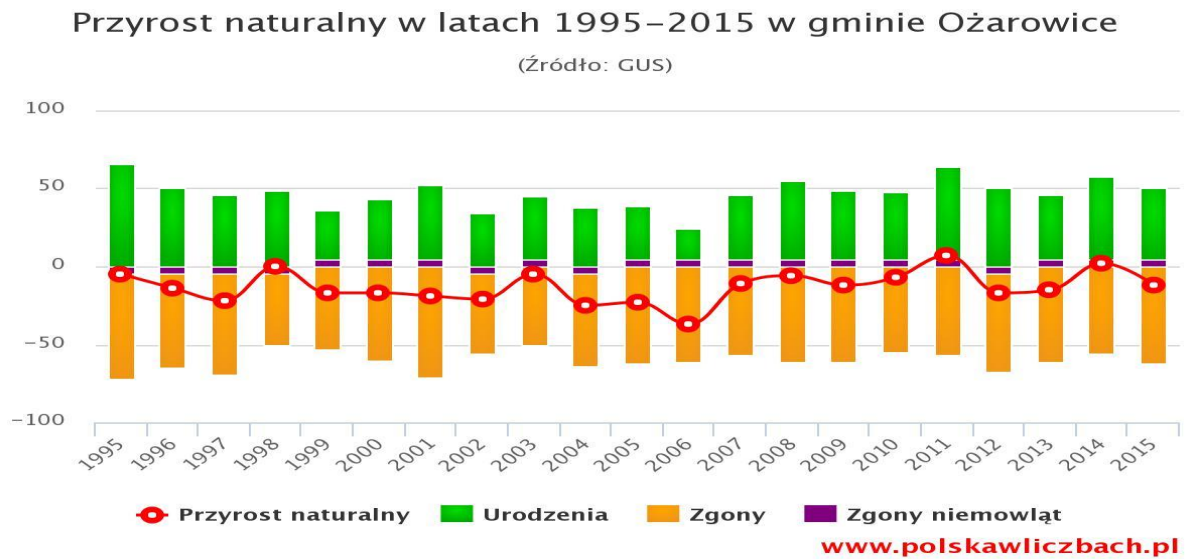
Należy stwierdzić, że analizowany obszar wyróżnia się następującymi cechami:

- struktura ludności w Gminie Ożarówice z lekką przewagą kobiet nad mężczyznami, poziom wykształcenia mieszkańców gminy Ożarówice oparty o wykształcenie zasadnicze zawodowe,
- mała gęstość zaludnienia,
- struktura podmiotów gospodarki w większości oparta o podmioty sektora przemysłowo – budowlanego,
- wzrostowa tendencja do ubożenia społeczeństwa na co wskazuje liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej oraz liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych, ulegająca zahamowaniu, jednakże wysoki poziom wskaźników wskazuje na konieczność podjęcia odpowiednich działań rewitalizacyjnych przez gminę.

3.3 Analiza i identyfikacja specyficznych uwarunkowań oraz lokalnych potencjałów gminy

Gmina Ożarówice ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -12. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,1 na 1000 mieszkańców gminy Ożarówice. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,83 i jest znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

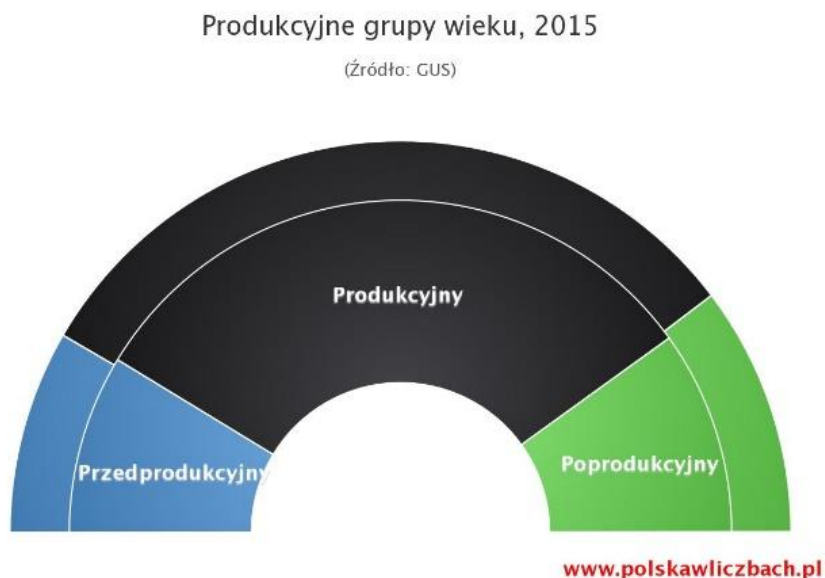
Wykres 1 Przyrost naturalny w latach 1995-2015 w gminie Ożarówice

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ozarowice

62,7% mieszkańców gminy Ożarówice jest w wieku produkcyjnym, 17,4% w wieku przedprodukcyjnym, a 19,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2 Produkcyjne grupy wieku, 2015

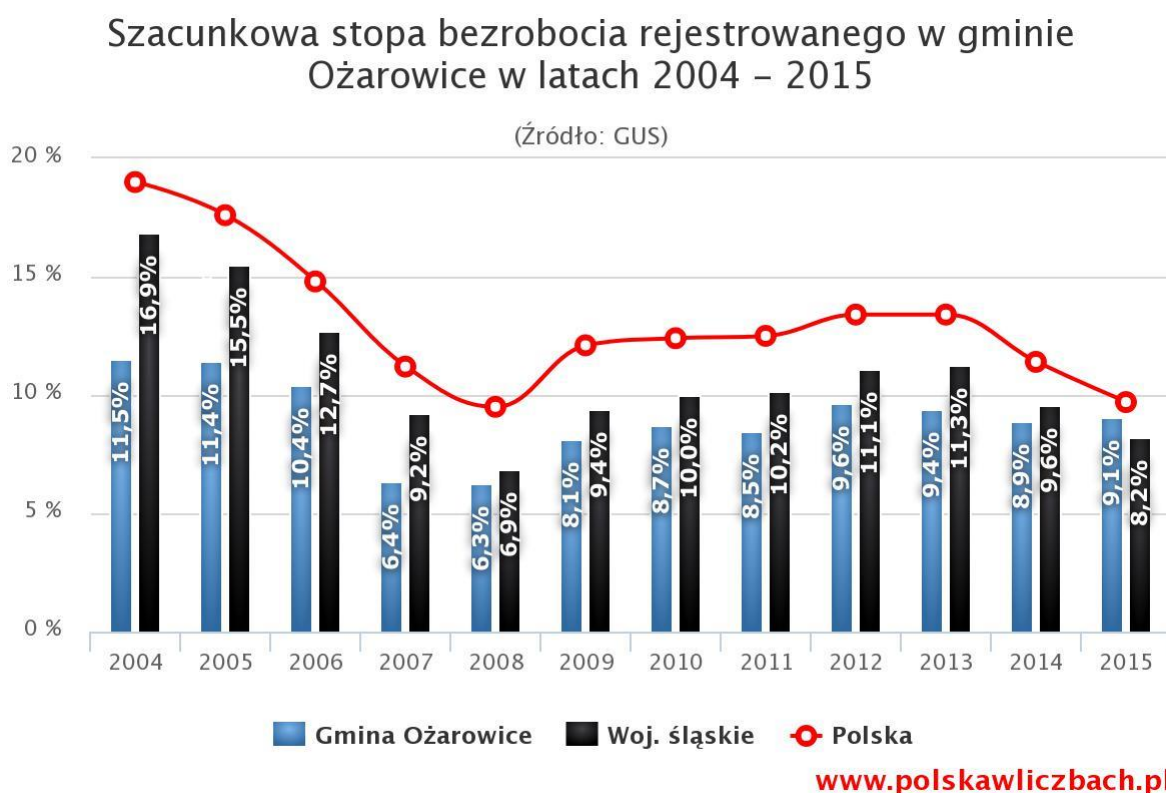
Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ozarowice

Suma dochodów do budżetu gminy Ożarówice wyniosła w 2015 roku 35,8 mln złotych, co daje 6,3 tys złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to spadek dochodów o 27,4% w porównaniu do roku 2014. Największą część dochodów wygenerował Dział 756 - Dochody od osób prawnych, fizycznych i od innych jednostek (39,1%). Duża część wpływów

pochodzi z Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo (21.7%) oraz z Dział 758 - Różne rozliczenia (12.9%). W budżecie gminy Ożarowice wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 1,1 tys złotych na mieszkańca (17,2%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 46,9 złotych na mieszkańca (0,7%).

W gminie Ożarowice na 1000 mieszkańców pracuje 517 osób. 47,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 52,4% mężczyźni. Bezrobocie w gminie Ożarowice wynosiło w 2015 roku 9,1% (10,5% wśród kobiet i 7,8% wśród mężczyzn). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Ożarowice wynosi 3 569,46 PLN, co odpowiada 86,00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Ożarowice 794 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 760 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -34.

Wykres 3 Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Ożarowice w latach 2004-2015

Źródło: http://www.polskawliczbach.pl/gmina_Ozarowice#rynek-pracy

Infrastruktura drogowa

Gmina Ożarowice charakteryzuje się bardzo korzystnym układem komunikacyjnym. Przez jej obszar przebiega autostrada A-1, droga ekspresowa S1, a także droga krajowa nr 78 biegnąca od granicy z Czechami w Chałupach do Chmielnika w województwie świętokrzyskim oraz droga wojewódzka nr 913 łączącą południową część powiatu będzińskiego z portem lotniczym w Pyrzowicach. W odległości ok. 2 km od Ożarowic ulokowany jest Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach. Przez teren gminy przebiega też linia kolejowa łącząca Ożarowice z Zawierciem, będąca fragmentem dawnej linii Zawiercie-Tarnowskie Góry (obecnie wyłączona z użytku). Ożarowice położone są w odległości niespełna 20km od stolicy powiatu – Tarnowskich Gór, 30 km od Katowic oraz 100 km od granicy z Czechami i od Krakowa. System komunikacyjny gminy uzupełniają dobrze rozwinięte sieci dróg powiatowych i gminnych. Usługi komunikacyjne na terenie gminy świadczy: Międzygminny Związek Komunikacji Pasażerskiej z siedzibą w Tarnowskich Górach.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Na terenie Gminy znajduje się biologiczno – mechaniczna oczyszczalnia ścieków która, przyjmuje ścieki z gminy Ożarowice, Mierzęcice oraz sołectwa Brynica położonego w granicach administracyjnych gminy Miasteczko Śląskie. Gmina posiada dobrze rozbudowaną sieć wodociągowo – kanalizacyjną, sukcesywnie uzupełnianą na nowo powstających terenach zabudowy mieszkaniowej. Całkowita długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Ożarowice, wynosi 82,451km. Łączna liczba nieruchomości (w tym budynki mieszkalne oraz budynki użyteczności publicznej) podłączonych do Gminnej sieci kanalizacji sanitarnej do dnia 19.09.2016r., wynosi 989 sztuk. Niniejszy system odprowadzania ścieków z terenu Gminy Ożarowice funkcjonuje od 2015r.

Port lotniczy – Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach

Na terenie gminy Ożarowice zlokalizowany jest Międzynarodowy Port Lotniczy Katowice w Pyrzowicach, który dysponuje jedną z najdłuższych dróg startowych dostępnych w Polsce, liczącą 3200 m długości i 45 metrów szerokości. MPL Katowice jest regionalnym portem lotniczym całego województwa śląskiego. Pod względem liczby odprawianych pasażerów oraz pod względem liczby operacji lotniczych znajduje się na czwartym miejscu wśród polskich portów lotniczych. Port posiada trzy terminale pasażerskie o łącznej przepustowości około 5,5

mln pasażerów rocznie (przepustowość godzinowa: 1170 pasażerów) i łącznej powierzchni 29 200 m². Port lotniczy posiada także terminal cargo. Jego powierzchnia wynosi 5378 m². Głównymi użytkownikami składów są m.in. DHL, Izba Celna w Katowicach, TNT Express i UPS. Pod względem tonażu ładunków przewiezionych ruchem lotniczym rocznie, lotnisko w Pyrzowicach zajmuje drugie miejsce w Polsce po warszawskim im. F. Chopina.

Klimat

Położenie Gminy w środkowym pasie południowym Polski sprawia, że docierają tu masy powietrza wilgotnego z Atlantyku i masy suchego powietrza kontynentalnego ze wschodu. Ścieranie się tych mas powoduje przejściowość klimatu w regionie, wyrażającą się dużą zmiennością warunków pogodowych.

Obszar charakteryzują następujące warunki:

- średnia temperatura stycznia wynosi $-3,0^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura lipca około $17,2^{\circ}\text{C}$,
- średnia temperatura roczna $7,6-7,7^{\circ}\text{C}$,
- dni z przymrozkami od 112 do 130,
- dni mroźnych ok. 20-40,
- ostatnie przymrozki wiosenne występują w końcu kwietnia lub na początku maja,
- czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi ok. 50 dni,
- okres wegetacyjny trwa od 200 do 210 dni,
- opady atmosferyczne zróżnicowane, do 800 mm/rok,
- przeważają wiatry południowo-zachodnie – zimą i jesienią północno-zachodnie – wiosną i latem.

Wody powierzchniowe i wstępne

Gmina leży w strefach ochronnych zbiornika wody pitnej w Kozłowej Górze. Obszar gminy Ożarówice położony jest w całości w obrębie lewostronnej części zlewni rzeki Brynicy, prawobrzeżnego dopływu Czarnej Przemszy, która po połączeniu z Białą Przemszą – jako Przemsza uchodzi do Wisły. Brynica jest rzeką III rzędu, a jej dopływy (Trzonia, Czeczówka i Potok Ożarówicki) i działły wodne – IV rzędu. Brynica przepływa wzdłuż północno – zachodniej granicy omawianego obszaru. W jego granicach przepływają lewobrzeżne dopływy Brynicy:

Potok Trzonia, Potok Czeczówka i Potok Ożarowicki. Wszystkie te ciekie zasilane są w ciągu roku z odpływu gruntowego, a podwyższone przepływy są skutkiem roztopów wiosennych bądź obfitych opadów letnich. Koryto Brynicy, poza niewielkimi odcinkami, jest uregulowane i umocnione technicznie przy użyciu płyt betonowych, którymi zabudowano zarówno skarpy jak i dno koryta. Powierzchnia całkowita zlewni wynosi 482,7 km.

Oświata, turystyka i kultura

W gminie działa 1 gimnazjum, 3 szkoły podstawowe i 3 przedszkola.

Tabela 7 Obiekty edukacyjne na terenie gminy Ożarowice

Edukacja	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Placówki wychowania przedszkolnego	4	4	4	4
w tym przedszkola	3	3	3	3
Miejsca w przedszkolach	138	167	136	136
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	151	170	182	171
W tym w przedszkolach	137	148	160	150
Szkoły podstawowe	3	3	3	3
Uczniowie szkół podstawowych	312	305	326	360
Szkoły gimnazjalne	1	1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych	192	187	187	182
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych	16	15	16	16
gimnazjalnych	21	21	21	20

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, 2016r.

Instytucja prowadzącą działalność kulturalną w gminie jest Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Ożarowice w Tąpkowicach. Placówka zajmuje się prowadzeniem wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby mieszkańców gminy w zakresie kultury. Ośrodek Kultury zajmuje się rozwijaniem czynnego uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu kulturalnym, edukacją kulturalną, inspirowaniem i rozwijaniem zainteresowań amatorską twórczością artystyczną, otaczaniem opieką amatorskiego ruchu artystycznego i twórczości ludowej. Do jego zadań należy także organizowanie spektakli, koncertów, festynów, wystaw, wycieczek, konkursów, gier, zabaw tanecznych i dyskotek, wyjazdów do kina, teatru, opery

a także półkolonii letnich i zimowych, rozgrywek sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz imprez okolicznościowych. W Ośrodku prowadzone są kursy tańca i gry na instrumentach muzycznych, a także koła zainteresowań, m.in. teatralne i recytatorskie.

Działająca w ramach BLOK Biblioteka Publiczna służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy, wychowaniu oraz upowszechnianiu wiedzy. Do zakresu działań placówki należy w szczególności: gromadzenie, opracowanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych ze szczególnym uwzględnieniem informacji dotyczących regionu, udostępnianie zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych dla wszystkich czytelników z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży a także osób niepełnosprawnych.

Obok działalności podstawowej Biblioteka podejmuje inicjatywy promujące czytelnictwo i kulturę, np. organizując spotkania z ciekawymi ludźmi.

Ważny kierunek działalności BiOK w Ożarowicach zajmuje organizacja imprez rozrywkowych i kulturalnych dla mieszkańców gminy. Do tych o charakterze cyklicznym należą m.in.: Dożynki Gminne, Gminny Dzień Dziecka, Święto Konstytucji 3 Maja, Gminny Dzień strażaka, Gala taneczna oraz festiwal Piosenki Ekologicznej i Przyrodniczej, Konkurs potraw regionalnych „Nasze kulinarne dziedzictwo”.

Na terenie gminy działają chóry i zespoły śpiewacze, a także orkiestry i grupy taneczne. Należą do nich: Chór „Niezdareczka”, Dziecięcy Zespół Śpiewaczy Gminy Ożarowice, Grupy taneczne „Diamenty I” i „Diamenty II”, Grupa taneczna „Twist”, Grupa taneczna „Music”, Kapela ludowa „Sami Swoi”, Młodzieżowa Orkiestra Dęta z Tąpkowic, Młodzieżowy Zespół Wokalny „Bemol”, ludowe Zespoły Śpiewacze „Ożarowianki”, „Pyrzowianki”, „Zendkowanie”, Orkiestr Dęte OSP w Ożarowicach i Tąpkowicach, Zespół Śpiewaczy weteran. Działalność kulturalno-oświatową prowadzi również Uniwersytet Trzeciego Wieku w Tąpkowicach a także Koła Gospodyń Wiejskich. Na terenie Gminy działają także następujące Kluby sportowe: LKS „Piast” Ożarowice, LKS „Tęcza” Zendek i Uczniowski klub Sportowy „Ożarowice”.

Na infrastrukturę sportową i rekreacyjną gminy składają się liczne obiekty sportowo-rekreacyjne: hala sportowa, boiska i sale sportowe, sale gimnastyczne a także centrum aktywności rodzinnej, place zabaw i tereny rekreacyjno-sportowe.

Na terenie Gminy Ożarowice znajdują się również zabytki. Te najcenniejsze z nich zostały wymienione w poniższej tabeli.

Tabela 8 Obiekty wpisane do rejestrów zabytków na terenie gminy Ożarówice

Lp.	Adres	Obiekt	Numer rejestru zabytków Data wpisu
1.	Ożarówice ulica Tadeusza Kościuszki 7	Kościół parafialny pod wezwaniem świętej Barbary, barokowy z XVIII wieku Granice ochrony obejmują cały obiekt z wyposażeniem wnętrza i najbliższe otoczenie w ramach ogrodzenia	A/14/60 23 II 1960 województwo katowickie A/607/66 4 IV 1966 województwo katowickie
2.	Ożarówice	Stanowisko archeologiczne nr 1 – osada kultury łużyckiej z okresu wczesnego średniowiecza, położone w północno-zachodniej części wsi, zwanej Opary na lewobrzeżnej tarasie rzeki Brynicy	C/1088/69 17 X 1969 województwo katowickie

Źródło: <http://www.wkz.katowice.pl/index.php/rejestr-zabytkow>

Należy stwierdzić, że analizowanym obszarze występują następujące specyficzne uwarunkowania i potencjały:

- ujemny przyrost naturalny dla gminy,
- większość mieszkańców gminy znajduje się w wieku produkcyjnym,
- dochody gminy z tytułu podatków dochodowych w przeważającej większości generują osoby fizyczne a nie osoby prawne,
- większość osób pracujących stanowią mężczyźni,
- bezrobocie jest większe wśród kobiet niż mężczyzn,
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie odpowiada przeszło 86% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce,
- saldo przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy do/z gminy jest ujemne,
- większość pracujących pracuje w sektorze przemysłu i budownictwa,
- bliskość międzynarodowego portu lotniczego,
- przebiegająca w pobliżu rozwinięta infrastruktura drogowa,
- rozwijająca się infrastruktura kanalizacyjna,
- duża ilość obszarów o wysokich walorach przyrodniczych;
- w części gminy istniejąca infrastruktura kulturalna (świetlice, biblioteki)
- w części gminy istniejąca infrastruktura rekreacyjna: liczne obiekty sportowo-

rekreacyjne: hala sportowa, boiska i sale sportowe, sale gimnastyczne a także centrum aktywności rodzinnej, place zabaw i tereny rekreacyjno-sportowe.

- w części gminy prężnie działający sektor NGO,
- dobrze rozwinięta i dostępna infrastruktura edukacyjna.

3.4 Analiza porównawcza obszarów gminy ze względu na występowanie czynników i zjawisk kryzysowych na podstawie wybranych danych statystycznych

Analiza zjawisk kryzysowych dla gminy, została przeprowadzona w sposób szczegółowy dla poszczególnych sołectw, z uwzględnieniem następujących rodzajów problemów: problemy demograficzne, problemy społeczne, bezrobocie, poziom przestępczości. Analizie poddano także sferę gospodarczą i przestrzenno-funkcjonalną. Przeanalizowano również sytuację w sferze komunikacji publicznej oraz sferze technicznej.

W przypadku problemów demograficznych posłużono się danymi dotyczącymi liczby ludności. Jeżeli chodzi o problemy społeczne posłużono się danymi dotyczącymi osób objętych pomocą ze względu na wykluczenia w tym: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych a także alkoholizm oraz niepełnosprawność. W przypadku bezrobocia i przestępczości posłużono się odpowiednio danymi dotyczącymi liczby osób bezrobotnych oraz liczby przestępstw.

Diagnozę problemów w sferze gospodarczej przeprowadzono na podstawie danych dotyczących rodzaju prowadzonej działalności oraz ilości aktywnych przedsiębiorstw na terenie gminy. Sfera przestrzenno-funkcjonalna została przeanalizowana na podstawie danych o obiektach użyteczności publicznej z uwzględnieniem ich stanu technicznego oraz danych dotyczących sieci technicznych. Na podstawie obserwacji przestrzeni publicznej dokonanej przez pracowników Urzędu Gminy Ożarówice wskazano tereny o niskich walorach estetycznych. Przeprowadzono analizę komunikacji publicznej oraz diagnozę w sferze środowiskowej. W przypadku sfery technicznej oparto się na stanie technicznym budynków.

3.4.1 Problemy demograficzne

W latach 2012 – 2016 liczba ludności gminy Ożarówice zwiększyła się z 5547 osób do 5638 osób. Analizując dane dla całej gminy za każdy rok z osobna w stosunku do badanego 2012 roku mówimy o wzroście liczby ludności. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane.

Tabela 9 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Ożarówice w latach 2012-2016

Sołectwo/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	% liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach
Ożarówice	1598	1600	1601	1621	1629	28,90%
Niezdara	547	543	541	545	537	9,52%
Celiny	233	231	230	228	228	4,04%
Tąpkowice	1012	1019	1026	1014	1016	18,02%
Ossy	463	476	481	476	491	8,71%
Zendek	1124	1135	1158	1166	1164	20,65%
Pyrzowice	570	561	560	572	573	10,16%
Razem	5547	5565	5597	5622	5638	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Ożarówicach

Po przeprowadzonej analizie można stwierdzić, że największymi miejscowościami uwzględniając liczbę ludności są: Ożarówice (1629 mieszkańców, co stanowi 28,90% wszystkich mieszkańców gminy), Zendek (1164 mieszkańców, 20,65%), Tąpkowice (1016 mieszkańców, 18,02%). W trakcie ostatnich 4 lat można zaobserwować wzrost liczby ludności w sołectwach: Ożarówice, Zendek oraz Pyrzowice. Największy spadek liczby ludności zanotowano w sołectwach Niezdara i Celiny.

3.4.2 Zjawiska kryzysowe w sferze społecznej

Problemy społeczne w poszczególnych sołectwach gminy Ożarówice - zostały zidentyfikowane w oparciu o dane dotyczące liczby osób korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm oraz niepełnosprawność. Ponadto został także przeanalizowany problem bezrobocia i zadłużenia, bezpieczeństwa publicznego, poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Ze względu na charakter gminy i znaczące dysproporcje pomiędzy liczbą mieszkańców w poszczególnych sołectwach, zastosowano ilościową metodę analizy porównawczej, przeprowadzoną na wartościach bezwzględnych dotyczących diagnozowanych problemów społecznych, w ujęciu procentowym. Mając na uwadze koncentrację zjawisk kryzysowych, skupiono się na skali analizowanych zjawisk. Takie podejście pozwala uniknąć problemu błędnego statystycznego szacowania średniego poziomu zjawisk kryzysowych w sferze społecznej na terenie gminy, jako punktu odniesienia dla diagnozowanych zjawisk w poszczególnych sołectwach, co mogłoby w efekcie doprowadzić

do uznania zjawisk występujących na terenie sołectw o małej liczbie mieszkańców i incydentalnym charakterze, jako problemów o znacznym natężeniu i kwalifikowanych jako zjawiska kryzysowe.

3.4.2.1 Ubóstwo

Analizując dane za ostatnie 3 lata można stwierdzić, że udział osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa w całej gminie Ożarowice cechuje się zmienną dynamiką, ale analizując dane za wszystkie lata w stosunku do badanego roku bazowego mówimy o względnie utrzymującym się poziomie ubóstwa.

Tabela 10 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą ze względu na ubóstwo w latach 2014-2016

Sołectwo/Rok	2014	2015	2016	% poziom osób w rodzinach objętych pomocą w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	% poziom udzielanej pomocy w poszczególnych sołectwach
Ożarowice	28	46	48	0,85%	65,75%
Niezdara	23	24	6	0,11%	8,22%
Celiny	6	1	0	0,00%	0,00%
Tąpkowice	11	2	1	0,02%	1,37%
Ossy	6	6	0	0,00%	0,00%
Zendek	4	9	8	0,14%	10,96%
Pyrzowice	2	2	10	0,18%	13,70%
Razem	80	90	73	1,30%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Ożarowicach

Uwzględniając skalę ubóstwa największa koncentracja problemów występuje w sołectwach: Ożarowice (65,75% mieszkańców objętych pomocą OPS ze względu na ubóstwo), Pyrzowice (13,70%), Zendek (10,96%) oraz Niezdara (8,22% mieszkańców).

Pogłębiona analiza danych dotyczących ubóstwa na terenie Gminy Ożarowice została przeprowadzona w oparciu o wywiad ekspercki z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej. Analiza wykazała, iż problem ubóstwa dotyka szczególnie sołectwa Ożarowice, Zendek, Niezdara oraz Pyrzowice. Skala ubóstwa we wskazanych sołectwach stanowi 99% całości problemów gminy. W pozostałych sołectwach problem w zasadzie nie występuje. Analiza charakteru ubóstwa wykazała, iż głównych jej przyczyn należy upatrywać przede wszystkim

w bezrobociu, którego największa kumulacja występuje w Ożarówicach (28,98% łącznie, kierowanej w gminie pomocy), Zendku (20,65%), Tąpkowicach (18,02%) oraz Pyrzowicach (10,16%). Wysoki odsetek ubóstwa stanowi również konsekwencję występowania problemów z niepełnosprawnością w rodzinie, których najwyższy odsetek identyfikowany jest w Ożarówicach (40,51% łącznie, kierowanej w gminie pomocy), a następnie w sołectwach Pyrzowice (21,52%), Tąpkowice (13,92%) oraz Celiny (6,33%). W mniejszym stopniu z problemem ubóstwa związany jest alkoholizm, którego występowanie zostało zdiagnozowane na zbliżonym poziomie w sołectwach Ożarowice, Pyrzowice Niezdara oraz Zendek.

Dopełnieniem obserwacji powyższego zjawiska może być wyszczególnienie przyczyn ubóstwa w poszczególnych sołectwach, i tak:

Ożarowice:

19 rodzin (16 rodzin – bezrobocie, 9 rodzin – niepełnosprawność, 17 – dzieci odżywianych w szkole);

Niezdara:

2 rodziny (2 rodziny – bezrobocie);

Celiny:

Problem nie występuje;

Tąpkowice:

1 rodzina (1 rodzina – bezrobocie)

Ossy:

Problem nie występuje;

Zendek:

4 rodziny (3 rodziny – bezrobocie, 2 rodziny – niepełnosprawność, 7 dzieci dożywianie);

Pyrzowice:

6 rodzin (5 rodzin – bezrobocie, 2 rodziny – niepełnosprawność).

Na terenie Gminy dożywianie dzieci w placówkach oświatowych odbywa się w formie jednego gorącego posiłku w okresie dni nauki w szkole. W roku 2016 wydano 6127 posiłków. Największa liczba dożywianych dzieci zarejestrowana jest w:

- SP w Tąpkowicach – 16 os. (na podstawie ustawy o pomocy społecznej),
- Przedszkole w Ożarówicach – 10 os. (na podstawie ustawy o pomocy społecznej),

- Gimnazjum w Ożarowicach – 7 os. (na podstawie ustawy o pomocy społecznej) oraz 3 os. (na podstawie programu osłonowego),
- SP w Zendku – 7 os. (na podstawie ustawy o pomocy społecznej),
- Przedszkole w Tąpkowicach – 3 os. (na podstawie ustawy o pomocy społecznej),
- Zespół Szkolno-przedszkolny w Sączowie – 3 os. (na podstawie ustawy o pomocy społecznej),
- NSP w Pyrzowicach – 2 os. (na podstawie programu osłonowego).

Powyższe dane wskazują na zagęszczenie problemu szczególnie w placówkach na terenie Ożarowic oraz w Tąpkowicach.

3.4.2.2 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest istotnym rodzajem dysfunkcji, gdyż prowadzi do zaniedbań w rozwoju najmłodszych mieszkańców gminy i w rezultacie sprzyja utrwalaniu negatywnych postaw i zachowań. W całej gminie pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych objętych jest średnio co roku ok. 100 osób.

Tabela 11 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2012-2016

Sołectwo/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	% poziom osób w rodzinach objętych pomocą w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	% poziom udzielanej pomocy w poszczególnych sołectwach
Ożarowice	33	25	27	44	50	0,89%	54,35%
Niezdara	35	36	22	26	10	0,18%	10,87%
Celiny	9	7	7	5	5	0,09%	5,43%
Tąpkowice	8	18	9	3	4	0,07%	4,35%
Ossy	5	10	16	10	0	0,00%	0,00%
Zendek	6	29	18	14	9	0,16%	9,78%
Pyrzowice	7	13	14	21	14	0,25%	15,22%
Razem	103	138	113	112	92	1,64%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Ożarowicach oraz wywiadów środowiskowych

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że problem jest najbardziej odczuwalny

w sołectwach: Ożarówice (54,35% osób objętych problemami ze względu na bezradność), Pyrzowice (15,22%), Niezdara (10,87% osób) oraz Zendek (9,78% osób). Problem występuje również w mniejszej skali w pozostałych sołectwach, za wyjątkiem miejscowości Ossy.

3.4.2.3 Niepełnosprawność

W latach 2012 – 2016 liczba osób objętych problemami ze względu na niepełnosprawność zmniejszyła się z 126 osób do 79 osób. Należy zwrócić uwagę, że w roku 2013 w stosunku do roku 2012 nastąpił wzrost liczby takich osób, natomiast od roku 2014 odnotowuje się w spadek tej liczby. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane:

Tabela 12 Liczba osób w rodzinach objętych pomocą ze względu na niepełnosprawność w latach 2012-2016

Nazwa sołectwa	2012	2013	2014	2015	2016	% poziom osób w rodzinach objętych pomocą w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	% poziom udzielanej pomocy w poszczególnych sołectwach
Ożarówice	35	47	31	29	32	0,57%	40,51%
Niezdara	16	16	16	13	9	0,16%	11,39%
Celiny	12	14	20	14	5	0,09%	6,33%
Tąpkowice	21	15	30	23	11	0,20%	13,92%
Ossy	6	3	8	2	0	0,00%	0,00%
Zendek	27	26	11	9	5	0,09%	6,33%
Pyrzowice	9	9	15	20	17	0,30%	21,52%
Razem	126	130	131	104	79	1,41%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Ożarówicach oraz wywiadów środowiskowych

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że sołectwami gdzie problem jest najbardziej odczuwalny są: Ożarówice (40,51% osób objętych problemami ze względu na niepełnosprawność), Pyrzowice (21,52%), Tąpkowice (13,92%) i Niezdara (11,39%)

3.4.2.4 Alkoholizm

W latach 2012 – 2016 liczba osób objętych dotkniętych alkoholizmem zmniejszyła się z 54 osób do 28. Poniższa tabela przedstawia w tym zakresie szczegółowe dane.

Tabela 13 Liczba osób w rodzinach dotkniętych problemem alkoholizmu w latach 2012-2016

Sołectwo/Rok	2012	2013	2014	2015	2016	% poziom osób w rodzinach objętych pomocą w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	% poziom udzielanej pomocy w poszczególnych sołectwach
Ożarówice	22	25	24	11	8	0,14%	28,57%
Niezdara	4	4	5	9	1	0,02%	3,57%
Celiny	0	0	0	0	0	0,00%	0,00%
Tąpkowice	8	11	10	7	4	0,07%	14,29%
Ossy	6	7	6	2	1	0,02%	3,57%
Zendek	13	11	17	8	4	0,07%	14,29%
Pyrzowice	1	5	7	12	10	0,18%	35,71%
Razem	54	63	69	47	28	0,50%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Ożarówicach oraz wywiadów środowiskowych

Sołectwami w Gminie Ożarówice dotkniętymi problemami alkoholowymi w największym stopniu są: Pyrzowice (35,71%), Ożarówice (28,57%), Tąpkowice (14,29%) oraz Zendek (14,29%).

3.4.2.5 Problem bezrobocia

W 2016 roku liczba osób bezrobotnych w całej gminie zmniejszyła się stosunku do roku 2014 z 182 osób do 166 osób. Problem bezrobocia jest szczególnie zauważalny w sołectwach: Ożarówice (28,89%), Zendek (20,65%), Tąpkowice (18,02%), Pyrzowice (10,17%).

Tabela 14 Liczba osób bezrobotnych w latach 2014-2016

Sołectwo/Rok	2014	2015	2016	% podział bezrobocia na poszczególne sołectwa
Ożarówice	53	54	48	28,89%
Niezdara	17	18	16	9,52%
Celiny	7	8	7	4,04%
Tąpkowice	33	34	30	18,02%
Ossy	16	16	14	8,71%
Zendek	38	39	34	20,65%

Pyrzowice	18	19	17	10,17%
Razem	182	188	166	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez OPS w Ożarowicach oraz danych PUP w Tarnowskich Górach

Dane dotyczące bezrobocia w Gminie Ożarowice, na podstawie raportów Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnowskich Górach za okres 2014-2016.

Tabela 15 Struktura bezrobocia w Gminie Ożarowice. Dane z PUP Tarnowskie Góry

Wyszczególnienie	XII 2014		XII 2015		XII 2016	
	ogółem	W tym kobiety	ogółem	W tym kobiety	ogółem	W tym kobiety
Liczba bezrobotnych ogółem	182	100	188	102	166	86
Uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych	20	11	34	22	25	15
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	12	5	11	8	6	4
Bezrobotni do 25 roku życia	39	21	34	15	35	17
Bezrobotni długotrwale	84	47	86	50	84	44
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	12	12	12	12	14	14
Bezrobotni po 50 roku życia	47	20	41	21	31	11
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	57	30	59	33	30	17
Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	42	21	22	15	32	16
Bezrobotni bez wykształcenia średniego	76	27	-	-	-	-
Bezrobotni samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	8	5	-	-	-	-
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	-	-	13	12	16	15
Bezrobotni posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	-	-	0	0	0	0
Osoby po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia	2	0	-	-	-	-
Bezrobotni niepełnosprawni	8	4	8	3	4	0
Poszukujących pracy	5	2	1	0	2	0
Liczba osób zarejestrowanych (miesiąc XII)	24	15	22	12	19	16
Osoby wyłączone z ewidencji (miesiąc XII)	14	8	11	6	22	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez PUP w Tarnowskich Górach

Charakterystyka bezrobocia w Gminie Ożarowice wykazuje szczególne nagromadzenie problemu w sołectwach Ożarowice (28,89% kierowanej pomocy), Zendek (20,65%),

Tąpkowice (18,02%) oraz Pyrzowice (10,16%). Przeprowadzony wywiad ekspercki, wśród osób w poszczególnych miejscowościach, dotkniętych analizowanym problemem wykazał, iż większość bezrobotnych stanowią osoby bezrobotne długotrwale i są to osoby znajdujące się w grupach szczególnie narażonych. Przede wszystkim ze względu na wiek, większość bezrobotnych w sołectwach to osoby w obszarze wiekowym poniżej 25 roku lub powyżej 50 roku życia. Na dalszym miejscu wskazuje się również niskie kwalifikacje zawodowe wśród dotkniętych problemem osób. Przyczyny bezrobocia w poszczególnych sołectwach mają zbliżony charakter. Problem bezrobocia dotyka na zbliżonym poziomie zarówno kobiety, jaki i mężczyźni (51% kobiet).

Dopełnieniem obserwacji powyższego zjawiska może być wyszczególnienie struktury bezrobocia w poszczególnych sołectwach Gminy Ożarowice, na podstawie pogłębionych wywiadów eksperckich, uwzględniając aktualną sytuację, tj. dane na dzień 31 grudnia 2016:

Ożarowice:

W miejscowości Ożarowice zanotowano najwyższy w gminie poziom bezrobocia, na poziomie 28,89%, wszystkich zarejestrowanych osób. Wśród bezrobotnych dominującą grupą są bezrobotni długotrwale. Bezrobocie występuje na podobnym poziomie zarówno wśród kobiet, jaki i mężczyźni. Wśród głównych przyczyn bezrobocia identyfikuje się niskie kwalifikacje zawodowe oraz brak doświadczenia zawodowego. Wysoki jest również odsetek osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji, tj. poniżej 25 roku życia i powyżej 50 roku życia.

Niezdara:

W miejscowości Niezdara bezrobocie notuje się na poziomie 9,52%, łącznej liczny zarejestrowanych osób. Dominującą grupą są osoby bezrobotne długotrwale, z przewagą bezrobotnych kobiet.

Celiny:

W miejscowości Celiny problem bezrobocia proporcjonalnie jest najniższy w gminie. Jednakże dotyczy w szczególności grup problemowych, tj. o niskich kwalifikacjach zawodowych oraz przede wszystkim wśród osób powyżej 50 roku życia.

Tąpkowice:

W miejscowości Tąpkowice wskaźnik bezrobocia stanowi znaczny problem, w skali gminy wynosi 18,02%. Są to osoby zróżnicowane wiekowo 20-50 lat. Bezrobocie ma tutaj charakter długotrwały. Połowa osób pozostaje bezrobotnymi z powodu braku kwalifikacji.

Ossy:

Miejscowość Ossy charakteryzuje się jednym z niższych wskaźników bezrobocia w gminie. Występuje częściej wśród kobiet, a jako główny powód podaje się niskie kwalifikacje oraz brak chęci zdobywania kwalifikacji.

Zendek:

W miejscowości Zendek problem bezrobocia jest bardzo wysoki, obejmuje proporcjonalnie 20,65% wszystkich zarejestrowanych w gminie osób. Bezrobocie występuje na zbliżonym poziomie wśród kobiet i mężczyzn, jak również wśród zróżnicowanej grupy wiekowej w przedziale od 20 do 60 roku życia. Bezrobocie charakteryzuje się długotrwałym okresem, powodowanym głównie brakiem kwalifikacji, odpowiedniego doświadczenia zawodowego lub braku chęci podejmowania pracy. Problem stanowi również tzw. „szara strefa”, szczególnie wśród osób młodszych.

Pyrzowice:

Bezrobocie stanowi znaczny problem w miejscowości Pyrzowice. Notuje się tutaj czwarty, po Ożarowicach, Zendku i Tąpkowicach poziom bezrobocia, wynoszący 10,17%, łącznej liczby bezrobotnych.

3.4.2.6 Zadłużenie

Zadłużenie z tytułu najmu lokalu oraz opłat za wodę i odbiór ścieków jest jednym z istotnych problemów wpływających na poziom ubóstwa mieszkańców gminy.

Tabela 16 Liczba osób posiadających zadłużenie w poszczególnych sołectwach w latach 2014-2016

Sołectwo	Ilość zadłużonych mieszkańców		
	Rok 2014	Rok 2015	Rok 2016
Celiny	6	0	1
Niezdara	22	9	20
Tąpkowice	45	27	34
Ossy	18	13	20
Ożarowice	59	21	51
Pyrzowice	31	12	20
Zendek	36	27	30
RAZEM	217	109	176

Źródło: Urząd Gminy Ożarowice

Z powyższych danych wynika, że najwięcej osób zadłużonych odnotowano w Ożarowicach, a najmniej w Celinach. Problem ten pojawia się jednak praktycznie we wszystkich sołectwach, za wyjątkiem wspomnianych Celin.

3.4.2.7 Przestępczość

Poniższa tabela przedstawia informacje nt. przestępstw zaistniałych na terenie gminy Ożarówice.

Tabela 17 Przestępstwa na terenie Gminy Ożarówice

Sołectwo / Rok	2014	2015	2016
Ożarówice	39	21	12
Niezdara	6	10	1
Ossy	6	4	4
Tąpkowice	28	14	16
Pyrzowice	54	48	58
Zendek	9	19	7
Celiny	7	0	5
RAZEM	149	116	103

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Komendanta komisariatu Policji w Pyrzowicach

Na przestrzeni ostatnich 3 lat sumaryczna ilość przestępstw na terenie całej Gminy Ożarówice sukcesywnie spada. W 2014 było ich 149, w 2015 – 116, a w 2016 było ich 103. Natomiast już w poszczególnych sołectwach dynamika jest zmienna. Najmniej przestępstw odnotowuje się w sołectwie Ossy, a najwięcej w sołectwie Pyrzowice, które w tym zakresie znacznie odbiega od pozostałych sołectw.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ożarówicach oraz danych Komendanta komisariatu Policji w Pyrzowicach uzyskanych podczas wywiadów eksperckich wynika, że na terenie gminy jest obecna przemoc domowa. Potwierdzają to „Niebieskie karty” zakładane rodzinom, w których ten problem istnieje. Sołectwa, w których odnotowano powyższy problem w 2016 roku to:

- Tąpkowice – 4 Niebieskie Karty,
- Ożarówice – 3 Niebieskie Karty,
- Zendek – 3 Niebieskie Karty,
- Ossy – 1 Niebieska Karta,
- Niezdara – 1 Niebieska Karta.

3.4.2.8 Poziom edukacji

W oparciu o dane dotyczące wyników egzaminów zewnętrznych przeprowadzanych w szkołach podstawowych znajdujących się na terenie Gminy Ożarówice, dokonano analizy poziomu edukacji. Dane do analizy przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 18 Egzamin po 6 klasie w latach 2014-2016

ROK 2014		
Nazwa Szkoły Podstawowej	Rodzaj sprawdzianu	Średni wynik
Szkoła Podstawowa w Tąpkowicach	standardowy	23,27 pkt.
Szkoła Podstawowa w Zendku	standardowy	28,09 pkt.

ROK 2015			
Nazwa Szkoły Podstawowej	Rodzaj sprawdzianu	Cz. I	Cz. II
		Język polski, Matematyka	Język obcy - angielski
		Średni wynik	Średni wynik
Szkoła Podstawowa w Tąpkowicach	standardowy	70,1%	80,3%
Szkoła Podstawowa w Zendku	standardowy	73,69%	87,23%

ROK 2016			
Nazwa Szkoły Podstawowej	Rodzaj sprawdzianu	Cz. I	Cz. II
		Język polski, Matematyka	Język obcy - angielski
		Średni wynik	Średni wynik
Szkoła Podstawowa w Tąpkowicach	standardowy	70,3%	79,4%
Szkoła Podstawowa w Zendku	standardowy	66,4%	72,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Analiza danych dotyczących poziomu zdawalności egzaminu po klasie 6 w szkołach podstawowych na terenie Gminy Ożarówice pozwala na stwierdzenie, że w roku 2016 uczniowie Szkoły Podstawowej w Tąpkowicach zdali egzamin ze średnim wynikiem z języka polskiego i matematyki na poziomie 70,3%. Gorzej wypadli uczniowie Szkoły Podstawowej w Zendku, gdzie uzyskali średnio wynik 66,4%.

3.4.2.9 Kapitał społeczny

Gmina Ożarówice w latach 2014 – 2015 ogłaszała jeden otwarty konkurs na realizację zadania publicznego „Upowszechnianie kultury fizycznej dzieci i młodzieży z terenu Gminy

Ożarowice”. W konkursach uczestniczyły 4 organizacje z terenu Gminy Ożarowice, które otrzymały środki finansowe na realizację zadań, były to:

- Ludowy Klub Sportowy „Piaś” Ożarowice,
- Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” Zendek,
- Uczniowski Klub Sportowy „Ożarowice”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pyrzowice.

W roku 2016 również ogłoszono jeden konkurs na realizację zadania publicznego „Upowszechnianie kultury fizycznej wśród mieszkańców Gminy Ożarowice”. Do konkursu przystąpiły cztery organizacje:

- Ludowy Klub Sportowy „Piaś” Ożarowice,
- Ludowy Klub Sportowy „Tęcza” Zendek,
- Uczniowski Klub Sportowy „Ożarowice”.
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pyrzowice,

które, po rozstrzygnięciu konkursu otrzymały dotację na dofinansowanie realizacji w/w zadania.

W ramach sektora NGO w Gminie Ożarowice, zgodnie z zestawieniem na koniec roku 2016, zarejestrowane były następujące NGO.

Tabela 19 Liczba organizacji uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych Gminy

Lp.	Nazwa i adres organizacji	Charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Ożarowice, ul. Szkolna 10, 42-625 Ożarowice	Działalność na rzecz poprawy warunków życia społeczności gminy Ożarowice oraz jej rozwoju; wykonywanie zadań w zakresie pomocy społecznej, działalności charytatywnej, promocji i organizacji wolontariatu; szerzenie oświaty, organizacja kursów, szkoleń, aktywizacji ludności wiejskiej, wspieranie działań społeczno-zawodowych kobiet; działanie na rzecz integracji europejskiej
2.	Stowarzyszenie Braci Górniczej Gminy Ożarowice, ul. Kościuszki 1, 42-625 Ożarowice	Rozwijanie i upowszechnianie tradycji, historii, kultury i dorobku społeczności lokalnych; integracja środowiska górniczego w gminie Ożarowice; wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych w gminie Ożarowice
3.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Pyrzowice, ul. Wolności 46, 42-625 Pyrzowice	Działalność kulturalna na rzecz zachowania i rozwoju lokalnej tożsamości, tradycji, obyczajów; prowadzenie wiejskiej szkoły; współpraca z Ośrodkiem Pomocy Społecznej
4.	Lokalna Grupa Działania „Brynica To Nie Granica”, ul. Centralna 5, 42-625 Pyrzowice	Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich ze szczególnym uwzględnieniem: zasobów historyczno-kulturowych, zastosowania nowych technologii oraz popularyzacji produktów lokalnych
5.	Stowarzyszenie „Strąków” na Rzecz	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności

	Globalnego Rozwoju Osiedla Zendek-Strąków, Strąków 3, 42-625 Zendek	lokalnych
6.	Fundacja Międzynarodowego Towarzystwa Laryngektomowanych - Federacja Europejskich Laryngektomowanych, Przysieki 4, 42-625 Ożarówce	Pomoc osobom po usunięciu krtani w rehabilitacji i usuwanie barier w komunikowaniu się; pomoc psychologiczna pacjentom przed i po operacji; organizowanie spotkań integracyjnych
7.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Lokalnego „Zendek”, ul. Główna 118, 42-625 Zendek	Działalność na rzecz poprawy jakości życia na terenie sołectwa Zendek; uczestniczenie w rozwoju miejscowości, aktywizacja jej mieszkańców oraz budowanie w nich poczucia przynależności do wspólnoty mającej własną historię, tradycję, obyczaje i tożsamość
8.	Stowarzyszenie Zwycięstwa Ochrony Dziedzictwa Gminy Ożarówce „Solidarni Razem”, ul. Gen. A. Zawadzkiego 30a, 42-624 Niezdara	Ochrona dziedzictwa Gminy Ożarówce.
9.	Stowarzyszenie na rzecz Dzieci i Młodzieży „Uskrzydłamy”, ul. Świerczewskiego 49, 42-624 Niezdara	Aktywizacja środowiska dzieci i młodzieży; organizacja zajęć muzycznych, teatralnych i językowych, realizacja inicjatyw lokalnych; pomoc przy organizacji imprez, projektów, wypoczynku
10.	Piekarskie Stowarzyszenie Przyrodników, ul. Świerczewskiego 41, 42-624 Niezdara	Działalność w zakresie ochrony przyrody.
11.	Ludowy Klub Sportowy „Piast” Ożarówce, ul. Sportowa, 42-625 Ożarówce	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport.
12.	Ludowy Zespół Sportowy „Tęcza” Zendek, Jasionek 7A, 42-625 Zendek	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu; krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport.
13.	Uczniowski Klub Sportowy „Ożarówce”, ul. Szkolna 10, 42-625 Ożarówce	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży.
14.	Stowarzyszenie Lotniskowych Służb Ratowniczo-Gaśniczych, ul. Wolności 90, 42-625 Pyrzowice	Poprawa bezpieczeństwa pożarowego i poziomu ratownictwa lotniskowego w portach lotniczych; prowadzenie działalności zapewniającej jak najwyższy poziom bezpieczeństwa pasażerom w przypadku zagrożenia; pomoc pracownikom lotniskowych służb ratowniczo-gaśniczych, którzy utracili zdolność do wykonywania zawodu w wymiarze materialnym, prawnym i społecznym; podnoszenie kwalifikacji i etyki zawodowej pracowników lotniskowych służb ratowniczo-gaśniczych.
15.	Ochotnicza Straż Pożarna Ożarówce, ul. Dworcowa 15, 42-625 Ożarówce	<ul style="list-style-type: none"> ■ organizowanie zespołów do prowadzenia kontroli stanu ochrony przeciwpożarowej, ■ przedstawianie organom władzy samorządowej i administracji rządowej wniosków w sprawach ochrony przeciwpożarowej, ■ prowadzenie podstawowych szkoleń pożarniczych OSP i współdziałanie z Państwową Strażą Pożarną w organizowaniu szkoleń funkcyjnych OSP, ■ organizowanie młodzieżowych i kobiecych drużyn pożarniczych,
16.	Ochotnicza Straż Pożarna Celiny, ul. Męczenników 24a, 42-625 Celiny	
17.	Ochotnicza Straż Pożarna Niezdara, Pl. Floriana 10, 42-624 Niezdara	
18.	Ochotnicza Straż Pożarna Ossy, ul. Strażacka 2, 42-624 Ossy	
19.	Ochotnicza Straż Pożarna Pyrzowice, ul. Wolności 74, 42-625 Pyrzowice	

20.	Ochotnicza Straż Pożarna Tąpkowice, ul. Zwycięstwa 17, 42-624 Tąpkowice	<ul style="list-style-type: none"> ■ organizowanie zespołów świetlicowych, bibliotek, orkiestr, chórów, sekcji sportowych i innych form pracy społeczno-wychowawczej i kulturalno-oświatowej, ■ organizowanie zawodów i imprez propagujących kulturę fizyczną, ■ prowadzenie innych form działalności mających na celu wykonanie zadań wynikających z ustawy o ochronie przeciwpożarowej
21.	Ochotnicza Straż Pożarna Zendek, ul. Główna 118, 42-625 Zendek	
22.	Desantowa Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza, Przysieki 4, 42-625 Ożarówice	
23.	Klub Sportowy „LOB” Ożarówice ul. Sportowa 1, 42-625 Ożarówice	Krzewienie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych oraz wychowanie dzieci i młodzieży przez kulturę fizyczną i sport.
24.	Śląskie Stowarzyszenie Rehabilitacji „KU ZDROWIU” ul. Główna 165, 42-625 Zendek	Działalność fizjoterapeutyczna prowadzona dla mieszkańców Gminy Ożarówice i gmin okolicznych.

Źródło: Urząd Gminy Ożarówice oraz www.bazy.ngo.pl

Podsumowując zestawienie, najlepsza sytuacja pod względem aktywności NGO miała miejsce w sołectwie Ożarówice, gdzie swoją siedzibę posiada 8 organizacji (33,33%), natomiast najmniej w Celinach, Ossach i Tąpkowicach – po 1 (4,16%).

Poziom aktywności mieszkańców Gminy pokazują także zgłoszone wnioski i interpelacje radnych Gminy Ożarówice.

Tabela 20 Aktywność mieszkańców - wnioski i interpelacje radnych Gminy Ożarówice w latach 2014-2016

Lp.	Sołectwo	2014	2015	2016	RAZEM
1.	Celiny	0	5	6	11
2.	Niezdara	1	9	3	13
3.	Ossy	2	12	3	17
4.	Ożarówice	4	14	16	34
5.	Pyrzowice	0	0	3	3
6.	Tąpkowice	2	3	5	10
7.	Zendek	12	19	15	46
RAZEM		21	62	51	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Na przełomie ostatnich trzech lat najwięcej wniosków i interpelacji złożyli radni Zendka. Warto zauważyć także, że co roku wzrasta liczba wniosków i interpelacji złożonych przez radnych z Ożarowic. Najgorsza sytuacja w tym zakresie została zdiagnozowana w Pyrzowicach.

3.4.2.10 Uczestnictwo w życiu publicznym

O poziomie uczestnictwa mieszkańców gminy w życiu publicznym świadczy frekwencja w wyborach samorządowych. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące wyborów

samorządowych w 2014 r.

Tabela 21 Frekwencja wyborów samorządowych

Nr obwodu	Nazwa obwodu	Sołectwa objęte obwodem	Liczba uprawnionych	Liczba wydanych kart	Frekwencja (%)
1	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Pyrzowicach, Pyrzowice ul. Wolności 46, 42-625 Ożarowice	Pyrzowice, Celiny	659	311	47,19%
2	Szkoła Podstawowa w Zendku, Zendek ul. Główna 126, 42-625 Ożarowice	Zendek	941	497	52,82%
3	Gimnazjum w Ożarowicach, Ożarowice ul. Szkolna 10, 42-625 Ożarowice	Ożarowice	1293	683	52,82%
4	Szkoła Podstawowa w Tąpkowicach, Tąpkowice ul. Kopernika 2, 42-624 Tąpkowice	Ossy, Niezdara, Tąpkowice	1674	936	55,91%
RAZEM			4567	2427	53,14%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarowice

Z powyższych danych wyka, że średnia frekwencja w wyborach samorządowych w 2014r. w Gminie Ożarowice wyniosła 53,14%. Sołectwami, z najniższą frekwencją okazały się Pyrzowice i Celiny z poziomem 47,19%. Z kolei największa frekwencja była w Ossach, Niezdarze i Tąpkowicach i wyniosła 55,91%.

3.4.2.11 Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Na terenie gminy Ożarowice działa Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Ożarowice w Tąpkowicach posiadająca filie w Ożarowicach oraz w Zendku. Działalność biblioteki nie ogranicza się jedynie do propagowania czytelnictwa, z jej inicjatywy na terenie gminy mają miejsce wydarzenia kulturalne kierowane do mieszkańców.

Tabela 22 Wykaz bibliotek na terenie Gminy Ożarowice

Lp.	Nazwa	Adres
1.	Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Ożarowice w Tąpkowicach	ul. Zwycięstwa 17, Tąpkowice
2.	Filia biblioteczna nr 1 w Ożarowicach	ul. Sportowa 1, Ożarowice
3.	Filia biblioteczna nr 2 w Zendku	ul. Główna 126, Zendek

Źródło: dane Biblioteki i Ośrodka Kultury Gminy Ożarowice w Tąpkowicach

Wydarzenia kulturalne dla mieszkańców organizowane są w głównej mierze przez Bibliotekę i Ośrodek Kultury Gminy Ożarowice w Tąpkowicach, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 23 Wykaz wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Bibliotekę i Ośrodek Kultury Gminy Ożarówce w Tąpkowicach w latach 2014-2016

Ilość	Rok		
	2014	2015	2016
Ilość imprez (ogółem)	44	63	84
Ilość uczestników zajęć	8050	6190	5687

Źródło: dane Biblioteki i Ośrodka Kultury Gminy Ożarówce w Tąpkowicach

Na przestrzeni ostatnich trzech lat ilość imprez na terenie Gminy Ożarówce sukcesywnie wzrasta – w roku 2014 było ich 44, w 2015 – 63, a w 2016 – 84. Pomimo wzrostu ilości imprez, spada liczba uczestników biorących w nich udział. W roku 2014 w imprezach wzięło udział 8050, w 2015 – 6190, a w 2016 już tylko 5687 osób.

Tabela 24 Imprezy kulturalne na terenie Gminy Ożarówce organizowane przez Bibliotekę i Ośrodek Kultury Gminy Ożarówce w Tąpkowicach w latach 2014-2016

Wydarzenie	Rok	Sołectwo		RAZEM
		Tąpkowice	Ożarówce	
Koncerty	2014	4	0	4
	2015	1	0	1
	2016	6	0	6
Kurs komputerowy	2014	5	0	5
	2015	0	0	0
	2016	0	0	0
Turniej szachowy	2014	7	0	7
	2015	7	0	7
	2016	7	0	7
Wycieczki	2014	2	0	2
	2015	3	0	3
	2016	14	0	14
Wystawy	2014	5	0	5
	2015	6	0	6
	2016	7	0	7
Festiwale	2014	3	0	3
	2015	3	0	3
	2016	3	0	3
Warsztaty	2014	0	0	0
	2015	1	0	1
	2016	5	0	5
Imprezy kulturalne	2014	15	0	15
	2015	24	0	24
	2016	19	0	19
Wykłady	2014	0	0	0
	2015	2	0	2
	2016	8	0	8
Kino/Teatr	2014	0	0	0
	2015	0	0	0
	2016	4	0	4
Zajęcia dla	2014	0	0	0

seniorów	2015	34	5	39
	2016	155	15	170
RAZEM		350	20	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Analizując powyższą tabelę należy stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich trzech lat najwięcej imprez odbyło się w Tąpkowicach – 94,6%, a najmniej w Ożarówicach 5,40%.

3.4.3 Zjawiska kryzysowe w sferze gospodarczej

Na obszarze Gminy Ożarówice działalność prowadzi wielu przedsiębiorców zróżnicowanych pod względem wykonywanej działalności. Stosowane dane zamieszczone są w poniższych tabelach.

Tabela 25 Przedsiębiorcy działający na terenie Gminy Ożarówice pod względem rodzaju wykonywanej działalności – 20 najpopularniejszych wg CEDIG w roku 2016r.

Lp.	Kod PKD	Nazwa	Liczba przedsiębiorców
1.	49.41.Z	Transport drogowy towarów	150
2.	52.21.Z	Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy	123
3.	47.99.Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	92
4.	47.91.Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet	89
5.	45.11.Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek	86
6.	43.99.Z	Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane	79
7.	45.20.Z	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	72
8.	45.19.Z	Sprzedaż hurtowa i detaliczna pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	68
9.	43.39.Z	Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych	59
10.	47.19.Z	Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	59
11.	45.32.Z	Sprzedaż detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	52
12.	47.11.Z	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	51
13.	43.32.Z	Zakładanie stolarki budowlanej	49
14.	41.20.Z	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieskalnych	48
15.	43.21.Z	Wykonywanie instalacji elektrycznych	48
16.	43.12.Z	Przygotowanie terenu pod budowę	47

17.	43.22.Z	Wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych	47
18.	43.31.Z	Tynkowanie	47
19.	43.34.Z	Malowanie i szklenie	46
20.	43.33.Z	Posadzkarstwo; tapetowanie i oblicowywanie ścian	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Tabela 26 Aktywne podmioty gospodarcze na terenie Gminy Ożarówice w 2016 r. wg CEDIG

Sołectwo	Mieszkańcy	Firmy	% liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na mieszkańców sołectwa	% liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na całkowitą liczbę mieszkańców
Ożarówice	1629	69	4,24%	0,46%
Pyrzowice	573	83	14,49%	0,56%
Zendek	1164	55	4,73%	0,37%
Celiny	228	13	5,70%	0,09%
Ossy	491	23	4,68%	0,15%
Niezdara	537	30	5,59%	0,20%
Tąpkowice	1016	63	6,20%	0,42%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Najmniejszą aktywnością, jeżeli chodzi o prowadzenie działalności gospodarczej, charakteryzuje się obszar Ożarowic. Na jednego mieszkańca tej miejscowości przypada 4,24% podmiotu gospodarczego. Najlepiej sytuacja wygląda w Pyrzowicach (14,49%) oraz w Tąpkowicach (6,20%).

3.4.4 Zjawiska kryzysowe w sferze środowiskowej

Ocena stanu środowiska na terenie Gminy Ożarówice w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, wpływu pól elektromagnetycznych, gospodarowania wodami, gospodarki wodno-ściekowej, zasobów geologicznych, gleby, gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów, zasobów przyrodniczych czy zagrożeń poważnymi awariami prowadzi do wniosku, że zjawiska kryzysowe ujawniają się najbardziej w miejscowościach Ożarówice i Pyrzowice.

O ile bowiem sytuacja w zakresie większości wymienionych powyżej elementów w poszczególnych miejscowościach gminy jest podobna (głównie w zakresie jakości powietrza, zasobów wodnych, gospodarki wodno-ściekowej czy warunków glebowych) to, z uwagi na przeważający i najbardziej dotkliwy wpływ hałasu wywołanego funkcjonowaniem Międzynarodowego Portu Lotniczego (MPL) Katowice oraz ruchu drogowego koncentrującego się w ciągu autostrady A1, węzła autostrady A1 i drogi ekspresowej S1, ciągu drogi S1 oraz

ciągu drogi krajowej DK 78, sytuacja w Ożarowicach i Pyrzowicach (miejscowościach położonych najbliżej MPL, A1, S1 i węzła A1/S1) oraz Celinach (miejscowości w bezpośrednim sąsiedztwie A1, węzła A1/S1 i w ciągu DK 78) komfort akustyczny jest najniższy.

Jak czytamy w projekcie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Ożarowice „...Na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice hałas generują samoloty i śmigłowce. Droga rozprzestrzeniania się fali dźwiękowej uniemożliwia zastosowanie skutecznych zabezpieczeń przed hałasem, stąd też emisja hałasu obejmuje stosunkowo duże powierzchnie. Głównymi źródłami hałasu związanymi z funkcjonowaniem lotniska są starty i lądowania samolotów oraz operacje naziemne jak grzanie czy próby silników. Utworzone korytarze powietrzne dla krajowego i międzynarodowego lotniczego ruchu pasażerskiego wpływają na klimat akustyczny gminy. Emisja hałasu jest integralnie związana ze specyfiką świadczonych usług przez linie lotnicze i nie można jej wyeliminować, choć można zmniejszyć jej szkodliwe oddziaływanie na otoczenie.

W związku z działalnością Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach na terenach sąsiednich podlegających ochronie akustycznej zostały stwierdzone przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Z uwagi na brak możliwości zastosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych ograniczających ponadnormatywne oddziaływanie hałasu wokół lotniska nie mogą być dotrzymane standardy ochrony środowiska w tym zakresie. W związku z powyższym w 2014 r. Uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/53/12/2014 utworzono Obszar Ograniczonego Użytkowania dla Międzynarodowego Portu Lotniczego „Katowice” w Pyrzowicach, dla którego warunki, ograniczenia i zasady użytkowania zawarto w tejże uchwale”.

Wyniki badań hałasu emitowanego przez MPL w 2011 roku opublikowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach (najświeższe dostępne dane) dostarczają informacji o przekroczeniu norm hałasu w nocy w granicach 1,2-2,3 db.

W 2013 roku były ponadto na obszarze Gminy Ożarowice prowadzone badania poziomu hałasu komunikacyjnego przez GDDKiA. W ramach opracowań „Analiza porealizacyjna dla zadania: Budowa autostrady A-1 odcinek Pyrzowice (bez węzła) – Piekary Śląskie km PB 475+327,65-490+247, km obecny odc.1d +583-14+029 oraz odc. 1c 0+000 – 0+900” oraz „Analiza porealizacyjna drogi ekspresowej S-1 odcinek I węzeł „Pyrzowice” – węzeł „Lotnisko” km 0+300-2+185” stwierdzono przypadki wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów

hałasu zarówno w porze dnia i jak i nocy w wyniku znacznego natężenia ruchu samochodowego.

3.4.5 Zjawiska kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

3.4.5.1 Infrastruktura techniczna i społeczna

Gminna infrastruktura społeczna została przedstawiona w tabeli poniżej. Wymieniono w niej budynki użyteczności publicznej oraz tereny, spełniające funkcje terenów użyteczności publicznej.

Tabela 27 Gminna infrastruktura społeczna

Lp.	Nazwa obiektu rekreacyjnego	Adres obiektu
1	Tereny rekreacyjno – sportowe w Ossach	Ossy, ul. Strażacka
2	Tereny rekreacyjno – sportowe w Zendku	Zendek, ul. Jasionek
3	Teren rekreacyjny Zendek - Strąków	Zendek, ul. Strąków
4	Sala gimnastyczna wraz z kompleksem boisk zewnętrznych przy Szkole Podstawowej w Zendku	Zendek, ul. Główna
5	Kompleks sportowy w Ożarowicach	Ożarowice, ul. Sportowa
6	Hala sportowo-widowiskowo-dydaktyczna z boiskami zewnętrznymi oraz salą do gry w tenisa stołowego przy Gimnazjum w Ożarowicach	Ożarowice, ul. Szkolna
7	Centrum Aktywności Rodzinnej w Tąpkowicach	Tąpkowice, ul. Kopernika
8	Teren rekreacyjny w Celinach	Celiny, ul. Męczenników
9	Teren rekreacyjny w Pyrzowicach	Pyrzowice, ul. Wolności
10	Teren rekreacyjny w Niezdarze	Niezdara, Pl. Floriana
11	Plac zabaw w Ożarowicach	Ożarowice, ul. Stawowa
12	Biblioteka i Ośrodek Kultury Gminy Ożarowice w Tąpkowicach	Tąpkowice, ul. Zwycięstwa 17
13	Filia biblioteczna nr 1 w Ożarowicach	Ożarowice, ul. Sportowa 1
14	Filia biblioteczna nr 2 w Zendku	Zendek, ul. Główna 126
15	Ośrodek Pomocy Społecznej w Ożarowicach	Ożarowice, ul. Dworcowa 15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarowice

Stan techniczny istniejących budynków użyteczności publicznej będących w zasobach Gminy Ożarowice jest ogólnie zadowalający. Jednakże na terenie Gminy brakuje infrastruktury, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne. Jest to bardzo ważne w kontekście planowania strategicznego, przewidującego konieczność powyższych działań w związku ze zmianą struktury demograficznej i starzenia się społeczeństwa, wykluczenia osób z terenów wiejskich, zmian na rynku pracy czy stanu zdrowia mieszkańców. Ze względu na

narastające zjawisko zwiększającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ilości mieszkańców, niską mobilnością osób zamieszkujących tereny wiejskie, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, ograniczonymi środkami budżetu gminy oraz niewykorzystanym potencjałem organizacji pozarządowych, braki w infrastrukturze, w której prowadzona byłaby aktywizacja społeczna czy zawodowa, oraz wspierana byłaby spójność społeczna i działania zapewniające włączenie społeczne - są zauważalne i realnie ograniczają możliwość niwelacji dysfunkcji społecznych.

W latach 2012 – 2014 czynna sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Ożarowice, wybudowana z kamionki oraz PCV miała długość 4,9 km i przyłączonych do niej było 10 budynków. W roku 2011 rozpoczęto realizację zadania pn. „Budowa kanalizacji wraz z przepompowniami dla Gminy Ożarowice”. Zadanie współfinansowane było ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013. W ramach zadania wybudowano we wszystkich siedmiu sołectwach Gminy Ożarowice w sumie 44 518,79 m kanalizacji grawitacyjnej, 20 258,18 m sieci kanalizacji tłocznej oraz 7 244,34 m przyłączy do granicy posesji, pozwalających na przyłączenie poszczególnych gospodarstw domowych do systemu kanalizacyjnego. Łącznie wykonano 1 267 sztuk takich podejść. Powstało również 31 lokalnych, podziemnych przepompowni ścieków umożliwiających przetłoczenie grawitacyjne spływających ścieków z najniższej położonych obszarów do miejsc położonych wyżej, skąd możliwy jest ich dalszy spływ w kierunku oczyszczalni. W marcu 2015 roku zakończono realizację robót i tym samym stworzono system kanalizacyjny składający się z 72 021,31 metrów sieci wraz z współpracującymi przepompowniami do obsługi terenu Gminy Ożarowice. Obecnie całkowita długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Ożarowice, wynosi ponad 82 km. Niniejszy system odprowadzania ścieków z terenu Gminy Ożarowice funkcjonuje od 2015r.

W latach 2012 – 2014 (do czasu oddania do użytku nowej oczyszczalni w Ożarowicach) na terenie Gminy Ożarowice w sołectwie Pyrzowice funkcjonowała oczyszczalnia ścieków do której dostarczano ścieki kanalizacją sanitarną z obszaru Międzynarodowego Portu Lotniczego Katowice w Pyrzowicach, terenu po byłej jednostce wojskowej (Strefa Aktywności Gospodarczej) oraz obszaru Gminy Mierzęcice, w tym sołectwa Mierzęcice Osiedle. Oczyszczano także ścieki dowożone samochodami asenizacyjnymi pochodzące z obszaru gmin Mierzęcice, Bobrowniki, Psary, Ożarowice i Świerklaniec. W grudniu 2014 roku została oddana do użytku biologiczno – mechaniczna oczyszczalnia ścieków w Ożarowicach wybudowana

w ramach zadania pn. „Budowa biologiczno – mechanicznej oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Ożarówice”. Zadanie współfinansowane było ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007 – 2013.

W nowo wybudowanej oczyszczalni, ścieki komunalne poddawane są procesom mechaniczno – biologicznego oczyszczania ścieków z wykorzystaniem obiektów oczyszczalni typu minidepural. Oczyszczalnia bazuje na metodzie niskoobciążonego osadu czynnego z jednoczesną tlenową stabilizacją osadu nadmiernego, a praca bioreaktorów oparta jest na metodzie SBR (sekwencyjny reaktor biologiczny). Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z gminy Ożarówice, Mierzęcice oraz sołectwa Brynica położonego w granicach administracyjnych gminy Miasteczko Śląskie.

Tabela 28 Stopień skanalizowania Gminy Ożarówice (stan na dzień 24.03.2017 r.)

	Sołectwo:															
	Celiny		Niedzara		Ossy		Ożarówice		Pyrzowice		Tąpkowice		Zendek		łącznie	
Wykonanych przykanalików:	47	70%	118	70%	127	79%	399	77%	160	77%	98	29%	318	90%	1267	70%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Tabela 29 Liczba występujących awarii na sieci kanalizacji sanitarnej z podziałem na sołectwa w latach 2015-2016

Sołectwo	Ilość awarii na sieci kanalizacyjnej	Ilość awarii na przepompowni ścieków
Ożarówice	13 szt.	28 szt.
Tąpkowice	2 szt.	18 szt.
Niedzara	10 szt.	10 szt.
Zendek	6 szt.	24 szt.
Pyrzowice	29 szt.	14 szt.
Ossy	6 szt.	8 szt.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Tabela 30 Obszary Gminy Ożarówice nie podłączone do sieci kanalizacyjnej

Sołectwo	Ulica	Zakres
Zendek	Strąków	całość
Niedzara	Moskiewska	całość
	Słoneczna	całość
	Gen. Świerczewskiego	częściowo

Ożarówice	Boczna	całość
	Niwy	całość
	Poprzeczna	całość
	Zawodą	całość
	Witomin	całość
	Oparowa	całość
	Dworcowa	częściowo
	Królewiec	całość
Pyrzowice	Kaczyńców	całość
	Marszałka Piłsudskiego	częściowo
	Ułanów	całość
	Siedliska	całość
	Klonowa	całość
	Lipowa	całość
Tąpkowice	Kapryśna	całość
	Kopernika	częściowo
	Kościelna	całość
	Gen. Maczka	częściowo
	Matejki	całość
	Moniuszki	całość
	Prywatna	całość
	Sawickiej	całość
	Sienkiewicza	całość
	Róż	całość
	Ks. Skargi	całość
	Stokrotek	całość
	Wesoła	całość
	B. Chrobrego	całość
	Prusa	całość
Zwycięstwa	całość	
Celiny	Kamienna	częściowo
	Olchowa	całość
	Polna	całość
	Męczenników	częściowo
	Szmaragdowa	całość
	Granitowa	całość
	Diaamentowa	całość

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Istniejąca na terenie Gminy Ożarówice sieć wodociągowa wybudowana jest z rur stalowych, żeliwnych, PCV oraz PE. Na terenie gminy zlokalizowane są także 2 ujęcia wodne (w Pyrzowicach oraz w Tąpkowicach). Funkcjonująca na obszarze gminy sieć wodociągowa jest

stale modernizowana oraz rozbudowywana np. w obrębie nowych dróg czy terenów mieszkaniowych. Udział procentowy mieszkańców wszystkich sołectw korzystających z sieci wodociągowej oscyluje na poziomie ok. 99%.

Na terenie całej gminy Ożarowice, ze względu na charakter zabudowy (domy jednorodzinne), nie występuje sieć ciepłownicza. Preferowane jest natomiast centralne ogrzewanie. W przeważającej większości, we wszystkich sołectwach występują tradycyjne źródła energii cieplnej czyli kotły węglowe.

Budowa sieci gazowej na terenie Gminy Ożarowice została zakończona w 1998 r. Obecnie gmina jest w całości zgazyfikowana i mogą z niej korzystać wszyscy mieszkańcy (wszystkie sołectwa). Sieć gazowa ma długość 98 km. Dostarczanie gazu przewodowego do następującej siecią gazową średniego ciśnienia, ułożoną w układzie pierścieniowym wzdłuż ulic i dróg komunikacyjnych z podłączeniami poprzez reduktory zamieszczone na elewacjach budynków.

Badanie przestrzeni publicznej dokonane przez pracowników Urzędu Gminy Ożarowice pozwoliło na wskazanie terenów o niskich walorach estetycznych.

Tabela 31 Obszary na terenie Gminy Ożarowice o niskich walorach estetycznych

Lp.	Sołectwo	Opis
1.	Pyrzowice ul. Graniczna	budynki po byłej jednostce wojskowej: sztabowiec, budynek szkoleniowy, KTS, RCN, Centrala telefoniczna
2.	Pyrzowice ul. Transportowa	budynki po byłej oczyszczalni ścieków
3.	Niezdara ul. Słoneczna	budynki po bazie SKR
4.	Ożarowice ul. Sportowa	tereny powojenne po dawnej bazie radiolokacyjnej
5.	Ożarowice ul. Stawowa	zaniedbany staw wraz z terenami przyległymi
6.	Ożarowice ul. Towarowa	teren i budynki po byłym Punkcie Skupu Żywca
7.	Tąpkowice ul. Zwycięstwa	budynek mieszkalny oraz budynku handlowe
8.	Obszar gminy	brak urządzonej zieleni, przestrzeni publicznej oraz chodników przy drogach o większym natężeniu ruchu, w szczególności przy drogach powiatowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarowice

Zdecydowana większość obszarów o niskich walorach estetycznych znajduje się na obszarze sołectwa Ożarowice (ok. 42,86%) i Pyrzowice (ok. 28,57%).

3.4.5.2 Komunikacja publiczna

Na całym obszarze gminy jest zapewniona komunikacja publiczna, a przystanki są położone

w stosunkowo bliskiej odległości od budynków i nie ma utrudnień w dotarciu do przystanków.

W kwestii komunikacji problemem jest brak bezpośredniego skomunikowania pewnych obszarów gminy (sołectwo Pyrzowice i Celiny) z sołectwem Ożarówice w którym mieści się siedziba gminy. Ponadto część sołectwa Pyrzowice (Pyrzowice-Siedliska) oraz teren po byłej jednostce wojskowej są najbardziej wysuniętą na wschód częścią Gminy Ożarówice i sąsiadują z obszarem Gminy Mierzęcice. Osoby zamieszkujące tamten teren posiadają dostęp do komunikacji publicznej Gminy Mierzęcice ukierunkowanej w stronę Miasta Siewierz czy Będzin. Taka sytuacja utrudnia dotarcie np. do urzędu gminy, jedyne na terenie Gminy Ożarówice Gimnazjum zlokalizowanego w Ożarowicach czy też Starostwa Powiatowego w Tarnowskich Górach.

3.4.6 Zjawiska kryzysowe w sferze technicznej

Sfera techniczna na terenie Gminy Ożarówice obejmuje swoim zakresem stan techniczny obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych. W poniższej tabeli zamieszczono informacje dotyczące stanu technicznego budynków, podłączenia do kanalizacji, spełniania przez budynki wymogów z zakresu ochrony środowiska i energooszczędności oraz rodzaju stosowanego ogrzewania.

Tabela 32 Gminne zasoby mieszkaniowe

Lp.	Nazwa i adres	Podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej	Rozwiązania techniczne energooszczędnościowe, ochrona środowiska	Rodzaj ogrzewania	Stan techniczny
1.	Dom Nauczyciela w Tąpkowicach przy ul. Kopernika	Nie, gdyż nie ma możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy budynku zlokalizowane jest szambo	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową oraz odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe.	Stan techniczny budynku zadawalający. Budynek wymaga przede wszystkim termomodernizacji oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, a także remontu dachu i klatki schodowej
2.	Dom Nauczyciela w Pyrzowic przy ul. Wolności	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową oraz odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe.	Stan techniczny budynku zadawalający. Budynek wymaga przede wszystkim termomodernizacji oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, a także remontu dachu i klatki schodowej.
3.	Dom Nauczyciela w Ożarówicach przy ul. Szkolnej	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową oraz odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Budynek wymaga przede wszystkim termomodernizacji oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, a także remontu dachu i klatki schodowej
4.	Dom Nauczyciela w Zendku przy ul. Głównej	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową oraz odgromową	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe	Stan techniczny budynku zadawalający. Budynek wymaga przede wszystkim termomodernizacji oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, a także remontu dachu i klatki schodowej
5.	„Agronomówka” w Ożarówicach przy ul. Szkolnej	tak	Budynek posiada instalację wodociągową, elektryczną, gazową oraz odgromową,	W budynku funkcjonują indywidualne (osobne dla każdego z mieszkań) ogrzewania węglowe lub gazowe.	Stan techniczny budynku zadawalający. Budynek wymaga przede wszystkim termomodernizacji oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, a także remontu klatki schodowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Ożarówice

Analizie poddano zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Ożarówice. Ogólny stan techniczny wszystkich budynków jest zadowalający. Większość budynków jest także podłączona do sieci kanalizacyjnej. Natomiast wszystkie budynki wymagają przede wszystkim termomodernizacji oraz wymiany stolarki okiennej i drzwiowej, a także remontu dachu i klatki schodowej. Jeżeli chodzi o rodzaj stosowanego ogrzewania, to w każdym z budynków zastosowano indywidualne źródła ciepła (osobne dla każdego z mieszkań) co nie jest rozwiązaniem przyjaznym środowisku, podobnie jak występowanie w tych budynkach kotłów c.o. opalanych węglem.

3.5 Analiza obszarów kryzysowych na podstawie badań ankietowych

W ramach opracowywanego Programu prowadzono m. innymi konsultacje społeczne w formie ankietowej oraz spotkania konsultacyjnego – warsztatów. Konsultacje prowadzono w okresie 01.09 – 15.09.2016 r. Wykorzystano technikę kwestionariusza ankietowego, papierowe kwestionariusze ankietowe były dostępne we wszystkich jednostkach gminnych i w samej gminie. Ponadto kwestionariusze dostępne były także na stronie internetowej gminy. Kwestionariusze poprzedzone były przystępną informacją w jakim celu przeprowadzane są badania. Ponadto zamieszczono informacje o prowadzonych badaniach na tablicach ogłoszeń, a także w jednostkach gminnych, samej gminie i na jej stronie internetowej. Kwestionariusze mogły być składane zarówno drogą internetową jak i w wersji papierowej, w jednostkach gminnych lub gminie. W ramach konsultacji na ankiety odpowiedziało 68 osób.

Mieszkańcy Gminy Ożarówice wypowiedzieli się w formie ankiety na temat głównych problemów społecznych. Pytanie zostało skonstruowane w taki sposób, aby dawało możliwość oceny stopnia ważności dla ankietowanych danego zagadnienia. Do głównych problemów społecznych zostały zaliczone następujące obszary: bieda i ubóstwo; alkoholizm, narkomania, dopalacze; bezrobocie; przestępczość i chuligaństwo; bezdomność; defaworyzacja i wykluczenie; dewastacja mienia oraz przemoc w rodzinie.

Ankietowani mieli możliwość wybrać trzy z wyżej wymienionych problemów społecznych i określić za pomocą cyfr od 1 do 3 stopień „pilności” ich rozwiązania na terenie danej miejscowości. Zebrane dane prezentowane są w poniższej tabeli.

Tabela 33 Główne problemy społeczne w ujęciu procentowym cz 1

Sołectwo	bieda i ubóstwo (%)				alkoholizm, narkomania, dopalacze (%)				bezrobocie (%)				przestępczość i chuligaństwo (%)			
	stopień ważności			suma	stopień ważności			suma	stopień ważności			suma	stopień ważności			suma
	1	2	3		1	2	3		1	2	3		1	2	3	
Ożarówice	0,00	5,56	5,56	11,11	11,11	5,56	11,11	27,78	16,67	5,56	0,00	22,22	0,00	5,56	5,56	11,11
Zendek	0,00	11,11	0,00	11,11	11,11	11,11	11,11	33,33	0,00	0,00	0,00	0,00	11,11	11,11	0,00	22,22
Pyrzowice	0,00	0,00	6,67	6,67	20,00	6,67	0,00	26,67	6,67	13,33	6,67	26,67	0,00	6,67	6,67	13,33
Ossy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,33	16,67	25,00	8,33	8,33	8,33	25,00	8,33	8,33	8,33	25,00
Celiny	0,00	11,11	11,11	22,22	0,00	0,00	11,11	11,11	11,11	22,22	0,00	33,33	11,11	0,00	0,00	11,11
Niezdara	0,00	0,00	0,00	0,00	11,11	0,00	0,00	11,11	11,11	11,11	11,11	33,33	0,00	22,22	11,11	33,33
Tąpkowice	13,33	6,67	6,67	26,67	10,00	6,67	0,00	16,67	6,67	13,33	3,33	23,33	0,00	0,00	13,33	13,33
łącznie	11,76	8,82	8,82	17,65	20,59	11,76	17,65	50,00	20,59	20,59	8,82	50,00	8,82	17,65	11,76	38,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Tabela 34 Główne problemy społeczne w ujęciu procentowym cz 2

Sołectwo	bezdomność (%)				defaworyzacja i wykluczenie (%)				dewastacja mienia (%)				przemoc w rodzinie (%)			
	stopień ważności			suma	stopień ważności			suma	stopień ważności			suma	stopień ważności			suma
	1	2	3		1	2	3		1	2	3		1	2	3	
Ożarówice	5,56	0,00	0,00	5,56	0,00	0,00	5,56	5,56	0,00	5,56	0,00	5,56	0,00	5,56	5,56	11,11
Zendek	0,00	0,00	0,00	0,00	11,11	0,00	11,11	22,22	0,00	0,00	11,11	11,11	0,00	0,00	0,00	0,00
Pyrzowice	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	0,00	6,67	13,33	0,00	6,67	6,67	13,33
Ossy	0,00	0,00	0,00	0,00	16,67	0,00	0,00	16,67	0,00	8,33	0,00	8,33	0,00	0,00	0,00	0,00
Celiny	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,11	0,00	11,11	22,22	0,00	0,00	0,00	0,00
Niezdara	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,11	0,00	11,11	22,22	0,00	0,00	0,00	0,00
Tąpkowice	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,67	3,33	10,00	3,33	0,00	6,67	10,00	0,00	0,00	0,00	0,00
łącznie	2,94	0,00	0,00	2,94	8,82	0,00	5,88	14,71	8,82	5,88	11,76	26,47	0,00	5,88	5,88	11,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Po analizie można dostrzec główne problemy społeczne istotne dla ankietowanych mieszkańców Gminy Ożarowice. Problem bezrobocia oraz alkoholizmu, narkomanii i dopalaczy pojawiał się aż w 50% odpowiedzi. Kolejny problem to przestępczość i chuligaństwo, który został oznaczony w 38,24% odpowiedzi. Na trzecim miejscu znalazł się problem dewastacji mienia z 26,47% wynikiem. Problemy pojawiały się w odpowiedziach ankietowanych z poszczególnych miejscowości z różnym natężeniem. I tak w Ożarowicach 27,78% procent ankietowanych uważa za ważny problem uzależnienia od alkoholu, narkotyków i dopalaczy, 22,22% bezrobocia oraz 11,11% biedy i ubóstwa, przestępczości i chuligaństwa, oraz przemocy w rodzinie. Pod względem natężenia problemu, obszarami najważniejszym okazują się bezrobocie i uzależnienia.

Ankietowani z Zendka jako główny również wskazali problem uzależnień – 33,33%. W dalszej kolejności przestępczość i chuligaństwo oraz defaworyzacja i wykluczenie – po 22,22%. Kolejny problem to bieda i ubóstwo oraz dewastacja mienia – po 11,11%. Podobnie rozkłada się na podane problemy stopień ich ważności.

W Pyrzowicach ankietowani w równym stopniu zwrócili głównie uwagę na alkoholizm, narkomanię i dopalacze oraz bezrobocie (po 26,67%), natomiast w drugiej kolejności na problemy dewastacji mienia i przemocy w rodzinie (po 16,67%). Jako najistotniejsze ankietowani wskazali problemy uzależnień i bezrobocia.

W Ossach ankietowani na tym samym poziomie, tj. po 25% wskazań, zwracali uwagę na problem z uzależnieniami, bezrobociem oraz przestępczością i chuligaństwem. Jednak jako najistotniejszy wskazywali problem bezrobocia i przestępczości.

Głównym problemem wskazanymi przez ankietowanych z Celin okazały się być bezrobocie – 33,33%, bieda i ubóstwo – 22,22% oraz dewastacja mienia – 22,22%. Najistotniejszym problemem okazało się być bezrobocie.

W Niezdarze wskazane zostały problemy bezrobocia – 33,33%, przestępczości i chuligaństwa – 33,33% oraz dewastacji mienia – 22,22%. Problem bezrobocia okazał się być również najbardziej nasilony.

Dla ankietowanych w Tąpkowicach główne problemy społeczne to bieda i ubóstwo – 26,67%, jest to również problem najistotniejszy, bezrobocie – 23,33% i uzależnienia – 16,67%.

W oparciu o przeprowadzone badania ankietowe zidentyfikowano miejsca, obszary i obiekty na terenie gminy, które wymagają wymagające według mieszkańców interwencji, są zdegradowane lub zaniedbane i dotknięte negatywnymi zjawiskami kryzysowymi.

Tabela 35 Wskazanie miejsc, obszarów, obiektów wymagających interwencji.

Miejscowość	sfera	miejsce/obszar
Ożarówice	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki,
	społeczna	brak aktywizacji osób bezrobotnych co wpływa niekorzystnie na sytuację rodzinną i społeczną, negatywne zjawiska społeczne, alkoholizm,
Tąpkowice	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki, zaniedbany tzw. Dom Nauczyciela, boisko przy Szkole Podstawowej,
Zendek	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki,
Ossy	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki,
Celiny	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki,
Pyrzowice	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki,
	społeczna	negatywne zjawiska społeczne, alkoholizm, wandalizm, przestępczość,
Niezdara	infrastrukturalna, techniczna i przestrzenna	drogi gminne, chodniki, tereny w okolicy mostu, konieczna sygnalizacja świetlna,

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych

Synteza wyników pozwala wskazać główne kategorie interwencji. W szczególności według respondentów interwencji wymaga sfera infrastrukturalna i przestrzenna, która została wskazana we wszystkich 7 sołectwach. Natomiast sfera społeczna wymaga interwencji wg. ankietowanych, w 2 miejscowościach (Ożarówice, Pyrzowice, Niezdara). Podkreślić należy, że miejscowościami, w których zdiagnozowano problemy społeczne występujące w powiązaniu z problemami sfery infrastrukturalnej, przestrzennej są sołectwa Ożarówice i Pyrzowice.

Pozostałe wyniki badań ankietowych wraz z analizą stanowią załącznik do niniejszego Programu.

3.6 Wyznaczenie obszarów zdegradowanych

Przeprowadzono całościową diagnozę sytuacji w gminie Ożarówce w celu identyfikacji zjawisk kryzysowych. Diagnozę wykonano w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne, dane statystyczne, w tym gromadzone na poziomie lokalnym. Konieczne dane udostępnił m. innymi Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Komisariat Policji i Powiatowy Urząd Pracy. Diagnoza sytuacji kryzysowej została przeprowadzona także z wykorzystaniem wyników badań ankietowych. Jednym z kluczowych elementów prac nad przedmiotowym Programem Rewitalizacji było spotkanie z interesariuszami o charakterze warsztatowym i konsultacyjnym. 19 września 2016 roku w godz. 14.00 – 17.00 w siedzibie Urzędu Gminy w Ożarowicach, zaprezentowano założenia teoretyczne procesu rewitalizacji, przedstawiono analizę obszaru gminy w kontekście planowanej delimitacji obszaru poddanego rewitalizacji, przedstawiono dane pozyskane ze źródeł GUS, ankiet, danych Urzędu Gminy, OPS i Policji. Program warsztatów obejmował także m.in.:

- prezentację granic obszaru wstępnie proponowanego do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi na podstawie wyników diagnozy obejmującej analizę danych statystycznych dot. zwłaszcza demografii, bezrobocia, pomocy społecznej oraz aktywności gospodarczej,
- ustalenie w wyniku dyskusji listy najważniejszych problemów i wyzwań rewitalizacyjnych dla obszaru,
- wskazanie terenów, miejsc i obiektów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych wraz z przyjęciem wstępnych pomysłów projektów. W warsztatach wzięło udział 26 osób, w spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy gminy oraz przedstawiciele sektorów: publicznego (władze Gminy, przedstawiciele jednostek gminnych, radni gminni, sołtysi); gospodarczego (przedstawiciele sektora MŚP prowadzący działalność na terenie gminy) oraz obywatelskiego (przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie gminy a także OSP z terenu gminy oraz lokalni liderzy). Spotkanie to dało możliwość poznania postaw poszczególnych grup interesariuszy względem planowanej rewitalizacji a także posłużyło przeprowadzaniu pogłębionych analiz jakościowych. Ponadto zorganizowano dwa dodatkowe spotkania dla przedstawicieli Urzędu Gminy (27 września 2016 roku i jego jednostek (28 września 2016 roku) których, celem było wypracowanie kompleksowego zestawu przedsięwzięć, służących rozwiązaniu zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych oraz oceniono możliwość włączenia ich do Programu Rewitalizacji.

Podsumowując narzędziami i technikami partycypacyjnymi wykorzystanymi w trakcie

opracowywania Programu Rewitalizacji były przeprowadzone badania i warsztaty. W zakres przeprowadzonych badań wchodziły:

- pogłębione wywiady eksperckie przeprowadzone z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej, BLOK i animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Gminy za współpracę z organizacjami pozarządowymi, Komendantem Komisariatu Policji w Pyrzowicach,
- spacer badawczy przeprowadzony przez członków zespołu odpowiedzialnego za opracowanie Programu wraz z przedstawicielami Urzędu Gminy,
- badania wg. metody ilościowej na podstawie zgromadzonych danych publicznych,
- badania ankietowe i środowiskowe.

W odniesieniu do narzędzi warsztatowych zastosowano:

- warsztaty strategiczne przy użyciu technik moderacji wizualnej,
- wywiady grupowe przeprowadzone w trakcie prowadzonych konsultacji,
- tzw. spotkanie komórek planujących z Urzędu Gminy z przedstawicielami jednostek i wydziałów podległych,
- spotkanie grupy roboczej (gminnego roboczego zespołu) w sprawie rewitalizacji).

Biorąc pod uwagę podstawowe kategorie problemów jakimi są: wyludnianie, problemy społeczne, bezrobocie, zadłużenie, przestępczość, niski poziom aktywności organizacji pozarządowych oraz uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym, słabo rozwinięta sfera gospodarcza, słabo rozwinięta sfera przestrzenno-funkcjonalna oraz techniczna, problemy środowiskowe, można wstępnie ustalić takie sołectwa Gminy Ożarówice, gdzie tego typu negatywne zjawiska występują z największą intensywnością. Podsumowując, w dwóch sołectwach: Ożarówice i Pyrzowice, występują ponadprzeciętne poziomy negatywnych zjawisk kryzysowych w większości badanych kategorii. W pozostałych miejscowościach zjawiska kryzysowe występują w mniejszym stopniu lub nie zostały zidentyfikowane. Występowanie zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach Gminy Ożarówice, zostało przedstawione w syntetycznym ujęciu, w formie graficznej w poniższej tabeli. W przeprowadzonej diagnozie skupiono się na kategoriach problemów, które są mierzalne dla wszystkich analizowanych jednostek.

Tabela 36 Syntetyczna ocena zjawisk kryzysowych w poszczególnych miejscowościach Gminy Ożarówice

SOŁECTWO/ RODZAJ PROBLEMU	WYLUDNIANIE	UBÓSTWO	BEZRADNOŚĆ	NIEPEŁNOSPRAWN OŚC	ALKOHOLIZM	BEZROBOCIE	ZADŁUŻENIE	PRZESTĘPCZOŚĆ	KAPITAŁ SPOŁECZNY	UCZESTNICTWO W ŻYCIU KULTURALNYM	SFERA GOSPODARZA	SFERA PRZESTRZENNO- FUNKCJONALNA	SFERA TECHNICZNA	SFERA ŚRODOWISKOWA	SONDAŻ	SUMA
Ożarówice																12
Zendek																7
Pyrzowice																11
Ossy																3
Celiny																4
Niezdara																6
Tąpkowice																7

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie danych przedstawionych w powyższej tabeli należy przyjąć, że obszarami w których koncentruje się najwięcej negatywnych zjawisk są sołectwa oznaczone kolorem czerwonym tj.:

- Ożarówice, które są miejscem koncentracji osób korzystających z pomocy społecznej, w szczególności ze względu na ubóstwo, bezradność oraz niepełnosprawność oraz alkoholizm. Dodatkowo na tym obszarze znajduje się dużo zdegradowanych miejsc i obiektów co wpływa na niezadowalającą jakość przestrzeni publicznych. Ponadto obszar charakteryzuje się niskim poziomem bezpieczeństwa publicznego, wysokim bezrobociem i zadłużeniem mieszkańców, występowaniem zjawisk kryzysowych w sferze środowiska i w sferze gospodarczej oraz częściowo zdekapitowaną infrastrukturą techniczną,
- Pyrzowice, które są miejscem koncentracji wszystkich najistotniejszych negatywnych zjawisk społecznych, a także niskiego bezpieczeństwa publicznego. Na powyższym obszarze niski jest poziom kapitału społecznego. Uczestnictwo mieszkańców Pyrzowic w życiu kulturalnym również jest na niskim poziomie. W sołectwie można także zaobserwować dekapitalizację infrastruktury technicznej, występowanie zjawisk kryzysowych w sferze środowiska oraz niezadowalającą jakość przestrzeni publicznych.

Obszary zdegradowane gminy Ożarówice stanowią tereny, na których zidentyfikowano stan kryzysowy, przejawiający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności ubóstwem, bezradnością, niepełnosprawnością, alokoholizmem oraz wysokim poziomem bezrobocia i zadłużenia. Ponadto, w obszarach zdegradowanych gminy stan kryzysowy wynikający z problemów społecznych jest potęgowany występowaniem następujących zjawisk: niskiego poziomu bezpieczeństwa publicznego, degradacji technicznej infrastruktury, występowanie zjawisk kryzysowych w sferze środowiska oraz zaniedbania przestrzeni publicznych. Dokonując ostatecznej delimitacji obszarów zdegradowanych, uwzględniono także ocenę jakościową, ustaloną w wyniku spotkania warsztatowego z mieszkańcami gminy. Wnioski płynące ze spotkania warsztatowego wskazują, że zdecydowanie najsłabsze strony badanego obszaru dotyczą sfery społecznej, sfery technicznej i przestrzenno – funkcjonalnej, co stanowi m. innymi punkt wyjścia do wskazania kierunków działań na rzecz poprawy sytuacji. W związku z powyższym proces rewitalizacji powinien zostać oparty na:

- przeciwdziałaniu negatywnym zjawisko społecznym i pobudzaniu rozwoju grup wykluczonych w celu wzrostu aktywności obywatelskiej i zawodowej,

- wykorzystaniu potencjału miejsc i obiektów opuszczonych, zaniedbanych, czy też o niskiej estetyce, przywróceniu lub nadaniu im ważnych funkcji społecznych,
- kreowaniu miejsc spędzania czasu wolnego, przyczyniających się do poprawy jakości życia i integracji lokalnych społeczności oraz wykorzystania walorów rekreacyjnych poszczególnych miejsc.

Ostatecznie na podstawie diagnozy zjawisk kryzysowych w gminie Ożarowice zidentyfikowano dwa obszary zdegradowane:

1. Obszar zdegradowany Ożarowice obejmujący swoim zasięgiem sołectwo Ożarowice,
2. Obszar zdegradowany Pyrzowice obejmujący swoim zasięgiem sołectwo Pyrzowice.

W skład obszarów zdegradowanych wchodzi sołectwa, w których odnotowano wysoką koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz dekapitalizację i degradację w sferze przestrzenno – funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Obszar zdegradowany Pyrzowice charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych przekładających się na niski poziom bezpieczeństwa publicznego. Równocześnie na wyznaczonych obszarach wyznaczono miejsca/obiekty, które w wyniku procesu rewitalizacji i ponownego ich wykorzystania będą przyczyniać się do poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego, większej integracji społeczności lokalnej oraz wzrostu aktywności obywatelskiej i zawodowej.

4. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji został wyznaczony w oparciu o diagnozę zjawisk kryzysowych w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, oraz zastosowane narzędzia i techniki partycypacyjne, w tym spotkania konsultacyjne, warsztaty strategiczne, czy spacer badawczy, w trakcie którego zidentyfikowano miejsca i obiekty, które ze względu na swój potencjał zasługują na objęcie działaniami rewitalizacyjnymi.

Na potrzeby wskazania obszaru rewitalizowanego przeprowadzono pogłębione badania obszaru zdegradowanego. W toku pozyskiwania koniecznych informacji wykorzystano narzędzia:

- wywiadów z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Gminy za współpracę z organizacjami pozarządowymi,
- badań przestrzeni np. spis z natury obszarów o niskich walorach estetycznych,
- wywiadów z zarządcami na temat stanu i braków rozwiązań funkcjonalnych w obiektach,
- sondaży wśród mieszkańców na temat jakości terenów publicznych i wskazania miejsc w obszarze zdegradowanym, szczególnie deficytowych funkcjonalnie.

Na etapie prowadzonej delimitacji uwzględniono także adekwatne i dostępne dane statystyczne jak i wyniki przeprowadzonych analiz oparte na przeprowadzonych badaniach, konsultacjach i warsztatach strategicznych. Przeprowadzono całościową diagnozę sytuacji w gminie Ożarówice w celu identyfikacji zjawisk kryzysowych. Diagnozę wykonano w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne, dane statystyczne, w tym gromadzone na poziomie lokalnym. Konieczne dane udostępnił m. innymi OPS, BLOK, Urząd Gminy, Komisariat Policji i Powiatowy Urząd Pracy. Diagnoza sytuacji kryzysowej została przeprowadzona także z wykorzystaniem wyników badań ankietowych.

Kryteria delimitacji obszaru rewitalizacji gminy Ożarówice zostały ustalone zgodnie z wytycznymi w zakresie przygotowywania programów rewitalizacji opracowanymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Obszar do rewitalizacji został wybrany na podstawie przeprowadzonej diagnozy, w tym analizy wskaźnikowej i jakościowej w sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej/technicznej oraz gospodarczej i środowiskowej. Uwzględniając powyższe kryteria delimitacji wyodrębniono obszar rewitalizacji, który charakteryzuje się degradacją tkanki społecznej, infrastrukturalnej lub przestrzennej oraz

niedostatecznym rozwinięciem potencjału społecznego czy gospodarczego. Na powyższym obszarze można zanotować m. innymi następujące problemy:

- brak opieki nad dziećmi do lat 3, brak żłobka;
- niski dostęp do alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla młodzieży (15-19 lat);
- brak wsparcia dla seniorów – brak Klubu Seniora lub Dziennego Domu Pomocy, brak organizacji pozarządowej która świadczyłaby usługi opiekuńcze;
- alkoholizm - coraz więcej młodych ludzi sięga po alkohol, przyzwolenie ze strony środowiska (są miejsca gdzie mieszkańcom nie przeszkadza picie “pod sklepem”);
- nieodpowiednia dostępność do specjalistycznej opieki zdrowotnej (na wizyty u specjalistów poza gminą trzeba czekać ok. ½ roku);
- bezrobocie długotrwałe, ukryte - duża liczba osób pracuje w tzw. „szarej strefie – na czarno”, niskie bądź zdezaktualizowane kwalifikacje zawodowe, brak motywacji do legalnego zatrudnienia (niskie legalne płace);
- brak wolontariatu,
- zbyt mała integracja osób niepełnosprawnych i seniorów,
- niezadowolenie rodzin z dziećmi w różnicowaniu pomocy socjalnej – przekroczone nieznacznie kryterium dochodowe i nie otrzymują pomocy podczas, gdy wiele rodzin kwalifikuje się do wszystkich form pomocy. Przykład Programu 500+, świadczenia te powinny być uwzględniane w dochodach rodziny ubiegającej się o świadczenia z pomocy społecznej. W obecnej sytuacji dochody tych rodzin, są o wiele wyższe, niż dochody rodzin pracujących w pełnym wymiarze czasu pracy, co deprecjonuje podejmowanie jakiegokolwiek zatrudnienia. Zauważalne jest również zwalnianie się z pracy, podejmowanie pracy „na czarno” oraz w ułamkowym czasie pracy tylko po to aby zakwalifikować się do wszelkich form pomocy.

Dalsza analiza społeczna wykazuje, że wśród głównych problemów, szczególnym wsparciem należy objąć następujące:

- wysoka liczba rodzin zmagających się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodziny te wymagają udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze ich edukowanie w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego

i opieki przedszkolnej, zapewnienie wsparcia ze strony asystenta rodziny i opieki nad dziećmi do lat 3 oraz zwiększenie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego oraz tworzenie nowych miejsc spotkań;

- prowadzące do ubóstwa i zwiększające zagrożenie bezdomnością bezrobocie, które mimo spadku w ostatnich latach, wciąż należy do najważniejszych powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie. Problem ten wymaga kontynuowania działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy (m.in. kursy, szkolenia, poradnictwo zawodowe, prace interwencyjne i społecznie użyteczne, roboty publiczne, staże), dalszego wspierania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej, m.in. poprzez zachęcanie ich do aktywnych postaw (praca socjalna, poradnictwo), oraz powiększenia zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie;
- niekorzystne, mimo rosnącej liczby ludności, zmiany demograficzne – zmniejszający się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz rosnący udział osób starszych. Zmiany te wskazują na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, zwiększają tym samym ryzyko chorób i niepełnosprawności, powodując m.in. potrzebę poszerzenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym usług specjalistycznych) i rehabilitacyjnych oraz opieki medycznej, podjęcia działań w kierunku utworzenia na terenie gminy klubów seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu, rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i niepełnosprawnych, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalszego likwidowania występujących barier oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;
- problemy alkoholizmu i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność kontynuowania prowadzonej działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, wspierania działań mających na celu utworzenie w gminie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie, a w razie potrzeby zapewnienia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz

kierowania sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-
edukacyjnych;

- nieodpowiednia dostępność opieki zdrowotnej, głównie specjalistycznej, co wskazuje m.in. na konieczność zwiększenia dostępu do specjalistycznych usług medycznych, w tym opieki geriatrycznej, rehabilitacji i usług stomatologicznych, oraz kontynuowania działalności prozdrowotnej;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
- rozwijanie aktywności obywatelskiej, rozwijanie infrastruktury socjalnej, wspieranie i rozwijanie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej, podejmowanie współpracy z należącymi do niego organizacjami oraz propagowanie wolontariatu.

Przeprowadzona na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu pogłębiona diagnoza społeczna, wywiady środowiskowe, badania ankietowane oraz informacje uzyskane od jednostek gminnych działających w sferze społecznej (Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły, biblioteki) wykazały, iż szczególnie trudna kumulacja problemów społecznych ma miejsce w obszarze dwóch, sąsiadujących ze sobą sołectw – Ożarowice oraz Pyrzowice. Mieszkańcy wskazanego obszaru są największymi beneficjentami gminnej opieki społecznej, w szczególności finansowej w zakresie pomocy w problemach związanych z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz alkoholizmie. Wskazany obszar wykazuje również negatywny potencjał wzrostowy w zakresie kumulowania problemów społecznych.

Ustanowiony obszar rewitalizacji gminy Ożarowice stanowią wyznaczone części obszarów zdegradowanych, które ze względu na skalę i istotność występujących zjawisk kryzysowych, jak również konieczność podejmowania działań rewitalizacyjnych powinny zostać objęte interwencją. Wyodrębnienie odpowiedniego obszaru rewitalizacji pozwala na skoncentrowanie wysiłków oraz ograniczonych środków finansowych na rozwiązaniu najbardziej istotnych i pilnych problemów. Przyjęto założenie, że do 2022 roku, stanowiącego horyzont czasowy Programu, w ramach obszarów zdegradowanych istnieje możliwość wyznaczenia kolejnych obszarów rewitalizacji w odpowiedzi na pojawiające się zjawiska kryzysowe. Uwzględniając zasadę koncentracji, łącznie obszar rewitalizacji nie będzie obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy i zamieszkałych przez więcej niż

30% mieszkańców. Wyznaczony obszar charakteryzuje się następującymi danymi: **liczba mieszkańców 1323 osoby i powierzchnia 6,2 km²**. Liczba ludności całej gminy wynosi 5638 mieszkańców a jej powierzchnia to 44 km². **W związku z powyższy wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje 23,47% ludności gminy oraz 14,09% powierzchni gminy.**

Uwzględniając skalę występowania zjawisk kryzysowych, wyznaczono obszar rewitalizacji Ożarowice - Pyrzowice. Należy podkreślić, że zarówno wizja, cele i kierunki działań, jak również planowane do realizacji projekty na określonych podobszarach przyczynią się do poprawy sytuacji i ograniczenia zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze do rewitalizacji.

Mapa 3 Mapa rewitalizowanego obszaru

Źródło: opracowanie własne

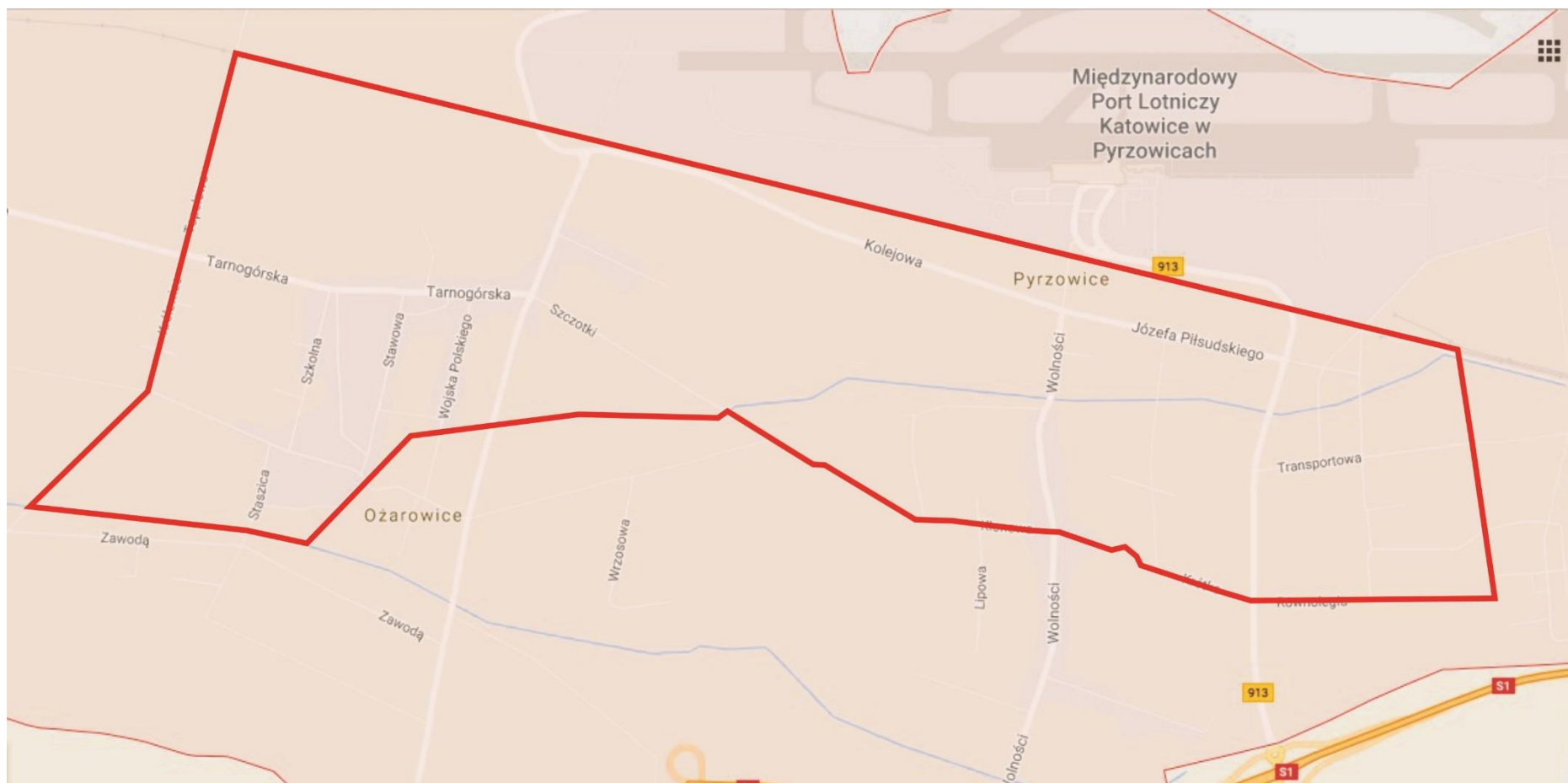
Reasumując obszar przeznaczony do rewitalizacji wyznaczony został w oparciu o opisaną powyżej diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. Obszar wyznaczony został w wybranych częściach sołectw Ożarowice i Pyrzowice, z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, technicznych, ekonomicznych oraz społecznych, oraz ze szczególnym uwzględnieniem stopnia nasilenia problemów społecznych, głównie związanych z deprawacją społeczną i materialną mieszkańców danego podobszaru, w szczególności ubóstwa, bezradności, niepełnosprawności, alkoholizmu, bezrobocia,

zadłużenia i przestępczości.

4.1 Obszar OŻAROWICE – PYRZOWICE

Ze względu na występujące zjawiska kryzysowe i stan infrastruktury planuje się objęcie Programem Rewitalizacji obszaru, stanowiącego część gminy, który wyznaczają: ul. Graniczna, dawna linia kolejowa nr 182, ul. Topolowa, ul. Królewiec a także: część Potoku Ożarowickiego, rów RO3, ul. Klonowa, ul. Krótka, i ul. Równoległa. Jest to obszar o powierzchni ok. 6,2 km² zamieszkały przez ok. 1323 osoby. Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje 23,47% ludności gminy oraz 14,09% jej powierzchni. Są to w szczególności tereny po byłej jednostce wojskowej leżące na obszarze dwóch sołectw tj. sołectwa Ożarowice i sołectwa Pyrzowice. Z opisu w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego teren w sołectwie Pyrzowice to teren zabudowy usługowej symbol „U” a w sołectwie Ożarowice to teren usług sportowych symbol „US”. Na chwilę obecną na terenie sołectwa Pyrzowice znajduje się budynek byłego sztabu. Jest to budynek wymagający remontu kapitalnego i natychmiastowej rewitalizacji. Na wyznaczonym obszarze znajdują się także tereny powojkowe w miejscowości Ożarowice - to dawna baza radiolokacyjna, o powierzchni około 3 ha. Obecnie teren ten jest nieużytkowany i zdegradowany. Na wyznaczonym obszarze były już prowadzone działania rewitalizacyjne w latach 2004 – 2013, „twardej” rewitalizacji poddano powojkowy zdegradowany budynek koszarowca w Pyrzowicach, z wykorzystaniem na potrzeby działalności sektora MŚP oraz część terenów powojkowych w Ożarowicach, gdzie powstało przedszkole oraz filia biblioteki gminnej a na terenie przyległym - kompleks sportowy. Obecnie ze względu na występujące zjawiska kryzysowe i stan zdegradowanej infrastruktury i przestrzeni na delimitowanym obszarze zachodzi konieczność dalszej rewitalizacji mającej na celu rozwiązanie m. innymi problemów społecznych, wysokiej przestępczości, infrastrukturalnych i przestrzenno-funkcjonalnych.

Mapa 4 Wyznaczony obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Ożarówice

Obszar Ożarówce-Pyrzowice jest obszarem w którym dochodzi do największej kumulacji problemów społecznych na terenie Gminy Ożarówce.

OPS w Ożarówkach kieruje pomoc do rodzin ze względu na następujące problemy społeczne:

- Bezrobocie;
- Ubóstwo;
- Bezradność opiekuńczo-wychowawcza;

- Niepełnosprawność;
- Dożywianie;
- Przemoc/Niebieska karta.

Na podstawie wywiadu eksperckiego wskazano szczególną kumulację problemów społecznych w przedmiotowych obszarach sołectwo Ożarówce i Pyrzowice.

W zakresie ubóstwa, notuje się największe nagromadzenie osób objętych pomocą przy następujących ulicach: Szkolnej 6 osób, Topolowej 6 osób, Tarnogórskiej 1 osoba, Szczotki 3 osoby, Stawowa 5 osób. Łącznie z pomocy OPS korzysta na tym terenie 8 rodzin ze względu na problem ubóstwa. W Pyrzowicach natomiast, nagromadzenie problemu występuje szczególnie w obszarze ulicy Wolności 3 osoby, co przekłada się na dwie objęte pomocą rodziny.

W Ożarówicach wskaźnik ten notuje w ciągu ostatnich lat spory wzrost w stosunku do osób objętych pomocą w 2014 roku, kiedy to wsparciem OPS objętych było 2 osoby na ulicy Szkolnej, 3 na Topolowej oraz jedna na Tarnogórskiej. Również w Pyrzowicach notujemy tendencję wzrostową, w stosunku do 1 osoby objętej pomocą w 2014 roku, przy ulicy Wolności.

Na problemowym obszarze rewitalizacji Ożarówce-Pyrzowice, zdiagnozowano również szczególne natężenie rodzin objętych pomocą ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W Ożarówicach kumulowanie się problemu występuje szczególnie na ulicach: Szkolnej 6 osób, Tarnogórskiej 4 osoby, Topolowej 3 osoby oraz Szczotki 3 osoby. W Pyrzowicach natomiast, szczególnie kłopotliwym jest obszar wzdłuż ulicy Wolności, gdzie pomocą objęto 2 osoby.

Łącznie daje to 8 rodzin objętych pomocą w Ożarówicach oraz 2 rodziny w Pyrzowicach.

Obszar rewitalizacji jest również dominujący pod względem osób, do których kierowana jest pomoc ze względu na niepełnosprawność. W szczególności problem występuje w Pyrzowicach, gdzie pomocą objęte jest 11 osób, posiadających meldunek przy ulicy Wolności, diagnozuje się tutaj szczególnie duże występowanie problemu. W Ożarówicach, problemowy jest obszar ulicy Szczotki oraz Topolowej, gdzie OPS kieruje pomoc do 6 osób. Łącznie daje to 10 rodzin objętych pomocą w Pyrzowicach oraz 6 w Ożarówicach.

Problem bezrobocia notowany jest na najwyższym poziomie w gminie, w sołectwie Ożarówce, gdzie zagęszczone jest w ciągu ulic: Topolowej, Tarnogórskiej, Szkolnej

i Szczotki, na których notuje się najwyższy w miejscowości wskaźnik osób bez pracy. W Pyrzowicach odsetek bezrobotnych jest niższy, jednak jest to bezrobocie długotrwałe, utrzymujące się na niebezpiecznym poziomie i trudne do zlikwidowania. Wysoki wskaźnik osób bezrobotnych notuje się wśród osób zamieszkałych przy ulicy Wolności. Łącznie na obszarze objętym rewitalizacją – Ożarówice-Pyrzowice – zameldowanych jest około 27% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w gminie.

5. Wizja, planowany efekt rewitalizacji i założenia programu

W procesie powstawania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice do 2022 roku, po zanalizowaniu stanu wyjściowego i zamierzonych efektów wdrożenia LPR wypracowana została wizja, jako ogólnie zarysowany, pożądany stan, który osiągnięty ma zostać w roku docelowym - 2022.

WIZJA OBSZARU REWITALIZOWANEGO
OBSZAR REWITALIZOWANY OŻAROWIC I PYRZOWIC W PEŁNI WYKORZYSTUJĄCY CENNE
ZASOBY ROZWOJOWE – INFRASTRUKTURALNE I GOSPODARCZE W CELU
KOMPLEKSOWEGO ROZWOJU SPOŁECZNEGO

Rewitalizacja jest to długofalowy, złożony proces przemian społecznych, gospodarczych i przestrzennych w miejscowościach lub ich zdegradowanych częściach, mający na celu poprawę jakości życia mieszkańców, harmonizację i podniesienie estetyki przestrzeni, prowadzący do ożywienia gospodarczego oraz aktywizacji życia społecznego. Proces rewitalizacji musi przebiegać pod ścisłym nadzorem władz samorządowych oraz przy współpracy organizacji społecznych, gospodarczych, instytucji lokalnych i grup mieszkańców. Prawidłowo przeprowadzona rewitalizacja jest dużym bodźcem rozwoju lokalnego, skutkuje polepszeniem stanu infrastruktury technicznej, turystycznej, kulturalnej i społecznej, służącej rozwojowi gospodarczemu oraz większą aktywnością i przedsiębiorczością mieszkańców. Niezwykle istotnym elementem procesu przygotowywania Programu Rewitalizacji są konsultacje społeczne. Właściwie przeprowadzone konsultacje społeczne oraz prawidłowo zinterpretowane ich wyniki, gwarantują ujęcie w Programie Rewitalizacji inwestycji zgodnych z oczekiwaniami i potrzebami społeczności lokalnej.

Realizacja Programu Rewitalizacji jest uzależniona od realizacji zidentyfikowanych przedsięwzięć z zakresu usług społecznych, dotyczących określonej grupy społecznej, dotkniętej dysfunkcją i wykluczeniem. W przypadku rewitalizacji wsparcie inwestycyjne ma charakter uzupełniający i jest możliwe w powiązaniu z działaniami z zakresu usług społecznych. Program Rewitalizacji ma charakter kompleksowy a zidentyfikowane projekty mają charakter przedsięwzięć komplementarnych i wzajemnie uzupełniających, koordynowanych w niniejszym Programie.

Program Rewitalizacji ujmuje zaplanowane działania w sposób kompleksowy,

z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszy Społecznego oraz środków publicznych i prywatnych, tak aby nie pomijać aspektu społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego i środowiskowego. Program koncentruje się na rewitalizacji terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy obejmując całość zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Na poziomie Programu zostanie zapewniona komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych, w tym komplementarność:

- przestrzenna poprzez oddziaływanie na cały obszar rewitalizacji, zapewnienie synergii realizowanych projektów, przez takie działania które nie będą skutkowały przeniesieniem problemów na inne obszary i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna, wykluczenie;
- problemowa poprzez realizację wzajemnie się dopełniających przedsięwzięć we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym) oraz zapewnienie komplementarności ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach (np. zidentyfikowane potrzeby i przedsięwzięcia planowane w ramach Programu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Ożarówice oraz Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ożarówice) po przeprowadzeniu pogłębionej i usystematyzowanej analizy zjawisk kryzysu na obszarze gminy Ożarówice, która została przeprowadzona w ramach niniejszego Programu;
- proceduralno-instytucjonalna poprzez zaprojektowanie na poziomie niniejszego Programu takiego systemu zarządzania Programem Rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie i uzupełnianie się na jego rzecz, różnych instytucji. Powyższe oraz spójność procedur zostanie zapewnione poprzez osadzenie systemu zarządzania Programem w przyjętym systemie zarządzania gminą Ożarówice;
- międzyokresowa poprzez wykorzystanie doświadczeń z poprzedniej perspektywy programowej w latach 2007-2013, w tym dobrych praktyk z tego okresu oraz doświadczeń gmin realizujących własne programy rewitalizacji, sąsiadujących czy współpracujących z gminą w ramach Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Brynica to nie granica”;
- źródeł finansowania poprzez umiejętne uzupełnianie i łączenie wsparcia finansowego dla planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFRR, EFS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania, z jednoczesnym zapewnieniem silnej koordynacji i synergii

projektów rewitalizacyjnych.

W toku pracy nad Programem została także zachowana zasada partnerstwa i partycypacji. Program został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad Programem zostały oparte na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy i została zaplanowana partycypacja społeczna na każdym etapie procesu rewitalizacji (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie).

Realizacja Programu wiązać się będzie ponadto z osiągnięciem zakładanych efektów, które także odzwierciedlają zintegrowane myślenie o rozwoju terenów poddawanych rewitalizacji – przewidziane do realizacji projekty i przedsięwzięcia mają przynieść wymierne korzyści wszystkim zainteresowanym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji a w konsekwencji oddziaływać mają na poprawę ich stanu. Określono stan pożądany rewitalizacji do którego należy dążyć poprzez realizację Programu Rewitalizacji. Docelowym efektem realizacji Programu jest wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności lokalnych na wyznaczonych obszarze rewitalizowanym gminy Ożarówice wraz z fizyczną rewitalizacją wybranych budynków, obiektów i przestrzeni zlokalizowanych na delimitowanym obszarze rewitalizacji. Tak określony efekt/stan pożądany procesu rewitalizacji pozwoli na wybór odpowiednich i skwantyfikowanych mierników/wskaźników osiągnięcia celów Programu Rewitalizacji, przedstawionych w rozdziale 6. Cele i kierunki działań, przedmiotowego Programu.

6. Cele i kierunki działań

Proces formułowania celów i kierunków działań w ramach Programu Rewitalizacji opierał się o wypracowaną wizję obszaru rewitalizowanego a ponadto o pogłębioną i usystematyzowaną analizę zjawisk kryzysowych na obszarze gminy Ożarówice, popartą dokumentami źródłowymi, którymi były dane statystyczne GUS, dane statystyczne uzyskane na poziomie lokalnym, oraz dane uzyskane w toku przeprowadzonych badań ankietowych oraz konsultacji i warsztatów diagnostycznych.

W oparciu o powyższe dane wskazane zostały poniższe cele i kierunki działań. Cele i kierunki działania wpisują się w oczywisty sposób w dokumenty strategiczne gminy a także, w Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Cele Programu zostały sformułowane z wykorzystaniem „metody problemowej”. Formułowanie celów opiera się o przeprowadzoną całościową diagnozę i analizę zjawisk kryzysowych, na podstawie której przeprowadzona została identyfikacja problemów.

Celem ogólnym Programu jest zapewnienie takiego strategicznego podejścia, które poprzez efektywne wsparcie, pozwoli na aktywizację społeczności zamieszkujących obszar zdegradowany oraz pozwoli na kompleksową rewitalizację zdegradowanego obszaru, postrzeganą w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Podejmowane w ramach rewitalizacji działania mają na celu dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców oraz do ożywienia gospodarczego i społecznego danego obszaru. Powyższe zapewnione zostanie poprzez kompleksowe działania rewitalizacyjne. Rewitalizacja ma charakter kompleksowy, to znaczy, że w jej ramach prowadzone będą wielowątkowe, wzajemnie uzupełniające i wzmacniające działania, mające na celu wywołanie jakościowej pozytywnej zmiany na zdefiniowanym obszarze.

Ustalone kierunki działań w ramach niniejszego Programu oparto na wykorzystaniu posiadanych zasobów i zachowaniu podstawowych zasad podejście kompleksowego:

- polepszenia jakości bazy o charakterze społecznym, kulturalnym, turystycznym i rekreacyjnym,
- polepszenie jakości infrastruktury technicznej oraz przestrzeni publicznej,
- zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru,
- podniesienie wiedzy i kompetencji społecznej mieszkańców, zmierzające do rozwoju gospodarczego i integracji społecznej,
- zachowanie i waloryzacja dziedzictwa kulturowego,

- polepszenie jakości środowiska naturalnego,
- wzmocnienie obszaru pod względem ekonomicznym, głównie w celu tworzenia nowych miejsc pracy i przeciwdziałanie ubóstwu,
- polepszenie zdolności organizacyjnych społeczności lokalnych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez aktywizację grup wykluczonych i poprawę bezpieczeństwa.

Tabela 37 Cele i kierunki

CELE	KIERUNKI DZIAŁAŃ
C1. Wdrażanie kompleksowych działań w zakresie włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, rozwoju społeczno-zawodowego mieszkańców obszaru rewitalizowanego	K1. Realizacja działań z zakresu wzmocnienia potencjału społeczno-zawodowego
	K2. Realizacja działań dotyczących wsparcia, aktywizacji i włączenia społecznego
	K3. Realizacja działań w zakresie inicjatyw pobudzających społeczną aktywność
	K4. Działania na rzecz wzmocnienia relacji sąsiedzkich
C2. Wdrażanie działań z zakresu wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego na obszarze rewitalizowanym	K5. Realizacja działań wspierających działalność gospodarczą
	K6. Kreowanie projektów pobudzających rozwój społeczny
	K7. Realizacja działań wspierających przeciwdziałanie bezrobociu oraz wykluczeniu
C3. Powstanie przyjaznej i funkcjonalnej przestrzeni społecznej na terenie obszaru rewitalizowanego	K8. Modernizacja budynków świadczących usługi społeczne
	K9. Stworzenie atrakcyjnych przestrzeni wspólnych
	K10. Modernizacja infrastruktury ochrony środowiska
	K11. Nadanie nowych funkcji budynkom powojkowym
	K12. Stworzenie obiektów oferujących wsparcie, aktywizację i włączenie społeczne dla mieszkańców obszarów rewitalizowanych

Źródło: opracowanie własne

W ramach realizacji Programu prowadzone będą działania w kierunku wyrównywania społecznych różnic, poprzez wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej, społeczności lokalnej wraz z fizyczną modernizacją wybranych budynków, obiektów i przestrzeni zlokalizowanych na delimitowanym obszarze, przez co w rezultacie ograniczone zostanie ryzyko ubóstwa i wykluczenia społecznego na tym obszarze. W niniejszym Programie zaplanowano cele w taki sposób, żeby realizowane w ramach niego przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów, niwelowały zdiagnozowane w analizie zagrożenia. Kompleksowe podejście Programu wyraża spójność w odniesieniu do terytorium, jego zasobów, sytuacji

społeczno-gospodarczej i tożsamości obszaru. W wyniku partycypacyjnego udziału społeczności lokalnej obszar ten poddany został pogłębionej analizie i programowaniu elementów wymagających wsparcia a ustanowione kierunki rozwoju tworzą szeroko pojęty konsensus, który pozwoli korzystać z rozwoju obszaru rewitalizowanego jak najszerzej grupie mieszkańców i organizacji. Poniżej przedstawiono przyjęte wskaźniki dla opracowywanego Programu.

Skwantyfikowane mierniki/wskaźników osiągnięcia celów Programu:

Tabela 38 Wskaźniki produktu

Wskaźnik	Wartość docelowa
Liczba projektów polepszających standard przestrzeni publicznej oraz dostosowanie ich funkcji do potrzeb mieszkańców	2
Liczba projektów polepszających stan środowiska naturalnego	1
Liczba projektów polegających na wzroście aktywności zawodowej mieszkańców	3
Liczba projektów skutkujących wzrostem aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców	2
Liczba projektów skutkujących wzrostem aktywności sportowej i rekreacyjnej mieszkańców	4
Liczba projektów skierowanych do seniorów, osób niepełnosprawnych, rodzin z małymi dziećmi, które zwiększają ich dostęp do przestrzeni publicznej	3
Liczba osób korzystających z obiektów przeznaczonych na usługi społeczne	Trend wzrostowy
Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w ramach Programu	Trend wzrostowy
Liczba osób starszych (+65) objętych wsparciem w ramach Programu	Trend wzrostowy
Liczba osób uczestniczących w programach aktywizacji zawodowej	Trend wzrostowy
Liczba osób uczestnicząca w wydarzeniach budujących poczucie wspólnoty	Trend wzrostowy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 39 Wskaźniki rezultatu

Wskaźnik	Wartość docelowa
Liczba korzystających z Programu, którym udzielono wsparcia	
Wzrost uczestników inicjatyw lokalnych budujących poczucie wspólnoty i zorientowanych na relacje sąsiedzkie	tendencja wzrostowa - wskaźnik procentowy
Spadek osób korzystających z instytucji świadczących pomoc społeczną	tendencja malejąca - wskaźnik procentowy
Spadek ilości osób bezrobotnych	tendencja malejąca - wskaźnik procentowy

Liczba przestrzeni publicznych, którym nadano nowe funkcje w konsekwencji realizacji Programu Rewitalizacji	2
Wzrost powierzchni nowoczesnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych	tendencja wzrostowa - wskaźnik procentowy
Liczba zmodernizowanych obiektów powojaskowych	2
Liczba przedsięwzięć zakładających wzrost aktywności społeczności lokalnej	4
Wzrost liczby mieszkańców biorących aktywny udział w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w ramach realizacji PR	tendencja wzrostowa - wskaźnik procentowy
Wzrost powierzchni przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb seniorów, osób niepełnosprawnych, rodzin z małymi dziećmi	tendencja wzrostowa - wskaźnik procentowy
Spadek poczucia osamotnienia i odrzucenia wśród osób z grup dysfunkcyjnych	tendencja malejąca - wskaźnik procentowy

Źródło: opracowanie własne

7. Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lista planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawiera zidentyfikowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, bez których realizacja celów Programu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Projekty te zostały zidentyfikowane w toku przeprowadzonej pogłębionej i usystematyzowanej analizy zjawisk kryzysowych na obszarze gminy Ożarówice i poszczególnych sołectw, obejmująca m. innymi aspekty sfery społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej wraz analizą natężenia, nawarstwiania lub utrwalania się zjawisk kryzysowych, które to poprzedzały następujące po nich określenie efektów i sformułowanie stanu pożądanego po realizacji Programu wraz ze wskazaniem celów i kierunków działań przedmiotowego Programu.

Projekty rewitalizacyjne przewidziane do realizacji w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji będą kierowane do dofinansowania zgodnie z możliwością uzyskania pomocy zewnętrznej na ich sfinansowanie, z uwzględnieniem zasady, że projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą realizowane w ścisłym połączeniu z działaniami podejmowanymi w ramach wsparcia Europejskiego Funduszu Społecznego, w szczególności przewidzianych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 – 2020, w tym priorytetu inwestycyjnego 9i „aktywne włączenie”, z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie osób z obszaru poddawanego działaniom rewitalizacyjnym.

Tabela 40 Listy planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa zadania	Czas realizacji	RPO WSL 2014-2020 Działanie / Poddziałanie	Lokalizacja przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Szacowane wartość
Wykorzystanie zdegradowanych terenów powojkowych w Pyrzowicach wraz z ich adaptacją na cele społeczne	IV kwartał 2019 - IV kwartał 2021	10.3.5. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – wsparcie działań wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju obejmujących obszary wiejskie i rybackie	Obszar Ożarówce – Pyrzowice Sołectwo Pyrzowice ul. Graniczna	Gmina Ożarówce	10 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
<p>Na terenie sołectwa Pyrzowice znajduje się zdegradowany budynek byłego sztabu. Jest to budynek dwupiętrowy wymagający modernizacji i remontu kapitalnego. Dla zwiększenia jego funkcjonalności konieczne jest rozbudowanie łącznika w którym zostanie usytuowana nowa klatka schodowa wraz z windą. Przedsięwzięcie polegać będzie na dostosowaniu obiektu na potrzeby działalności społecznych grup formalnych i nieformalnych. Budynek ten ma także stać się centrum inicjatyw lokalnych, w którym osoby defaworyzowane z obszaru rewitalizacji znajdą pomoc w rozwiązywaniu problemów z którymi się borykają. W ramach projektu w budynku będą się odbywały zajęcia dla niniejszych grup wykluczonych.</p>				<p>Rezultatem projektu (tymczasowo nieskwantyfikowanym) będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.</p>	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji</i>	<i>RPO WSL 2014-2020 Działanie / Poddziałanie</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze w Pyrzowicach	IV kwartał 2020-IV kwartał 2022	9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - konkurs	Obszar Ożarówce – Pyrzowice Sołectwo Pyrzowice ul. Graniczna	Gmina Ożarówce	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Przeprowadzenie działań aktywizujących w budynku byłego sztabowca w Pyrzowicach - utworzenie placówki wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania nastawione na aktywizację i włączenie społeczne. Działalność jednostki skierowana będzie do zidentyfikowanych na obszarze zdegradowanych grup dysfunkcyjnych. Planuje się także organizację zajęć społecznych, szkoleń, kursów. W ramach przedsięwzięcia planowane jest przeprowadzenie działań dotyczących sfery społecznej tj. przeprowadzenie działań aktywizujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze.				Rezultaty realizacji projektu (tymczasowo nieskwantyfikowane) znajdą odzwierciedlenie w liczbie osób korzystających z świadczonych działań. Zakłada się, że realizacja projektu doprowadzi do zmniejszenia liczby osób korzystających z pomocy OPS. Możliwe do zanalizowania będzie także indywidualne poczucie wykluczenia na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród korzystających z obiektu przed i po określonym cyklu uczestniczenia w wydarzeniach realizowanych w obiekcie.	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji</i>	<i>RPO WSL 2014-2020 Działanie / Poddziałanie</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Aktywizacja społeczna mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenie wiedzy oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w Pyrzowicach i Ożarówicach	IV kwartał 2020-IV kwartał 2022	7.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia – konkurs	Obszar Ożarówice – Pyrzowice Sołectwo Pyrzowice ul. Graniczna	Gmina Ożarówice	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
<p>Zadanie polega na utworzeniu w budynku byłego sztabowca w Pyrzowicach, Centrum Aktywności Społecznej, którego działalność zmierzała będzie do pobudzenia aktywności społecznej mieszkańców i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej.</p> <p>W ramach zadania realizowane będą działania o charakterze szkoleń, kursów, doradztwa, usługi animacyjne oraz inkubacyjne. Przeprowadzenie działań aktywujących i przeciwdziałających wykluczeniu osób dotkniętych zjawiskami kryzysowymi na delimitowanym obszarze.</p>				<p>Rezultaty realizacji projektu Rezultatem projektu (tymczasowo nieskwantyfikowane) znajdą odzwierciedlenie w liczbie osób korzystających z CAS Zakłada się, że realizacja projektu doprowadzi do zmniejszenia liczby osób wykluczonych. Możliwe do zanalizowania będzie także indywidualne poczucie wykluczenia na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród korzystających z obiektu przed i po określonym cyklu uczestniczenia w wydarzeniach realizowanych w obiekcie.</p>	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji</i>	<i>RPO WSL 2014-2020 Działanie / Poddziałanie</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Ukształtowanie przestrzeni publicznej w miejscu zdegradowanych terenów powojaskowych w Ożarówicach	II kwartał 2018 – IV kwartał 2019	10.3.5. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – wsparcie działań wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju obejmujących obszary wiejskie i rybackie	Obszar Ożarówice – Pyrzowice Sołectwo Ożarówice ul. Sportowa	Gmina Ożarówice	4 000 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
<p>Ukształtowanie przestrzeni publicznej w miejscu zdegradowanych terenów powojaskowych po dawnej bazie radiolokacyjnej w Ożarówicach. Stworzenie przestrzeni aktywizacji społecznej i włączenia społecznego, zapewniającej integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na niniejszym obszarze zachodzi konieczność odpowiedniego ukształtowania zdegradowanego terenu powojaskowego tj. powierzchni około 3 ha, na której planuje się urządzenie całorocznej przestrzeni publicznej (wraz z ogrodzeniem terenu) na potrzeby aktywnej integracji społecznej, w tym organizacji całorocznych wydarzeń społecznych, kulturalnych i sportowych dedykowanych dla osób defaworyzowanych z obszaru rewitalizacji .</p>				<p>Rezultatem projektu (tymczasowo nieskwantyfikowanym) będzie liczba obiektów poddanych działaniom. Osiągnięcie wskaźnika wykazane będzie na podstawie protokołu odbioru prac budowlanych.</p>	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji</i>	<i>RPO WSL 2014-2020 Działanie / Poddziałanie</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Tereny powojkowe w Ożarowicach jako miejsce integracji i aktywności społecznej	II kwartał 2018 – IV kwartał 2019	9.1.1 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych – ZIT/ 9.1.4 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych - wsparcie działań wynikających z LSR obejmujących obszary wiejskie i rybackie	Obszar Ożarowice – Pyrzowice Sołectwo Ożarowice ul. Sportowa	Gmina Ożarowice	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
Celem zadania jest pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców w ramach Programu Aktywności Lokalnej. W ramach zadania organizowane i animowane będą działania z zakresu wzmacniania potencjału społecznego (działania prozatrudnieniowe i środowiskowe), ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym z obszaru rewitalizowanego. Uzupełniające wobec głównych działań będą cykliczne imprez edukacyjno-kulturalne a także działania promujące aktywność sportowo-fizyczną. Miejszem aktywności będzie obszar terenów powojkowych w Ożarowicach.				Rezultaty realizacji projektu znajdą odzwierciedlenie w liczbie osób korzystających z oferowanych usług. Nastąpi zwiększenie atrakcyjności obszaru Gminy przy wykorzystaniu optymalnego położenia ww. terenów	

<i>Nazwa zadania</i>	<i>Czas realizacji</i>	<i>RPO WSL 2014-2020 Działanie / Poddziałanie</i>	<i>Lokalizacja przedsięwzięcia</i>	<i>Podmiot realizujący</i>	<i>Szacowane wartość</i>
Zapewnienie dostępu do usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Ożarówicach	II kwartał 2018 – IV kwartał 2019	9.2.4 Rozwój usług społecznych – wsparcie działań wynikających z LSR obejmujących obszary wiejskie i rybackie/ 9.2.5 Rozwój usług społecznych – konkurs wynikających z LSR obejmujących obszary wiejskie i rybackie	Obszar Ożarówice – Pырzowice Sołectwo Ożarówice ul. Sportowa	Gmina Ożarówice	500 000 PLN
<i>Zakres zadania</i>				<i>Prognozowane rezultaty</i>	
<p>– projekt w usługach nie jest nastawiony na aktywizację mieszkańców tylko na ich opiekę. Proszę zmienić tytuł i opis – skupiając się na zapewnieniu usług społecznych dla osób starszych czy dzieci. Szkolenia i kursy są tam niemożliwe. Zadanie polega na utworzeniu placówki wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W wyniku realizacji zadania powstanie placówka wsparcia dla osób starszych z obszaru rewitalizowanego (rehabilitacja, aktywizacja, włączenie społeczne). Działalność jednostki skierowana będzie także do zidentyfikowanych na obszarze rewitalizowanym innych grup dysfunkcyjnych.</p>				<p>Rezultaty realizacji projektu znajdą odzwierciedlenie w liczbie osób korzystających z Ośrodka Pomocy Społecznej. Zakłada się, że realizacja projektu doprowadzi do zmniejszenia tej liczby. Możliwe do zanalizowania będzie także indywidualne poczucie wykluczenia na podstawie ankiet przeprowadzonych wśród korzystających z obiektu przed i po określonym cyklu uczestniczenia w wydarzeniach realizowanych w obiekcie.</p>	

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą powiązanie podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych z przyjętymi celami rewitalizacji i kierunkami działań.

Tabela 41 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla projektów podstawowych

Nazwa projektu	Cel rewitalizacji	Kierunek działań rewitalizacyjnych
Wykorzystanie zdegradowanych terenów powojkowych w Pyrzowicach wraz z ich adaptacją na cele społeczne	C3	K8, K11, K12
Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze w Pyrzowicach	C1	K2
Aktywizacja społeczna mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenie wiedzy oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w Pyrzowicach i Ożarówicach	C1, C2	K1, K2, K7
Ukształtowanie przestrzeni publicznej w miejscu zdegradowanych terenów powojkowych w Ożarówicach	C3	K9
Tereny powojkowe w Ożarówicach jako miejsce integracji i aktywności społecznej	C1	K1, K2, K3, K4
Zapewnienie dostępu do usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Ożarówicach	C1, C2	K2, K3, K6, K7

Źródło: opracowanie własne

8. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki wyznaczonych działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową to zbiorczy opis uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, których zakres, koszt, sposób finansowania czy termin realizacji nie został do końca określony lub które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów Programu Rewitalizacji. Przedsięwzięcia te także zostały zidentyfikowane w toku przeprowadzonej pogłębionej i usystematyzowanej diagnozy i analizy zjawisk kryzysowych na obszarze gminy Ożarówice a także w oparciu o dane ankietowe i informacje pozyskane podczas warsztatów. W oparciu o analizę danych z przeprowadzonego w ramach diagnozy badania ankietowego oraz w oparciu o dane przekazane przez uczestników warsztatów pozostałymi postulowanymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnym dla zdiagnozowanego i wyznaczonego obszaru rewitalizacji są działania rewitalizacyjne, które mają pozytywnie wpłynąć na rozwiązanie zjawisk kryzysowych na obszarze gminy Ożarówice.

Działaniami tymi są:

Tabela 42 Zestawienie pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zakres/tytuł projektu	Podmiot zgłaszający	Działanie / Poddziałanie RPO WSL 2014-2020
Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu – wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej	ektor społeczny	7.3.3 Promocja samozatrudnienia – konkurs
Opieka nad dziećmi do lat 3	sektor prywatny	8.1.2 Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 lat - konkurs
Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	sektor społeczny	9.2.5 Rozwój usług społecznych – konkurs
Przygotowanie i wdrożenie oferty szkoleniowo – doradczej, edukacyjnej, a także integracyjnej dla mieszkańców obszarów delimitowanych, mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenia wiedzy, a także przeciwdziałania wykluczeniu (m. innymi kursy, zajęcia)	sektor społeczny	7.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia – konkurs

Poszerzenie dostępu do usług społecznych i opiekuńczych	Gmina Ożarówice	9.2.1 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – ZIT
Poprawa dostępu do rehabilitacji leczniczej ułatwiającej pozostanie w zatrudnieniu lub powrót do pracy	sektor prywatny	8.3.2 Realizowanie aktywizacji zawodowej poprzez zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej - konkurs
Aktywna integracja grup zagrożonych w tym osób niepełnosprawnych i starszych	sektor społeczny	9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym - konkurs
Zagospodarowanie terenów prywatnych w Ożarówicach w celu ożywienia integracji i wspomżenia działalności lokalnych przedsiębiorców	sektor prywatny	10.3.5. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – wsparcie działań wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju obejmujących obszary wiejskie i rybackie
Wykorzystanie terenów powojkowych w Pyrzowicach w celu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych i wspomżenia działalności lokalnych przedsiębiorców	sektor prywatny	10.3.5. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – wsparcie działań wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju obejmujących obszary wiejskie i rybackie

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą powiązanie pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych z przyjętymi celami rewitalizacji i kierunkami działań.

Tabela 43 Cele rewitalizacji i kierunki działań rewitalizacyjnych dla pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Nazwa projektu	Cel rewitalizacji	Kierunek działań rewitalizacyjnych
Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu – wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej	C2	K5, K7
Opieka nad dziećmi do lat 3	C2	K5, K7
Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	C3	K8, K12

Przygotowanie i wdrożenie oferty szkoleniowo – doradczej, edukacyjnej, a także integracyjnej dla mieszkańców obszarów delimitowanych, mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenia wiedzy, a także przeciwdziałania wykluczeniu (m. innymi kursy, zajęcia)	C1, C2	K1, K5, K7
Poszerzenie dostępu do usług społecznych i opiekuńczych	C2	K6
Poprawa dostępu do rehabilitacji leczniczej ułatwiającej pozostanie w zatrudnieniu lub powrót do pracy	C2	K7
Aktywna integracja grup zagrożonych w tym osób niepełnosprawnych i starszych	C1, C2	K2, K3, K6
Zagospodarowanie terenów prywatnych w Ożarowicach w celu ożywienia integracji i wspomżenia działalności lokalnych przedsiębiorców	C3	K9, K10, K12
Wykorzystanie terenów powojkowych w Pyrzowicach w celu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych i wspomżenia działalności lokalnych przedsiębiorców	C2, C3	K5, K11

Źródło: opracowanie własne

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem

W kontekście niniejszego dokumentu pojęcie komplementarności rozpatrywane jest na kilku poziomach. Mówimy więc o komplementarności na poziomie programowym (Program wykazuje powiązania z dokumentami programowymi i planistycznymi na poziomie regionalnym oraz lokalnym), zintegrowaniu sektorowym (współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego), zintegrowaniu zasobów (strategia zaplanowanymi działaniami odnosi się do szeregu zasobów obszaru objętego LPR), zintegrowaniu obszaru (w wyniku zrealizowanych działań na obszarze objętym LPR stanie się on bardziej spójny) oraz zintegrowaniu zarządzania LPR.

W kontekście zintegrowania programowego LPR wpisuje się w kluczowe ustalenia dokumentów na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym - z dokumentami strategicznymi poszczególnych poziomów administracji samorządowej. Zintegrowanie na poziomie lokalnym opisano w części 2. Opis powiązań Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy.

Na poziomie regionalnym LPR wykazuje zintegrowanie z „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Śląskiego na lata 2014-2020” przyjętym przez Zarząd Województwa Śląskiego 10 kwietnia 2014 roku, a zaakceptowanym przez Komisję Europejską 18 grudnia 2014 roku. Niniejszy LPR zakłada realizację operacji zbieżnych z priorytetami inwestycyjnymi 8i Wzrost aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia, 9i Wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności zamieszkującej obszar zdegradowany i peryferyjny, 9v Wzrost liczby i stabilności miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej w regionie, 9a Lepszy dostęp do usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, 9b Zwiększona aktywizacja społeczno-gospodarcza ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny. Powyższe priorytety inwestycyjne realizowane są w ramach RPO WSL głównie w ramach VII Osi priorytetowej Regionalny rynek pracy, VIII Osi priorytetowej Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy, IX Osi priorytetowej Włączenie społeczne, X Osi priorytetowej Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna oraz XI Osi priorytetowej Wzmocnienie potencjału edukacyjnego.

Reasumując LPR wykazuje zintegrowanie na poziomie zakresu tematycznego i celów z następującymi priorytetami: oś priorytetowa V Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów (cel szczegółowy: zwiększona atrakcyjność obiektów kulturowych regionu); oś priorytetowa VI Transport (cel szczegółowy: lepsza dostępność głównych szlaków drogowych województwa); oś priorytetowa VII Regionalny rynek pracy (cele szczegółowe: wzrost aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia; rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia); oś priorytetowa IX Włączenie społeczne (cele szczegółowe: wzrost zdolności do zatrudnienia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym; wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności lokalnych zamieszkujących obszar zdegradowany i peryferyjny; wzrost dostępności i jakości usług społecznych zapobiegających ubóstwu i wykluczeniu społecznemu); oś priorytetowa X Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna (cele szczegółowe: lepszy dostęp do usług społecznych dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem; zwiększona aktywizacja społeczno-gospodarcza ludności zamieszkującej rewitalizowane tereny); oś priorytetowa XI Wzmocnienie potencjału edukacyjnego (cel szczegółowy: wzrost kwalifikacji i kompetencji w zakresie umiejętności cyfrowych i języków obcych dorosłych mieszkańców województwa śląskiego, w szczególności osób starszych oraz osób o niskich kwalifikacjach; wzrost zatrudnienia wśród absolwentów szkół i placówek kształcenia zawodowego poprzez poprawę efektywności realizowanego wsparcia).

Zintegrowanie jest również widoczne w odniesieniu do Strategii rozwoju województwa śląskiego „Śląskie 2020+” z 2013 roku, będącej aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020”, uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego 17 lutego 2010 roku. Zintegrowanie zachodzi na poziomie 3 celów strategicznych: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność (a w jego ramach zwłaszcza cel operacyjny: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy oraz A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały), Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie (a w nim zwłaszcza cel operacyjny B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców oraz B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców) oraz Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni (a w nim cel operacyjny C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni).

Komplementarność na szczeblu powiatu sprowadza się do zbieżności Lokalnego Programu Rewitalizacji ze Strategią Rozwoju Powiatu Tarnogórskiego do roku 2022, przyjętą Uchwałą nr 323/1635/2010 Rady Powiatu w Tarnowskich Górach z 14 września 2010 roku. Zapisy Programu Rewitalizacji gminy Ożarówice wpisują się w ogólne, deklaratywne zapisy Strategii (tj. w wizję rozwoju – „Powiat tarnogórski będzie miejscem życia harmonijnie rozwijających się społeczności, które szanują wartości budowane przez pokolenia i racjonalnie wykorzystują lokalne zasoby naturalne oraz instytucjonalne”, i misję – „Integrować wysiłki gmin, instytucji publicznych, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedsiębiorczych jednostek i liderów przemian lokalnych w dziedzinach, służących rozwojowi społeczności powiatu”) i jednocześnie realizują jej priorytety, cele i kierunki rozwoju. LPR realizuje zatem założenia Priorytetu (P1) Gospodarka i przypisane mu cele C1. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej na rzecz wzrostu zatrudnienia i C2. Pobudzanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, Priorytetu (P2) Usługi społeczne, z celami C5. Wzbogacenie profili kształcenia dla potrzeb nowoczesnej gospodarki i C7. Integrowanie aktywności kulturalnych oraz Priorytetu (P4) Turystyka i rekreacja z celami C11. Stworzenie nowoczesnej oferty turystycznej i C12. Poprawa atrakcyjności oferty rekreacyjnej.

Niniejsze dokumenty uzasadniają potrzebę opracowania Programu Rewitalizacji i znaczenie działań rewitalizacyjnych na wybranym obszarze gminy.

Komplementarność z powyższymi dokumentami sprawia, że projekty rewitalizacyjne będą mogły być finansowane z różnych źródeł. Głównym źródłem finansowania będą środki Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 w ramach następujących poddziałań: 7.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia osób poszukujących pracy i pozostających bez zatrudnienia, 7.3.3 Promocja samozatrudnienia, 8.1.2 Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych nad dziećmi do 3 lat, 8.3.2 Realizowanie aktywizacji zawodowej poprzez zapewnienie właściwej opieki zdrowotnej, 9.1.1 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych – ZIT, 9.1.4 Wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych - wsparcie działań wynikających z LSR obejmujących obszary wiejskie i rybackie, 9.1.5 Programy aktywnej integracji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, 9.2.1 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – ZIT, 9.2.4 Rozwój usług społecznych – wsparcie działań wynikających z LSR obejmujących obszary wiejskie i rybackie, 9.2.5 Rozwój usług społecznych, 10.3.5 Rewitalizacja obszarów

zdegradowanych – wsparcie działań wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju obejmujących obszary wiejskie i rybackie. Ujęcie w Programie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zwiększa prawdopodobieństwo ich rzeczywistej realizacji (min. dzięki dodatkowej punktacji przyznanej w procesie oceny formalnej i merytorycznej przez Instytucję Zarządzającą). Projekty te ponadto, poprzez ich skonsultowanie w ramach procesu partycypacyjnego są szeroko akceptowane społecznie, mają przemyślaną strukturę i zawartość i są reakcją na zdiagnozowane niedobory.

Pozostałe, zbieżne np. ze strategicznymi dokumentami powiatowymi i gminnymi będą mogły być finansowane zarówno ze środków publicznych jak i prywatnych, co sumarycznie (zabezpieczenie finansowe i podstawa programowa) pozytywnie wpłynie na trwałość projektów, ich odbiór społeczny, ocenę efektów i późniejsze ich oddziaływanie.

Komplementarność LPR polega także, jak wspomniano wyżej, na łączeniu działań i kompetencji różnych sektorów, zasobów i objęcie nimi całego obszaru objętego LPR.

Komplementarność sektorowa to uwzględnianie w projektach rewitalizacyjnych wszystkich wymiarów rewitalizacji: wszystkie działania przewidziane w LPR zostały dobrane w taki sposób, aby możliwe było wspieranie rozwoju wszystkich sektorów: przedsiębiorców, samorządów i organizacji pozarządowych a także zdiagnozowanych grup defaworyzowanych. Cele dobrano w taki sposób, żeby realizowane w ramach niego przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów, niwelowały zdiagnozowane w analizie zagrożenia.

Ponadto zaplanowano integrację szerokiego spektrum podmiotów działających w różnych branżach działalności gospodarczej. Ta integracja występuje na poziomie realizacji założeń LPR (branże budowlana, usługi w zakresie szkoleń, usługi promocyjne, doradcze, handel, działalności w sferze usług cyfrowych, przetwórstwo itd.) ale także realizacji poszczególnych celów - wzmocnienie gospodarki lokalnej, usługi wynajmu lokali doradztwa czy usługi szkoleń dla osób rozpoczynających i prowadzących działalność gospodarczą.

Realizacja operacji wiązać się będzie ponadto z osiągnięciem zakładanych wskaźników, które także odzwierciedlają zintegrowane myślenie o rozwoju terenu objętego LPR – operacje mają przynieść wymierne korzyści wszystkim sektorom a w konsekwencji oddziaływać mają na poprawę ich stanu. W Programie Rewitalizacji gminy Ożarówice określono 6 głównych projektów rewitalizacyjnych, których cechy i spodziewane efekty powiązane są z analizą

problemową obszaru poddanego delimitacji. Tak rozumiana komplementarność skutkować będzie lepszą efektywnością procesu poprawy stanu obszar zdegradowanego.

Cele szczegółowe odzwierciedlone w poszczególnych przedsięwzięciach także zawierają element zintegrowania – przewidują wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej społeczności lokalnych na obszarze zdegradowanym gminy Ożarówice.

Należy podkreślić, że wszystkie cele znajdują odzwierciedlenie w całościowym, zintegrowanym spojrzeniu na obszar objęty LPR jako miejsca o określonej lokalnej odrębności oraz wspólnych cechach i co za tym idzie problemach.

Proces wdrażania LPR oparto na wykorzystaniu posiadanych zasobów i zachowaniu podstawowych zasad (czyli zastosowano podejście zintegrowane):

- dążenia do polepszenia jakości bazy o charakterze społeczno – gospodarczym,
- wzrostu poczucia bezpieczeństwa,
- podniesienia wiedzy i kompetencji mieszkańców,
- zachowania i waloryzacji dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
- wzmocnienia obszaru pod względem ekonomicznym, głównie w celu tworzenia nowych miejsc pracy,
- polepszenia zdolności organizacyjnych społeczności lokalnych,
- troski o stan środowiska naturalnego.

Zintegrowane podejście LPR wyraża ponadto spójność w odniesieniu do sytuacji społeczno-gospodarczej (czyli zasobów obszaru). Wszystkie cele zostały opracowane na podstawie analizy obszaru objętego LPR. W wyniku partycypacyjnego udziału społeczności lokalnej obszar ten poddany został zintegrowanej, opartej o udział przedstawicieli 3 sektorów oraz mieszkańców analizie i programowaniu elementów wymagających wsparcia. Możliwość wypracowania celów miały więc wszystkie 3 sektory biorące udział w pracach nad LPR oraz mieszkańcy a ustanowione kierunki rozwoju tworzą szeroko pojęty konsensus, który pozwoli korzystać z korzyści rozwoju obszaru objętego LPR jak najszerszej grupie mieszkańców i organizacji.

Komplementarność na poziomie obszaru oznacza objęcie przy analizie i realizacji projektów rewitalizacyjnych przestrzeni wraz z wzajemnymi wpływami zachodzącymi pomiędzy obszarem wyznaczonym do rewitalizacji a pozostałym obszarem gminy. Wynikiem takiego

podejścia jest osiągnięcie wyników rewitalizacji wpływających na cały obszar gminy, także poza obszarem delimitowanym.

Zintegrowanie na wszystkich poziomach zapewnione zostanie dzięki przyjętym w systemie wdrażania LPR rozwiązaniom i organizacji zarządzania procesem rewitalizacji. Zapisy rozdziału 15 precyzują organizację i podmioty odpowiedzialne za wdrażanie, monitoring i ewaluację procesu rewitalizacji, określają komórki odpowiedzialne za podejmowanie decyzji, szczególnie w sytuacji zakłócenia procesu rewitalizacji, określonego w niniejszym dokumencie. W związku z pełnieniem przez Urząd Ożarówice funkcji koordynujących wdrażaniem Programu, instytucjonalne zaplecze pracowników jst (doświadczenie, umiejętności, zasoby) będą dodatkowym atrybutem wzmacniającym sprawny proces realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice.

10. Indykatywne ramy finansowe

Indykatywne ramy finansowe są ustalane w odniesieniu do listy planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych a także w odniesieniu do pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z określeniem indykatywnych wielkości środków finansowanych z różnych źródeł, w tym także środków spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020, w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej. Dla poszczególnych przedsięwzięć wskazanych do realizacji w ramach niniejszego Programu Rewitalizacji przygotowany zostanie montaż finansowy, który umożliwi bezproblemową, finansową realizację każdej inwestycji. Finansowanie projektów będzie odbywało się z możliwie największej ilości źródeł. Bezpośredni Beneficjenci na potrzeby realizacji każdego z projektów zabezpieczą niezbędną kwotę środków własnych, natomiast o pozostałe środki finansowe będą wnioskować w ramach funduszy polityki spójności na lata 2014-2020, w tym RPO WSL na lata 2014-2020, które z założenia ma być głównym źródłem finansowania zidentyfikowanych inwestycji.

Dla projektów wynikających z listy planowanych podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawierających zidentyfikowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, bez których realizacja celów Programu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji, na etapie konstruowania niniejszych indykatywnych ram finansowych przyjęto zasadę ustalenia przedmiotowych ram dla każdego przedsięwzięcia z osobna. W przypadku charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki wyznaczonych działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową, stanowiących de facto zbiorczy opis uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, tj. takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów Programu Rewitalizacji, tą samą zasadę szacunkowej wyceny.

Okres realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie zgodny z wdrażaniem środków finansowych z funduszy polityki spójności na lata 2014-2020, na podstawie przygotowanych przez Instytucje Zarządzające tymi środkami harmonogramów aplikowania o środki pomocowe na lata 2014 – 2020.

Tabela 44 Lista planowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacunkowe nakłady finansowe	Źródła finansowania				Czas realizacji
			Środki pochodzące ze źródeł krajowych publicznych	Środki pochodzące ze źródeł prywatnych	Środki pochodzące z funduszy UE: EFRR, EFS, FS	Środki pochodzące z innych źródeł	
1.	Wykorzystanie zdegradowanych terenów powojсковych w Pyrzowicach wraz z ich adaptacją na cele społeczne	10 000 000,00 PLN	1 500 000,00 PLN	0,00 PLN	8 500 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2019 - IV kwartał 2021
2.	Aktywizacja społeczna na rewitalizowanym obszarze w Pyrzowicach	500 000,00 PLN	100 000,00 PLN	0,00 PLN	400 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2020 - IV kwartał 2022
3.	Aktywizacja społeczna mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenie wiedzy oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu w Pyrzowicach i Ożarówicach	500 000,00 PLN	100 000,00 PLN	0,00 PLN	400 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2020 - IV kwartał 2022
4.	Ukształtowaniu przestrzeni publicznej w miejscu zdegradowanych terenów powojсковych w Ożarówicach	4 000 000,00 PLN	600 000,00 PLN	0,00 PLN	3 400 000,00 PLN	0,00 PLN	II kwartał 2018 - IV kwartał 2019
5.	Tereny powojсковe w Ożarówicach jako miejsce integracji i aktywności społecznej	500 000,00 PLN	100 000,00 PLN	0,00 PLN	400 000,00 PLN	0,00 PLN	II kwartał 2018 - IV kwartał 2019

6.	Zapewnienie dostępu do usług społecznych dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Ożarówicach	500 000,00 PLN	100 000,00 PLN	0,00 PLN	400 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
7.	Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu – wsparcie dla osób zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej	300 000,00 PLN	0,00 PLN	30 000,00 PLN	270 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
8.	Opieka nad dziećmi do lat 3	250 000,00 PLN	00,00 PLN	25 000,00 PLN	225 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
9.	Utworzenie placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	300 000,00 PLN	0,00 PLN	30 000,00 PLN	270 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
10.	Przygotowanie i wdrożenie oferty szkoleniowo – doradczej, edukacyjnej, a także integracyjnej dla mieszkańców obszarów delimitowanych, mająca na celu zdobycie nowych umiejętności, kompetencji i poszerzenia wiedzy, a także przeciwdziałania wykluczeniu (m. innymi kursy, zajęcia)	200 000,00 PLN	0,00 PLN	20 000,00 PLN	180 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
11.	Poszerzenie dostępu do usług społecznych i opiekuńczych	250 000,00 PLN	25 000,00 PLN	0,00 PLN	225 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019

12.	Poprawa dostępu do rehabilitacji leczniczej ułatwiającej pozostanie w zatrudnieniu lub powrót do pracy	200 000,00 PLN	0,00 PLN	20 000,00 PLN	180 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
13.	Aktywna integracja grup zagrożonych w tym osób niepełnosprawnych i starszych	250 000,00 PLN	0,00 PLN	25 000,00 PLN	225 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
14.	Zagospodarowanie terenów prywatnych w Ożarówicach w celu ożywienia integracji i wspomżenia działalności lokalnych przedsiębiorców	2 000 000,00 PLN	0,00 PLN	1 200 000,00 PLN	800 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
15.	Wykorzystanie terenów powojkowych w Pyrzowicach w celu aktywizacji zawodowej osób wykluczonych i wspomżenia działalności lokalnych przedsiębiorców	3 000 000,00 PLN	0,00 PLN	1 800 000,00 PLN	1 200 000,00 PLN	0,00 PLN	IV kwartał 2018 - IV kwartał 2019
<i>Łącznie szacunkowe nakłady finansowe</i>		22 750 000,00 PLN	2 525 000,00 PLN	3 150 000,00 PLN	17 075 000 PLN	0,00 PLN	

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy

11. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

Proces włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji odbywał się zgodnie z zasadą zbieżną z zasadą RLKS (rozwoju kierowanego przez lokalną społeczność), według której rozwój lokalny opiera się o zasadę rozwoju realizowanego przy pomocy lokalnych strategii i kierowanego przez lokalne grupy. Zgodnie z takimi założeniami lokalne programy i strategie winny powstać w trakcie oddolnego procesu uwzględniającego lokalne potrzeby i potencjał. Oznacza to, że w przygotowywanie programów aktywnie zaangażowani być winni przedstawiciele różnych sektorów społeczności lokalnej. Zaangażowanie społeczne w przygotowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji ma znaczenie fundamentalne. Skoro bowiem ludzie przyczyniają się wypracowania LPR to po pierwsze Program ma mocne podstawy, legitymację społeczną oraz jego realizacja nie napotka na problemy a biorący udział w jego wdrażaniu osiągną zakładane cele.

Zarządzanie procesem rewitalizacji dla Gminy Ożarówice jest oparte na zasadach partnerstwa i partycypacji społecznej, dlatego też bardzo ważne jest rozpoznanie potrzeb i preferencji, jak również siły wpływu i poziomu zainteresowania poszczególnych grup interesariuszy procesu rewitalizacji. Dla przeprowadzanego procesu rewitalizacji zidentyfikowano następujące grupy interesariuszy:

- interesariusze o niskim poziomie zainteresowania i dużym stopniu oddziaływania, grupy zagrożone o niskim zaangażowaniu (gospodarstwa domowe o wyuczonej i dziedzicznej bezradności życiowej, w sposób ciągły korzystający z pomocy społecznej, długotrwale bezrobotni, właściciele obiektów i nieruchomości, którzy nie są zainteresowani podniesieniem ich estetyki oraz estetyki otoczenia), grupa na którą należy zwrócić szczególną uwagę,
- interesariusze o wysokim poziomie zainteresowania, dużej sile oddziaływania, nastawieni na podjęcie działań i ich pozytywne efekty (władze lokalne, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, zakład gospodarki komunalnej),
- interesariusze o niskim poziomie zainteresowania oraz małej sile oddziaływania nastawieni na działania minimalne (bierni mieszkańcy obszarów rewitalizacji oraz bierni właściciele obiektów i nieruchomości zlokalizowanych na tym obszarze),

- interesariusze o wysokim poziomie zainteresowania i niskiej sile oddziaływania (na dzień dzisiejszy), wymagający doinformowania i nastawienia na podjęcie działań (właściciele obiektów i nieruchomości szukający szansy na pozytywne przekształcenia, sektor MŚP, sektor NGO, liderzy lokalni, instytucje kultury i sportu, placówki edukacyjne, Policja).

Bardzo istotne w mechanizmie włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji, jest wsparcie działań podejmowanych przez interesariuszy o wysokim poziomie zainteresowania i dużej sile oddziaływania. Ponadto wybrane narzędzia i metody partycypacji należy wykorzystać w celu przekształcenia interesariuszy o wysokim poziomie zainteresowania i niskiej sile oddziaływania na naturalnych sojuszników dla działań nastawionych na pozytywne efekty. W szczególności chodzi tutaj o zaangażowanie organizacji sektora NGO oraz instytucji kultury i sportu a także placówek edukacyjnych, które poprzez realizowanie projektów nakierowanych na rozwiązywanie i zaspokajanie znanych im społecznych potrzeb pomagają wyprowadzić obszary wybrane do rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Bardzo ważne jest w końcu, podjęcie działań na rzecz interesariuszy o niskim poziomie zainteresowania - czyli tych, którzy przynależą do grupy zagrożonej lub grupy biernej. Charakterystyczną cechą w tym przypadku jest to, że nie postrzegają oni siebie sami jako beneficjentów rewitalizacji.

W szczególności dotyczy to grupy na którą należy zwrócić szczególną uwagę tj. wykluczonych społecznie mieszkańców czy przedsiębiorców, którzy działają na obszarach wybranych do rewitalizacji. W celu skutecznej partycypacji tych grup w procesie rewitalizacji, należy przyjąć rozwiązania, które przy wykorzystaniu istniejącego potencjału doprowadzą do aktywizacji tych środowisk lokalnych.

W ramach opracowywanego programu prowadzono m. innymi konsultacje społeczne w formie ankietowej oraz spotkania konsultacyjnego – warsztatów. Konsultacje prowadzono w okresie 1.09 – 15.09.2016 r. Wykorzystano technikę kwestionariusza ankietowego, papierowe kwestionariusze ankietowe były dostępne we wszystkich jednostkach gminnych i w Urzędzie Gminy. Ponadto kwestionariusze dostępne były także na stronie internetowej gminy. Kwestionariusze poprzedzone były przystępną informacją w jakim celu przeprowadzane są badania. Ponadto zamieszczono informacje o prowadzonych badaniach na tablicach ogłoszeń, a także w jednostkach gminnych, Urzędzie Gminy i na jej stronie internetowej. Kwestionariusze mogły być składane zarówno drogą internetową jak i w wersji papierowej, w jednostkach gminnych lub gminie. W ramach konsultacji na ankiety odpowiedziało 68 osób.

Jednym z kluczowych elementów prac nad przedmiotowym programem rewitalizacji było spotkanie z interesariuszami o charakterze warsztatowym i konsultacyjnym. 19 września 2016 roku w godz. 14.00 – 17.00 w siedzibie Urzędu Gminy w Ożarówicach zaprezentowano założenia teoretyczne procesu rewitalizacji, przedstawiono analizę obszaru gminy w kontekście planowanej delimitacji obszaru poddanego rewitalizacji, przedstawiono dane pozyskane ze źródeł GUS, ankiet, danych Urzędu Gminy, OPS i Policji. Program warsztatów obejmował także m.in.:

- prezentację granic obszaru wstępnie proponowanego do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi na podstawie wyników diagnozy obejmującej analizę danych statystycznych dot. zwłaszcza demografii, bezrobocia, pomocy społecznej oraz aktywności gospodarczej,
- ustalenie w wyniku dyskusji listy najważniejszych problemów i wyzwań rewitalizacyjnych dla obszaru,
- wskazanie terenów, miejsc i obiektów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych wraz z przyjęciem wstępnych pomysłów projektów. W trakcie spotkania poddano analizie karty projektów rewitalizacyjnych. Karty te następnie dostępne były na stronie internetowej Gminy. Wyznaczono termin składania kart do dnia 26 września 2016 roku. Złożone karty z projektami rewitalizacyjnymi, poddane zostały analizie w kontekście zdiagnozowanych problemów i obszaru ujętego w treści Programu. W warsztatach wzięło udział 26 osób, w spotkaniu uczestniczyli mieszkańcy gminy oraz przedstawiciele sektorów: publicznego (władze Gminy, przedstawiciele jednostek gminnych, radni gminni, sołtysi); gospodarczego (przedstawiciele sektora MŚP prowadzący działalność na terenie gminy) oraz obywatelskiego (przedstawiciele organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie gminy a także OSP z terenu gminy oraz lokalni liderzy). Spotkanie to dało możliwość poznania postaw poszczególnych grup interesariuszy względem planowanej rewitalizacji a także posłużyło przeprowadzaniu pogłębionych analiz jakościowych. Ponadto zorganizowano dwa dodatkowe spotkania dla przedstawicieli Urzędu Gminy (27 września 2016 roku) i jego jednostek (28 września 2016 roku) których, celem było wypracowanie kompleksowego zestawu przedsięwzięć, służących rozwiązaniu zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych oraz oceniono możliwość włączenia ich do Lokalnego Programu Rewitalizacji. W ramach konsultacji zebrano informacje m.in. na temat oceny miejsca zamieszkania, wskazania obszarów które, wymagają interwencji, są zdegradowane lub zaniedbane, oceny stopnia komfortu życia, określenia głównych problemów społecznych i skali ich występowania,

określenia głównych problemów gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych/technicznych lub środowiskowych i skali ich występowania, propozycji działań w procesie rewitalizacji, określenia grup społecznych, które winny stać się głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze gminy.

Podsumowując: narzędziami i technikami partycypacyjnymi wykorzystanymi w trakcie opracowywania programu rewitalizacji były przeprowadzone badania i warsztaty. W zakres przeprowadzonych badań wchodziły:

- pogłębione wywiady eksperckie przeprowadzone z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej, Biblioteki i Ośrodka Kultury oraz animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Gminy za współpracę z organizacjami pozarządowymi, Komendantem Komisariatu Policji w Pyrzowicach,
- spacer badawczy przeprowadzony przez członków zespołu odpowiedzialnego za opracowanie Programu wraz z przedstawicielami Urzędu Gminy,
- badania wg. metody ilościowej na podstawie zgromadzonych danych publicznych,
- badania ankietowe i środowiskowe.

W odniesieniu do narzędzi warsztatowych zastosowano:

- warsztaty strategiczne przy użyciu technik moderacji wizualnej,
- wywiady grupowe przeprowadzone w trakcie prowadzonych konsultacji,
- tzw. spotkanie komórek planujących z Urzędu Gminy z przedstawicielami jednostek i wydziałów podległych,
- spotkanie grupy roboczej (gminnego roboczego zespołu) w sprawie rewitalizacji.

Podkreślenia wymaga fakt, że na potrzeby wskazania obszaru rewitalizowanego przeprowadzono pogłębione badania obszaru zdegradowanego. W toku pozyskiwania koniecznych informacji wykorzystano narzędzia:

- wywiadów z pracownikami społecznymi, animatorami kultury, osobami odpowiedzialnymi z ramienia Urzędu Gminy za współpracę z organizacjami pozarządowymi,
- badań przestrzeni np. spis z natury obszarów o niskich walorach estetycznych,
- wywiadów z zarządcami na temat stanu i braków rozwiązań funkcjonalnych w obiektach,
- sondaży wśród mieszkańców na temat jakości terenów publicznych i wskazania miejsc w obszarze zdegradowanym, szczególnie deficytowych funkcjonalnie.

Dzięki odpowiednio dobranym technikom i narzędziom, wszyscy uczestnicy w sposób aktywny brali udział w wypracowywaniu poszczególnych elementów programu rewitalizacji.

W szczególności prowadzony proces partycypacji pozwolił na osiągnięcie konsensus w zakresie:

- zidentyfikowanie obszarów zdegradowanych i delimitację obszarów rewitalizacji,
- wskazanie miejsc, obszarów i obiektów wymagających interwencji,
- identyfikację, pozycjonowanie i rangowanie problemów sfery społecznej,
- sformułowania wizji, celów i kierunków podejmowanych działań,
- skonkretyzowanie pomysłów i wypracowanie projektów w sferze rewitalizacji,
- określenia instrumentów wspierających procesy rewitalizacji.

Ponadto partycypacja społeczna na etapie tworzenia programu została zapewniona także poprzez współdziałanie interesariuszy na poziomie komponowania montażu środków finansowych ze źródeł publicznych, prywatnych i społecznych dla przewidzianych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Przedmiotowy program rewitalizacji jest dokumentem o charakterze otwartym. Jego zawartość tworzona jest przy zastosowaniu szerokiego wachlarza technik i narzędzi partycypacyjnych, we współpracy z lokalnymi partnerami na poziomie zdefiniowanych grup interesariuszy. Partnerzy lokalni mają i będą mieli realny wpływ na kształtowanie zawartości programu m. innymi poprzez:

- wnioski wyrażające opinie na temat ustanowionych kierunków przeciwdziałania zjawiskom kryzysowym, które zostały przyjęte w dokumencie,
- postulaty dotyczące włączenia do programu nowych lub poszerzenie już istniejących obszarów rewitalizacyjnych,
- udział w pracach nad aktualizacją dokumentu,
- zgłaszanie i realizację projektów rewitalizacyjnych,
- udział w pracach na rzecz realizacji programu i zawartych w nim przedsięwzięć.

Ponadto w ramach wspomnianej współpracy, samorząd będzie inicjować i zachęcać społeczność lokalne rewitalizowanych obszarów do tworzenia lokalnych grup rewitalizacji. Zadaniem takich grup będzie m.in. identyfikacja problemów, wybór przedsięwzięć służących ich rozwiązaniu, oraz udział w ich realizacji. Taki model współpracy będzie gwarantem tego, że trafnie zdiagnozowano zjawiska kryzysowe a postulowany sposób postępowania zgodny z oczekiwaniami interesariuszy programu. Ważną rolą samorządu jest także zapewnienie

kompleksowej informacji o podejmowanych działaniach rewitalizacyjnych, a także tworzenie warunków zachęty sprzyjających aktywnemu włączaniu kolejnych partnerów w proces rewitalizacji. Konieczne jest także prowadzenie działań na rzecz pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym celu realizowane będą:

- działania informacyjno-promocyjne na rzecz propagowania programu rewitalizacji z wykorzystaniem strony internetowej gminy Ożarówice,
- organizacja spotkań z grupami interesariuszy, w tym mieszkańców obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi, czy też potencjalnych interesariuszy zainteresowanych włączeniem kolejnego obszaru do programu rewitalizacji,
- systematyczne informowanie mieszkańców o podejmowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych oraz pracach na rzecz realizacji projektów rewitalizacyjnych,
- przeprowadzanie sondaży opinii społeczności lokalnej w celu właściwej diagnozy pojawiających się zjawisk kryzysowych, jak i konsultacji sugerowanych metod przeciwdziałania tym zjawiskom,
- przeprowadzania sondaży dotyczących oczekiwań interesariuszy w sferze podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- podawanie do publicznej wiadomości (strona internetowa gminy Ożarówice) cyklicznych sprawozdań z realizacji programu rewitalizacji.

Proces wdrażania programu rewitalizacji wymaga systematycznego prowadzenia działań, wpływających na stopień partycypacji społecznej, w tym w zakresie:

- monitoringu i przeciwdziałaniu potencjalnym barierom wdrażania programu rewitalizacji,
- organizacji spotkań z grupami interesariuszy oraz naborów na przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
- wyznaczenia wskaźników służących do monitorowania realizacji programu rewitalizacji oraz projektów włączonych do programu,
- prowadzenia sprawozdawczości ze stanu wdrożenia programu oraz jego cyklicznej oceny i weryfikacji.

Na etapie wdrażania programu, planuje się wykorzystać następujące instrumenty partycypacji społecznej:

- organizacja spotkań i dyskusji na rzecz przezwycięzania barier wynikających z nieufności oraz konfliktu interesów różnych grup interesariuszy,

- organizacja spotkań z mieszkańcami obszarów rewitalizacji oraz innymi grupami interesariuszy w celu kreowania projektów w poszczególnych obszarach rewitalizacji,
- kreowanie i promowanie liderów środowisk lokalnych i liderów projektów aktywizujących społeczność lokalne,
- tworzenie partnerstw / koalicji na rzecz przygotowania i realizacji obywatelskich projektów rewitalizacyjnych,
- budowanie montażu finansowych uzależnionych od zdolności finansowej interesariuszy,
- systematyczna informacja o podejmowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych oraz pracach na rzecz realizacji projektów rewitalizacyjnych na stronie gminy Ożarówice.

Na etapie monitoringu i oceny procesu rewitalizacji wykorzystane zostaną następujące techniki partycypacyjne:

- sondaże opinii społeczności lokalnej, przeprowadzone w celu oceny procesu rewitalizacji,
- organizacja spotkań z grupami interesariuszy, w tym dla mieszkańców obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi,
- systematyczne informowanie interesariuszy o podejmowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych,
- podawanie do publicznej wiadomości okresowych raportów z realizacji programu rewitalizacji gminy.

12. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji

System wdrażania zapisów Programu Rewitalizacji uzależniony jest od pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych, krajowych i zagranicznych, w tym funduszy Unii Europejskiej, zwłaszcza tych pozostających do dyspozycji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020.

Właściwe wdrażanie Programu Rewitalizacji wymaga przy tym skumulowania działań wszystkich jednostek zaangażowanych w jego wdrożenie i realizację.

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację zapisów dokumentu jest Urząd Gminy Ożarówice, a w ramach urzędu odpowiedni referat, spośród którego wyłoniony zostanie Zespół monitorujący. W skład Zespołu będą mogli wejść także powołani spośród pozostałych sektorów (gospodarczego, społecznego, publicznego i mieszkańców) przedstawiciele, uzupełnieni ekspertami.

Zespół monitorujący będzie odpowiadał za realizację zadań będących w gestii podmiotu wdrażającego, monitorującego, animującego i kontrolującego, czyli w gestii gminy Ożarówice.

Do zadań zespołu będzie należało:

- monitoring i ewaluacja Programu,
- nadzór nad realizacją poszczególnych zadań związanych z wdrożeniem Programu Rewitalizacji,
- bieżąca weryfikacja postępów prac nad realizacją zadań,
- pomiar efektywności i aktualizacja zapisów Programu Rewitalizacji,
- kontrola nad obiegiem informacji oraz środków finansowych,
- przygotowanie sprawozdań z monitoringu.

Ponadto do zadań Zespołu monitorującego należeć będzie:

- dynamizacja działań wszystkich partnerów uczestniczących w procesie rewitalizacji,
- opiniowanie podstawowych dokumentów powstających w związku z realizacją Programu Rewitalizacji,
- pozyskiwanie partnerów, inwestorów i tworzenie przyjaznego klimatu dla prowadzonych działań,
- informowanie o efektach i skutkach podejmowanych przedsięwzięć,
- merytoryczne wsparcie realizacji zadań,
- mobilizacja aktywności społecznej wokół celów i zadań Lokalnego Programu Rewitalizacji.

- zwiększanie efektywności ekonomicznej (minimalizacja nakładów przy założonym programie działań, wzrost wartości nieruchomości oraz wpływów do budżetu z tytułu podatków), społecznej (wzrost liczby miejsc pracy, wzrost zadowolenia mieszkańców) i przestrzennej (przywrócenie funkcji gospodarczych obszarom poprzemysłowym, poprawa jakości przestrzeni publicznych).

Zakłada się, że w skład Zespołu Monitorującego wejdą:

- Wójt Gminy Ożarówice, jako kierownik Zespołu,
- przedstawiciele komórek Urzędu Gminy odpowiedzialnych za realizację inwestycji, pozyskiwanie środków dotacyjnych, współpracę z organizacjami pożytku publicznego, współpracę z sektorem gospodarczym i ochronę środowiska,
- przedstawiciel Rady Gminy Ożarówice, przez nią wskazany,
- po jednym przedstawicielu sektora gospodarczego, społecznego oraz mieszkańców,
- przedstawiciel Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
- ekspert z dziedziny rewitalizacji obszarowej,
- eksperci z głosem doradczym, powoływani w procesie rozstrzygania problematycznych kwestii związanych z procesem rewitalizacji.

Spotkania Zespołu Monitorującego odbywać się będą doraźnie w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz na półrocze.

Ponadto na bieżąco pracownicy Urzędu Gminy odpowiedzialni za pozyskiwanie środków zewnętrznych przygotowywać będą dokumenty aplikacyjne w celu otrzymania dofinansowania na realizację założonych w Programie przedsięwzięć.

Działania Zespołu Monitorującego realizowane będą ponadto w obszarze promocji założeń Programu Rewitalizacji oraz konsultacji w przypadkach wątpliwości dotyczących kwestii proceduralnych i programowych.

Wszystkie informacje publikowane będą w wydzielonej zakładce na stronie internetowej Gminy Ożarówice oraz na tablicach ogłoszeń.

Wdrożenie Programu Rewitalizacji wspierane będzie poprzez wykorzystanie istniejących form konsultowania aktów prawnych, programów, strategii z mieszkańcami, w tym z grupami interesariuszy oraz pozyskiwanie partnerów do realizacji zaplanowanych projektów podstawowych i indykatorywnych.

Proces wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Ozarowice poprzedzony jest etapami przygotowania, konsultowania i opiniowania dokumentu oraz wypełnienia procedury konsultowania PR z instytucjami w zakresie oceny oddziaływania na środowisko, konsultowania LPR z instytucjami w zakresie jego oceny, analizy i zgłoszenia ewentualnych uwag - (przekazanie Programu Rewitalizacji do Urzędu Marszałkowskiego) oraz podjęciem uchwały przez Radę Gminy Ozarowice o przyjęciu do realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Na proces wdrożenia Programu Rewitalizacji składają się następujące etapy:

Etap I - wskazanie Zarządzeniem Wójta członków Zespołu Monitorującego odpowiedzialnego za jego koordynację i realizację,

Etap II - Opracowywanie dokumentacji technicznej dla projektów wpisanych do planu rewitalizacji lub programów funkcjonalno – użytkowych, kosztorysów, uzyskiwanie wszelkich pozwoleń, zgodnie z harmonogramem prac.

Etap III – Opracowanie wniosków aplikacyjnych, studiów wykonalności, ewaluacji i rozliczania projektów oraz niezbędnych załączników do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 - 2020.

Etap IV - Realizacja poszczególnych zadań objętych planem rewitalizacji, zgodnie z określonymi terminami i harmonogramami projektów współfinansujących plan rewitalizacji, czyli głównie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 - 2020.

Etap VI - Monitoring i ewaluacja planu rewitalizacji, zgodnie z harmonogramami opracowywania, składania, realizacji i rozliczenia poszczególnych projektów na współfinansowanie zadań.

Etap VI - Pomiar poziomu efektywności planu rewitalizacji zgodnie z podanymi wskaźnikami.

Etap VII - Public Relations planu rewitalizacji w całym okresie jego realizacji.

Etap VIII - Uzupełnienia i rozszerzanie planu rewitalizacji o nowe zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i firmy działające na obszarze objętym Programem Rewitalizacji.

Etap IX - Opracowanie raportu podsumowującego realizację planu rewitalizacji.

System wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice będzie realizowany według następującego ramowego harmonogramu.

Tabela 45 Harmonogram wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice

ETAPY	TERMIN REALIZACJI						
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I		+					
II	+	+	+	+	+	+	+
III	+	+	+	+	+	+	+
IV		+	+	+	+	+	+
V		+	+	+	+	+	+
VI		+	+	+	+	+	+
VII	+	+	+	+	+	+	+
VIII		+	+	+	+	+	+
IX							+

Źródło: opracowanie własne

13. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Zgodnie z uzgodnionymi zasadami monitoring realizacji LPR prowadzony będzie w dwóch horyzontach:

- długofalowym, w czasie którym obserwowany będzie postęp (dynamika) realizacji celów LPR, dynamika osiągania założonych wskaźników oraz realizacja założeń budżetowych a także zachodzące zmiany w strukturze tych elementów;
- bieżącym, w czasie którym monitorowany będzie postęp realizacji poszczególnych przedsięwzięć (wartość wskaźnika produktu wyrażona w procentach poddawana ciągłej ocenie).

Badanie postępu rzeczowego i finansowego realizacji LPR odbywało się będzie na podstawie danych przekazywanych przez podmioty realizujące projekty i beneficjentów w nich uczestniczących, danych będących w posiadaniu Urzędu Gminy Ożarówce, a także danych zebranych przy użyciu ankiet monitorujących postęp realizacji LPR (ankieta zawierać będzie dane metrykalne operacji finansowanej w ramach LPR, opis operacji oraz informację dotyczącą osiągniętych wskaźników).

Monitoring będzie prowadzony przez Zespół monitorujący LPR. Zespół monitorujący analizując zebrane dane zdiagnozuje trudności i ewentualne opóźnienia w realizacji konkretnych przedsięwzięć i szerzej wskaźników, budżetu i celów zapisanych w LPR oraz oceni zaangażowanie poszczególnych ogniw odpowiedzialnych za wykonanie LPR. Będąc odpowiedzialny za powyższe elementy Zespół będzie mógł reagować na zarejestrowane odchylenia od przyjętych harmonogramów wdrażania poszczególnych elementów LPR projektując zmiany w budżecie czy korekcie wskaźników a także będzie mógł określić zalecenia dotyczące wdrażania LPR. Monitoring będzie więc wstępnym etapem projektowania ewentualnych zmian w Programie. Wnioski uzyskane dzięki prowadzonemu na bieżąco monitoringowi przedstawiane będą zainteresowanym co najmniej raz w ciągu roku (do 31 grudnia) w formie raportu. Raport zawierać będzie prezentację podstawowych wskaźników charakteryzujących postęp w realizacji założonych celów.

Poniższa tabela przedstawia zestawienie elementów, które podlegać będą monitoringowi

Tabela 46 Elementy LPR poddawane monitoringowi

BADANY ELEMENT	WYKONAWCY BADANIA	SPOSÓB BADANIA	TERMINY REALIZACJI	PRZEDMIOT OCENY
Harmonogram osiągnięcia efektów	Zespół monitorujący	Analiza danych (dane liczbowe, dane przekazywane przez realizujących projekty, ankiety monitorujące realizację LPR, analizowanie zebranych danych, diagnoza trudności i przyczyn odstępstw od założeń, projektowanie zmian)	Na bieżąco	Zgodność osiągnięcia efektów z harmonogramem
Budżet LPR		Informacje o wartości realizowanych przedsięwzięć		Stopień wykorzystania otrzymanych środków
Wskaźniki realizacji LPR		informacje uzyskane bezpośrednio od podmiotów realizujących projekty, ankiety monitorujące realizację LPR		Stopień realizacji wskaźników

Źródło: opracowanie własne

Dane zebrane według takich założeń będą miały charakter statystyczny i informacyjny. Uzyskana wiedza pozwoli podjąć decyzję na temat kontynuacji realizacji Programu w niezmienionym kształcie czy wdrożenia procedury zmiany LPR. Śledzenie zaawansowania w/w elementów pozwala ponadto podejmować interwencje w przypadku braku postępów bądź wystąpienia trudności w trakcie realizacji zadań (czyli udzielać pomocy merytorycznej i organizacyjnej).

Całościowy zakres działań monitorujących przedstawia zamieszczona tabela:

Tabela 47 Zakres działań monitorujących

Lp	Krok	Zadania do wykonania	Rezultaty (wyniki)	Odpowiedzialny za realizację
1	Zbieranie danych i informacji	zbieranie danych liczbowych rozumiane jako proces ciągły	rzetelny materiał empiryczny stanowiący podstawę dla analiz i ocen	Zespół monitorujący LPR
2	Analiza danych i informacji	uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych oraz ich archiwizacja	materiał służący przygotowaniu sprawozdań z realizacji LPR powstanie ciągłego, wartościowego zasobu informacji	
3	Przygotowywanie sprawozdań	zestawienie otrzymanych informacji (osiąganych wartości wskaźników) w czytelne sprawozdania z realizacji LPR	sprawozdania przekazywane poszczególnym grupom odbiorców materiały (zestawienia) do wykorzystania w procesie informowania społeczności lokalnej	
4	Ocena wyników (porównanie z założeniami)	analiza porównawcza osiągniętych rezultatów z założeniami prezentacja rezultatów przekazanie informacji interesariuszom LPR	określenie stopnia wykonania przyjętych założeń oraz tempa ich osiągnięcia zapoznanie organów wykonawczych i stanowiących z bieżącą sytuacją w zakresie monitorowanych obszarów upowszechnienie informacji o sytuacji w zakresie monitorowanych obszarów	
W przypadku gdy porównanie z założeniami wykazuje ich prawidłową realizację proces jest kontynuowany od kroku 1				
W przypadku gdy porównanie z założeniami wykazuje ich nieprawidłową realizację należy przejść do kroku 5				
5	Identyfikacja odchyłeń	ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a osiągniętymi rezultatami	przygotowanie materiału wyjściowego dla dalszych działań	Zespół monitorujący LPR
6	Analiza przyczyn odchyłeń	poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	identyfikacja obszaru i zjawisk wymagających podjęcia działań interwencyjnych	
7	Planowanie korekty	określenie sposobu i instrumentów interwencji prezentacja rezultatów podjęcie decyzji	określenie i akceptacja działań naprawczych (zmian w LPR)	
8	Wdrożenie korekty	przeprowadzenie zaplanowanych działań naprawczych	eliminacja bądź marginalizacja odchyłeń	
Kontynuacja monitoringu od kroku 1				

W procesie ewaluacji wykorzystywane będą badania ankietowe różnych grup społecznych - środowisk opiniotwórczych i interesariuszy Programu. Badanie takie pozwoli wnioskować zarówno o procesie wdrażania LPR, zmianach zachodzących w obszarze gminy oraz w sferze postaw i preferencji mieszkańców gminy. Badania takie planuje się przeprowadzić pod koniec okresu programowania. Przeprowadzenie ww. badań może zostać zlecone firmie zewnętrznej specjalizującej się w problematyce ewaluacji LPR.

Zakłada się, że ewaluacja wykorzystywać będzie:

- sprawozdania z realizacji LPR przygotowywane przez Zespół monitorujący odnoszące się do postępów prac oraz obejmujące swym zasięgiem zagadnienia oceny okresowej LPR,
- system gromadzenia, przetwarzania i analizy informacji związanych z efektami LPR, bazujący na wartościach wskaźników produktu i rezultatu,
- badania opinii społeczności lokalnej oceniające LPR. Ich celem będzie ocena LPR i wskazanie niezbędnego zakresu w kolejnym okresie jego ewentualnego obowiązywania (po 2022 roku),
- konkluzje i decyzje wynikające z cyklicznych spotkań Zespołu monitorującego z zainteresowanymi stronami, odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych działań LPR;
- aktualizacje LPR związane ze zmianą uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, odnoszące się do zakresu tematycznego priorytetów rozwoju, celów strategicznych i przedsięwzięć rozwojowych, wdrożone w czasie funkcjonowania Programu

Elementy poddawane ewaluacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 48 Elementy podlegające ewaluacji

BADANY ELEMENT	WYKONAWCY BADANIA	SPOSÓB BADANIA	TERMINY REALIZACJI	PRZEDMIOT OCENY
Stopień realizacji celów LPR – stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu.	Zespół monitorujący LPR	Dane przekazywane przez podmioty zaangażowane w proces wdrażania LPR (sprawozdania podmiotów realizujących projekty, rejestr danych)	Okres objęty pomiarem: cały okres programowania środków unijnych 2014 - 2020	Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów LPR
Opinia na temat wdrożonego LPR	Podmiot zewnętrzny (ocena zewnętrzna) Ewaluacja z udziałem środowisk opiniotwórczych i interesariuszy LPR	Ankietowe badanie opinii	Końcowa faza wdrażania LPR	Opinia społeczności lokalnej na temat wdrażania LPR, realizowanych operacji, stopnia osiągnięcia poszczególnych celów

Harmonogram rzeczowo-finansowy LPR.	Zespół monitorujący LPR	Rejestr danych	Okres objęty pomiarem: cały okres programowania środków unijnych 2014 - 2020	Ocena zgodności działań i wydatków z harmonogramem określonym w LPR.
Budżet LPR.	Zespół monitorujący LPR	Rejestr danych.	Okres objęty pomiarem: cały okres programowania środków unijnych 2014 - 2020	Stopień wykorzystania dostępnych środków finansowych.

Źródło: opracowanie własne

Wnioski z ewaluacji stanowiąc będą podstawę dla formułowania końcowej oceny Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice do 2022 roku.

14. Postępowanie w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ożarówice stanowi identyfikację potrzeb w zakresie rewitalizacji zdegradowanego obszaru gminy Ożarówice w kontekście wykorzystania funduszy strukturalnych na lata 2014 - 2020 w perspektywie do 2022 r. Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji jest kompleksowa odnowa wytypowanego do rewitalizacji obszaru w aspektach infrastrukturalno - przestrzennym, gospodarczym i społecznym, która ma prowadzić do wzmocnienia potencjału rozwojowego, dbającego o wysoką jakość życia mieszkańców. LPR zawiera charakterystykę obszaru zdegradowanego przeznaczonego do odnowy oraz zestawienie planowanych do realizacji na tym obszarze projektów.

Zgodnie z art. 48 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016 poz. 353 ze zm.) organ opracowujący projekt dokumentu może, po uzgodnieniu z właściwymi organami odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

O zajęcie stanowiska w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice wystąpiono z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach.

Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny opinią z 6 października 2016 roku (pismo znak NS-NZ.042.188.2016) odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego LPR. Podobnie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach pismem WOOŚ.410.417.2016.BM z 5 października 2016 roku uzgodnił brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice.

Zapisy Programu Rewitalizacji Gminy Ożarówice mają na celu odnowę zdegradowanego i zmarginalizowanego obszaru gminy. Kumulacja negatywnych czynników o charakterze społecznym, gospodarczym i przestrzennym na wyznaczonym obszarze, hamuje jego rozwój społeczno-gospodarczy a także wpływa na utrudnione warunki życia mieszkańców.

Możliwe oddziaływanie na środowisko przedsięwzięć realizowanych w wyniku wdrożenia LPR będzie rozpatrywane podczas procedowania możliwości finansowania poszczególnych

inwestycji. W przypadku zamierzeń, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko zostanie przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko, w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Analizy, w ramach powyższej procedury, stanowić będą podstawę do podjęcia decyzji o dopuszczalności realizacji, a w szczególności zakresie danej inwestycji.

Ponadto, w związku z tym, że LPR będzie realizował i wdrażał zapisy Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+” oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014 a programy te otrzymały pozytywnie opinie w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko założono prawdopodobieństwo odstąpienia od przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Nadmienić warto dodatkowo, że analiza zapisów LPR - problemów, celów a przede wszystkim przedsięwzięć w ich ogólnym zarysie w kontekście charakteru przewidzianych tam działań, rodzaju i skali ich oddziaływania na cechy obszaru na którym LPR będzie realizowana - przede wszystkim formy ochrony przyrody, prowadzi do wniosku, że realizacja tych zapisów nie wpłynie znacząco na środowisko.

Wpływ na środowisko będzie związany jedynie z etapem realizacji przedsięwzięć, w ramach których przewidziano prace budowlane i tylko ściśle w okresie prowadzenia tych prac (budowlanych i instalacyjnych). W ich ramach mogą wystąpić mało uciążliwe oddziaływania na powierzchnię ziemi, faunę i florę, jakość powietrza atmosferycznego, klimat akustyczny i wibracje, na ludzi i ich zdrowie oraz na krajobraz, dobra materialne i zabytki. Oddziaływanie to będzie miało charakter krótkotrwały i całkowicie przemijający.